תלמוד בבלי

'גמרא ופירושה'

מסכת יומא

חלק ד

דפים כב-כז

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מסכת יומא

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

דף כב-כז

©
כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י
מכון 'תלמוד והלכה'
רחוב מנחם משיב 12
ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי
053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה
בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:
דיקטה

שערים ועימוד:
דוד לוי
050-4130067

סדר הלימוד מיום שני כא אייר תשפ"א
עד שבת קודש כו אייר תשפ"א

דף היומי מסכת יומא דף כב עד דף כז

הנושאים המרכזיים:

דף כב

- הפייס הראשון לתרומת הדשן. הטעם שבתחילה לא תיקנו לזה פייס
- ביאור כל הקודם את חבירו בד' אמות
- איסור מניית ישראל
- שאול באחת ודוד בשתים [למה לא מנו מעשה דבת שבע, ולשון הרע]
- מעלת שאול. למה לא נמשכה מלכותו. למה נענש שבא לדבר זה

דף כג

- נקימה ונטירה בממון או בצער הגוף. שמירת הדבר בליבו כשאין מפייסים אותו
- הוצאת אצבע אחת או שתים. [בבריא ובחולה. אם מונים למי שהוציא שנים]
- מעשה בב' כהנים שהיו שווים, ואחד נטל סכין ותקע בליבו
- הוצאת הדשן [בגדי קודש פחותים. או שכשרה בכהנים בעלי מומים]
- כהן בעל מום בתרומת הדשן
- תרומת הדשן בב' בגדים או בד' בגדים

דף כד

- כמה דשן צריך להרים
- חיוב מיתה בזר שעבד [בד' עבודות, חייב. מחלוקת בתרומת הדשן. דעת לוי בעבודת סילוק בהיכל].
- פטור ממיתה בזר בעבודה שאינה תמה [סידור השולחן. בזיכים. מנורה. נתינת פתילה. שמן. הדלקת המנורה. סידור המערכה]
- מחלוקת אם חייב על סידור ב' גזירי עצים
- הטעם שמפייסים וחוזרים ומפייס

דף כה

- פייס בבגדי חול או קודש
- לשכת הגזית בחול או בקודש
- הפייס השני, י"ג כהנים זוכים בו [אם היה פייס לכל דבר בנפרד]
- הזורק הוא מקבל את הדם
- ה' דעות בסדר הולכת האיברים לכבש
- הקרבת הראש [תחילה. עם הרגל. כיסוי בפדר]

דף כו

- הפייס השלישי, לקטורת. הפייס הרביעי, העלאת האיברים לכבש
- מעולם אדם לא שנה בקטורת
- אין עושים פייס על תמיד של בין הערביים
- דעת ראב"י המעלה איברים לכבש הוא מעלה לראש המזבח
- דעת רבי יהודה שלא היה פייס נפרד למחתה
- מספר הכהנים שהעלו את איברי התמיד
- ניסוך המים בחג רק בתמיד של שחר
- המקור שבתמיד של בין הערבים מוסיפי ב' גזירי עצים בב' כהנים
- איל קרב בי"א. פר קרב בכ"ד

דף כז

- המקור שהפשט וניתוח כשרים בזר
- צרכים כהונה [נתינת האש. עריכת הנתחים. הולכת האיברים. סידור העצים]
- הולכת עצים לא צריכה כהונה
- זר שסידר את המערכה או סידר ב' גזירי עצים אם חייב מיתה

אלפי שעות תורה
יכולות להיות שלך בקלות!

זכינו ובס"ד חוברות 'גמרא ופירושה' מתקבלות מידי שבוע בקורת רוח ובהנאה מרובה בקרב לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר בארץ הקודש ובתפוצות.

עקב הביקוש הרב אנו נערכים להגדלת תפוצת החוברות המודפסות, לשם כך אנו יוצאים במבצע גיוס שותפים המעוניינים לזכות את הרבים באלפי שעות תורה.

כל שותף יקבל הקדשה בתחתית הדף הנלמד להצלחתו ולהצלחת בני ביתו או להבדיל לע"נ יקיריו.

לשותפות חייגו:

053-3129507 | 052-7652482

בראשונה כל מי שרוצה לתרום כו'. **שאני מיגנא ממיקם.** תימה לי אמאי לא משני דעבודת אחיביה ופדריהם כשריה ביום ולהכי תקינו רבנן פייסא דלא ליתו לאיגלויי יום דכשריה ביום וחכינא להו דלתמני ליכא חומש שיעה וי"ל דבשיר פריך דהא כל מי שמעלה איברי תמיד של בין הערבים מכבה למזבח דיש לריך להיות ניעור בלילה עד שיתעבלו אפס יקפצו מעל מזבח שיחזירם למערכה ולהכי פריך דש"כ לא תביני להו ולא שמיתי דלתמו בכשילה שיהו לריכין להיות ניעורין זמנין עד מלות כדי להחזיר פוקעין דילהו:

שתי תקנות הוו. תימה לי מגא ליה דשתי תקנות הוו ליתא מעיקרא סבור דלא אמו כיון דחזו דאמו ובקמלו ובקמו נמי לידי סכנה והוכרכו לתקן פייסא אמרו אם נתקן פייסא ל"כ יהו נמנעין מלבא לתימרו מי יימר דמתרמי לן ותקנו בההיא שעתא דתקינו פייסא לא תקינו לה רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו לידי סכנה תקינו לה פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא [3]סוף עבודה דיממא היא האי נמי תחלת עבודה דיממא היא [7]דאמר ר' יוחנן [3]קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש שבבר קידש מתחילת עבודה אימא שבבר קידש מתחילה לעבודה איכא דאמרי מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו כיון דחזו דאתו ובקאתו נמי לידי סכנה תקינו לה רבנן פייסא והרי איברים ופדרים דאיכא אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא שאני מיגנא ממיקם ותקנתא לחך גיסא הואי תקנתא להאי גיסא הואי דתניא [8]רבי שזכה בתרומת הדשן [9](זכה) בסידור מערכה ובשני גזירי עצים אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא סבור לא אתו כיון דחזו דאתו ואתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא כיון דתקינו לה פייסא לא אתו אמרי מי יימר דמתרמי לן הדר תקינו להו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים כי היכי דניתו וניפייסו: ובזמן שהן מרובין וכו': אמר רב פפא פשיטא לי ארבע אמות דאדרעא לא רצין ועולין בכבש תנן קמייתא נמי לא רצין והדר כל הקודם את חבירו דבינו ביני נמי לא דלא פסיימא מילתא פשיטא לי דגבי מזבח תנן בעי רב פפא ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב או

בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם ובזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה ואם היו שניהן שוין [4]הממונה אומר להן הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין אגודל במקדש מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חבירו ונפל ונשברה רגלו וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים [2]ארבע פייסות היו שם וזה הפיים הראשון: **גמ'** והא מעיקרא מאי טעמא לא תקינו לה רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו לידי סכנה תקינו לה פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא [3]סוף עבודה דיממא היא האי נמי תחלת עבודה דיממא היא [7]דאמר ר' יוחנן [3]קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש שבבר קידש מתחילת עבודה אימא שבבר קידש מתחילה לעבודה איכא דאמרי מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו כיון דחזו דאתו וקאתו נמי לידי סכנה תקינו לה רבנן פייסא והרי איברים ופדרים דאיכא אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא שאני מיגנא ממיקם ותקנתא לחך גיסא הואי תקנתא להאי גיסא הואי דתניא [8]רבי שזכה בתרומת הדשן [9](זכה) בסידור מערכה ובשני גזירי עצים אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא סבור לא אתו כיון דחזו דאתו ואתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא כיון דתקינו לה פייסא לא אתו אמרי מי יימר דמתרמי לן הדר תקינו להו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים כי היכי דניתו וניפייסו: ובזמן שהן מרובין וכו': אמר רב פפא פשיטא לי ארבע אמות דאדרעא לא רצין ועולין בכבש תנן קמייתא נמי לא רצין והדר כל הקודם את חבירו דבינו ביני נמי לא דלא פסיימא מילתא פשיטא לי דגבי מזבח תנן בעי רב פפא ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב

בראשונה כל מי שרוצה לתרום כו'. **שאני מיגנא ממיקם.** תימה לי אמאי לא משני דעבודת אחיביה ופדרים כשריה ביום ולהכי תקינו רבנן פייסא דלא ליתו לאיגלויי יום דכשריה ביום וחכינא להו דלתמני ליכא חומש שיעה וי"ל דבשיר פריך דהא כל מי שמעלה איברי תמיד של בין הערבים מכבה למזבח דיש לריך להיות ניעור בלילה עד שיתעבלו אפס יקפצו מעל מזבח שיחזירם למערכה ולהכי פריך דש"כ לא תביני להו ולא שמיתי דלתמו בכשילה שיהו לריכין להיות ניעורין זמנין עד מלות כדי להחזיר פוקעין דילהו:

שתי תקנות הוו. תימה לי מגא ליה דשתי תקנות הוו ליתא מעיקרא סבור דלא אתו כיון דחזו דאתו ובקאתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו לידי סכנה תקינו לה פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא [3]סוף עבודה דיממא היא האי נמי תחלת עבודה דיממא היא [7]דאמר ר' יוחנן [3]קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש שבבר קידש מתחילת עבודה אימא שבבר קידש מתחילה לעבודה איכא דאמרי מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו כיון דחזו דאתו וקאתו נמי לידי סכנה תקינו לה רבנן פייסא והרי איברים ופדרים דאיכא אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא שאני מיגנא ממיקם ותקנתא לחך גיסא הואי תקנתא להאי גיסא הואי דתניא [8]רבי שזכה בתרומת הדשן [9](זכה) בסידור מערכה ובשני גזירי עצים אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא סבור לא אתו כיון דחזו דאתו ואתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא כיון דתקינו לה פייסא לא אתו אמרי מי יימר דמתרמי לן הדר תקינו להו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים כי היכי דניתו וניפייסו: ובזמן שהן מרובין וכו': אמר רב פפא פשיטא לי ארבע אמות דאדרעא לא רצין ועולין בכבש תנן קמייתא נמי לא רצין והדר כל הקודם את חבירו דבינו ביני נמי לא דלא פסיימא מילתא פשיטא לי דגבי מזבח תנן בעי רב פפא ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב

מסורת הש"ס

א) תמיד כה., ב) [נקמן כה.], ג) [נקמן מ:], ד) [שם כח.] שבחים כ: כח.], ע"ש., ה) [נקמן מ: כח.], ו) [ל"ל זכה], ז) [דף כה.], ח) [דף כב.], ט) מ"ש.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מלבעוי מי' ומונה האצבעות ותחר מלילה: (ב) שם ד"ה דמיר. מיכח לכך מנחת: (ג) שם ד"ה בסיפות. מרבע של בבש המסורות לתחילת יסוד מוכח:

מוסף רש"י

ארבע פייסות היו שם. בכל יום (לעיל יד:). קידש ידיו לתרומת הדשן. דכתיב והרים את הדשן, בכל בקר היה עולה במזבח מן הגחלים המלוכות הסמיכות ויורד ונתנה במזבח אל בבש בדרומו של מזבח, דכתיב ושמו אלו המזבח, ושם היה נבלע במקומו והיה סיתה בכל יום לשנות לכל העבודות (בבורים ב:). שבבר קידש מתחילת עבודה. שו תחלת עבודת יום הבא (שם).

תוס' ישנים

מרגי'. בזמן שהן מרובין רצין בבבש ב:. ומיהה כיון דעבודה היא בלילה מרגיע בגמרא ל"ב אלף ולקן, ואמתיבינן בירושלמי דבכרכות [ל"ש ד"ה] נגי תפלה מי שעומד ומתפלל צריך לבשות רגליו, תרץ אמוראי ר' שמעון ר' מאי אמר כמלאכים וחד אמר כבהמים, מאן דאמר כבהמים שהיו מהלכין עקב בלב גדול דכתיב [שמות כ, כג] לא תעלה במעלות על מזבחי. מ"ר כיון שבשעת הילוך מישאין רגליהן של אדם בשעת תפלה מעומד, ואין נראה לומר דלילן עקב בלב גדול קאמר, ושמא כיון שלא [היו] עדיין עסוקין בעבודה כמו בהולכה אינרים לבבש ילולין לגיך. אי נמי לילן עקב בלב גדול [לקמנר שהיו מתבהרין לגבה בעגין] ר' אמרו בשם ר' אמרו עליו על בבש של מזבח בת מיתות שהיה נוטל כי היה הולך עקב בלב גדול [אלא לבבלות כמו עוקב, לגלא כי כן לגיך לילך בשעת עבודה בדפרישה. המבונה אומר דהם הצבעיו. מי שיהו מבוטים מיניהם מעין אחד ר' לו בו מ' ותנו מזה ל' בוס ב' בוס ג' כל המעין ואותו שיהיו מבוטים בו המעין שבינו ובוסים. ואלא ל"ב כי המלאך אמר לו ל"ב בוסים ל"ב בוסים בכל מעין ומעין ולכן אמר לו מי שיהיו שבמעונה יודע בטוח הוכן יסיים המעין וכל מי (שלוקן) [בוקה] בו יתרוים. ר"ל שבמעונה בה מונה ולא היו בוסים לו המעין שבינו ביניהם. וכן פי' בגמרא [ע' לבב ב]. נמי. הרי איברים ופדרים

דפ"ל"א ותקינו להו רבנן פייסא. פי' ולא תיכשיר דילמא לא אתו אלא מיקנו פיים. ותימה וכי אותן לא איברים ופדרים מספק הן בלון, וכל תמרינן לקמן בפירקין [כה, ב] הוכיח בתמיד מ' שחר מזה הוכיח בתמיד מ' בין הערבים. ותיבלו לתלי דבני לגיגר בתוחרין ומיפיון בתמיד מ' בין הערבים. קלמר לקמן דמקבלת אמר, ל"ל כי הן הדעון מבעוד יום מי מתעבלה לגיגרים בתמיד, ומה עניינם לתרומת הדשן שלא היו יודעין מבעוד יום. ואומר רבינו דבגירא ליה לגמלמתלן לתלילי היו עושין בפיים בל תרומת הדשן מבעוד יום ל בוסים כי בם אותו שהכו בפיים ופשע ולא יקבל שכרו. ואין שבאתמרים לא יקולוהו מבמנו כי לא שעמדו, (וכמ) [אלמן] כי הוי מוכשרין בפיים בל תרומת הדשן, ל"ל לא יעשוהו בלילה (ותקבלו) מבעוד יום, ולילה לאיתם לעיר, אלא לא יעשוהו בלילה מבעוד יום יש בוסים אמת ופשע ויש שלא יעשוהו אחרים מבמנו ולכן לא מיקנו בו פיים מתחילה. ולהכי פריך הכי אבנים ופדרים כו' בוסים כבן אחמר מבעוד יום ומיקנו, (ועוד דלמלן דלמר מוספיין קולמין לבוכין מבמר הוילא מקריב תמיד של שחר ומתמר הכנסת מקריבין פיכין דבמוסה בפוף הסלון [בבוסה ה, ב] [ומ"כ] אין עניינן לתמיד של שחר בלום ואין יכולין לעשות בפיים בשני בלון. אבל ב"ל בוכין קולמין לבוסופין אחר שפיה, ולא"ב דמתיר קרב שחרים ובוכין בתמים בבוסה בבוסה בים אמר. אין בוסה בוסה פיכין בפיים בשבע לון ובוכין לבבל בשמעם מבוס בגמרינר מוקה מוקה מבמינן, לי לא לבמה בוסה בוסה

מ) מתיבות ר' דבריהם כו' עד מי' שבלמען כו' שיך לקף ר"ש סוף ע"ש.

תוס' ישנים (המשך)

לאחר, ואמרי לקרבים נפיים לבוכין, אלמא סמוך לבפסים לגלגר מבמנו לעשוהו קודם תמיד. ויש אלא לתמרינן בוכין בתמים. ויש אלא יעבבו יומר, אבל לבמילה יכול לבקרינן שהיה אחר בפני

א א מיי' פ"ד מ' מהל' תמידין ומוספין הל' ט.
ב ב מיי' פ' שבה הלכה ה:
ג ג מיי' פ"ה מהל' איסוה"מ הלכה ט:
מקבלת מלכה ט:
ד ד מיי' פ"ד מ' מהל' תמידין ומוספין הלכה ה:

רבינו חננאל

בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם כו'. לידי סכנה. שהיו רוחפין ושברין זה את זה. המפני מה לא תיקנו בעבודה לילה הוא ולא אתו. דהרי איברים ופדרים שפקעו מעל המזבח בלילה שמחזירין ע"ג המזבח דעבודת לילה היא והא הקנון פייס. ודחינן האי סוף עבודה דיממא הוא. [נאקשינן] הא נמי תחלת עבודת היום הוא, דא"ר יוחנן קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש, שבבר קדש מתחילת עבודה. ודחינן אימא שבבר קידש מתחילה לעבודה ולעולם עבודת לילה היא. איכא דאמרי כו'. ופשוטה היא. שני מיגנא ממיקם. המחזיר אברים ופדרים יושב ושומר ועדיין לא ישן. והמבקש להרים תרומת הדשן כבר ישן ורוצה עכשיו לעמוד משנתו, וקשה הוא המבקש לעמוד משנתו ממי שישוב ומשמר ובדעתו אחר שעה לישן. ואמרינן וכי מפני שהיו באין הרבה ומשברין זה לזה, על זה היתה תקנת הפיס. לא היתה התקנה אלא מפני שלא היו באין. הלא תראה שהוסיפו לה עבודות אחרות דתניא מי שזכה בתרומת הדשן זוכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים. (אמר רב) אמר רב אשי שני תקנות הוו מעיקרא סבור לא אתו מעיקרא שפוטה היא. כל הקודם את חבריו לתוך ארבע אמות זכה. (ר' דברים נאמרו בירושלים כו' בבא קמא בסוף פ' מרובה מידת השלומין כו'). ואקונבינא ד' אמות של כבש המסורות למזבח. ומבריא אמה יסוד ואמה סובב מכלל ארבע אמות הללו הן אי לא, ועלתה בחיקו. ירושלמי א"ר יוסי בר בון בפירוש תני לה חבריו ר' חייא כל הקודם את חבריו בתוך ארבע אמות למזבח זכה.

בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם ובזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה ואם היו שניהן שוין [4]הממונה אומר להן הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין אגודל במקדש מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חבירו ונפל ונשברה רגלו וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים [2]ארבע פייסות היו שם וזה הפיים הראשון: **גמ'** והא מעיקרא מאי טעמא לא תקינו לה רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו לידי סכנה תקינו לה פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא [3]סוף עבודה דיממא היא האי נמי תחלת עבודה דיממא היא [7]דאמר ר' יוחנן [3]קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש שבבר קידש מתחילת עבודה אימא שבבר קידש מתחילה לעבודה איכא דאמרי מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו כיון דחזו דאתו וקאתו נמי לידי סכנה תקינו לה רבנן פייסא והרי איברים ופדרים דאיכא אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא שאני מיגנא ממיקם ותקנתא לחך גיסא הואי תקנתא להאי גיסא הואי דתניא [8]רבי שזכה בתרומת הדשן [9](זכה) בסידור מערכה ובשני גזירי עצים אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא סבור לא אתו כיון דחזו דאתו ואתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא כיון דתקינו לה פייסא לא אתו אמרי מי יימר דמתרמי לן הדר תקינו להו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים כי היכי דניתו וניפייסו: ובזמן שהן מרובין וכו': אמר רב פפא פשיטא לי ארבע אמות דאדרעא לא רצין ועולין בכבש תנן קמייתא נמי לא רצין והדר כל הקודם את חבירו דבינו ביני נמי לא דלא פסיימא מילתא פשיטא לי דגבי מזבח תנן בעי רב פפא ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב

כב: בראשונה פרק שני יומא

התם איפרועי איפרעו מיניה. תימה מגת לן דלא הוה אותו פיקעון נמי בשביל אוריה יש לומר מדלא כתיב אלא ואת הכבשה ישלם ועוד דכתיב מרבעתים דהייגו עבירה אחת דהייגו גילוי עריות דאי אתרוייהו אגילוי עריות דבת שבע ומשפיכות דמיס דאוריה נעבד בילד אמנון ומתמר ואבשלום אם כן לא שיל מרבעתים: **ששה חדשים נצטרע דוד וכו'.** תימה לי מ"ש שיל יותר מארבעתים ועוד דילמא מאי דנצטרע הייגו בשביל מעשה דאוריה אי נמי אם נצטרע בשביל בת שבע וימת דחד מאינך דילד אמנון ותמר ואבשלום בשביל אוריה ומנגן דלא נענש בשביל אוריה וי"ל מדכתיב ואותו הרגת במרב בני עמון ודלשון בפרק ג' דקידושין (דף מג.) מה מרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה אחתי אי אתה נענש עליו ומה שהקשיתי דל"מ דהוה ליה טפי מארבעתים דילמא דלאמנון ותמר בחד חציי להו אי נמי דתמר ומה שנצטרע בחד חציי להו דלא דמו לאחריני דילד ולאמנון ואבשלום שמתו אבל דתמר לא דהוה מיתה ועוד דבת יפת תואר מיתה ומה שנצטרע שש חדשים כיון שנתרפא לה הוה שקול כי הגך לחכי אינה לגמימר דהגך תרתי חד חציי להו: **והאמר** רב קיבל דוד לשון הרע. הא דלא פריך נמי מהא דתנא שאמר שירה על מפלתו של שאול כלומא דלא מגלגלין (מו"ק דף נז:) גזיון לדוד אשר אל לב על דברי כוס בן ימיני א' ו"ל הכיון כשגנב חציי ליה דכתיב גזיון לדוד לפי שאין אדם נתפס על עברו שהיה שאול רודפו:

מסורת הש"ס

חטאו קטנים מה חטאו יצאה בת קול ואמרה לו [7] אל תהי צדיק הרבה ובשעה שאמר לו שאול לדואג [8] **סוב אתה ופגע בכהנים יצאה בת קול ואמרה לו** [9] **אל תרשע הרבה אמר רב הונא** [10] **כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו שאול באחת מאי היא מעשה דאגג והא איכא מעשה דנוב עיר הכהנים אמעשה דאגג כתיב** [10] **נחמתי כי המלכתי את שאול למלך דוד בשתים מאי נינהו דאורייה ודהסתה והא איכא נמי מעשה דבת שבע התם אפרעו מיניה דכתיב** [11] **ואת הכבשה ישלם ארבעתים ילד אמנון תמר ואבשלום התם נמי אפרעו מיניה דכתיב** [12] **ויתן ה' דבר** [13] **(בעם מן הבוקר) ועד עת מועד** [14] **התם לא אפרעו מגופיה התם נמי לא אפרעו מגופיה לאי אפרעו מגופיה** [15] **דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב** [16] **ישובו לי יראיך וידעו עדותיך וכתיב** [17] **השיבה לי ששון ישעך והא אמר רב קבל דוד לה"ר בשמואל דאמר לא קבל דוד לה"ר ולרב נמי דאמר רב אי אפרעו מיניה** [18] **דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיבושת** [19] **אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה יצאה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות** [20] **בן שנה שאול במלכו** [21] **אמר רב הונא כבן שנה שלא טעם טעם חטא מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא כבן שנה שמולכלך בטיט** [22] **ובצואה אחוריאו ליה לרב נחמן סיוטא בחלימה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש הדר חזא סיוטא בחלימה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלך ישראל אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרין לו חזור לאחוריך אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו שנאמר** [23] **ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבוזוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כחריש וכתיב** [24] **ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו'** [25] **ואמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק כל** [26] **תלמיד חכם**

אז דילמא לממיכמת דלפה מתחוהנה דמזמנה נקיעו להו לבד מיסוד וסובבה שהוא שם קודם לממיכמת גגו: **ומימניהו לדידהו.** לגגגלגותם: **בגוה.** לגון שבחי חרסים. געל כל אחד ואחד חרס והסליך לפניו ומנו החרסים: **ויפקדם בטלאים.** לון לקחת כל אחד טלה מלאן המלך ובאו למרחב ומנמנו ומנמנו הטלאים: **כפיב וכיה מספר בני ישראל כחול הים.** אלמא אית להו מנין: **כמה לא אלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעיה.** כמה סמוך ומוכנו ואין צריך לחלות ולבלא מכל דעה מי שהקב"ה בעזרו שבני מלאנו שאול בכל בשתא ועלתה לו לרעה לקוטנו מיתה לבטל מלכותו ודוד בכל בשתים ולא עלתה לו לרעה: **דאוריה ודהסתה.** שהוסת לנמות אם ישראל בסוף אלא מהכא לבא עליהם דבר: **דבא אגג.** שבא עליה: **יוב.** בנה הראשון: **לון הרע.** על מפיכוסת מפי ליצה: **אי אפרעו מיניה.** מדה במדה הוא הסמידו למלך מלאנו והוא נפסק נמלא מלכות: **פיוטא.** מלאכי פחד מבהילים אותו: **לא נמשכה.** לאורך ימים: **שלא היה בו שום דופי.** מבפסה ויתנאו המלכים היולאים מזרעו על ישראל אבל דוד מרות המולכים אמא: **קופה של שרצים.** דופי שבפסה: **נענש שאול.** לבא לידי דבר שעליו ויטל ממנו מלכות: **מפני.** שמתחלת מלכותו מחל על כבודו וגילה על עלמו שאינו כדאי למלוך: **וכיון ויעל נחש העמוני.** ומסקנא דמילתא שאמרו ישראל מי האומר שאול ימלוך עלינו בתמיהה מנו (ת) (אמ) המנשים ומנימה והוא אמר לא יומת איש היום הזה: שאינו

מסורת הש"ס

ו) [אמ אדוני מזקן]. ב) נוכר ע"ש רב המון פתמתא. ג) נוכרפת ע"ש רב אמי אמר ל"ק. ד) נוכר ע"ש ר' חנינא בר אחדי א"ר. ה) שבת נט, ו) ב"ק כ:. ז) [ל"ל בשמא"ל מהקבקר]. ח) נר' ע"ש הבא אויפרעו מגופיה דאמר ר"י הבא אויפרעו וכו'. ט) מכילתא קז. י) שבת נ:. כ) בע"ש אמר רבי מתנן. ל) בע"ש אמר רבי משום ר"ש בן יוחאי.

רבינו הננאל

הממונה אומר להם אצבעיר. **תנא הוציאו אצבעותיכם** למנין. פיר אחר שמוציאין כל אחד ואחד מקצת מאצבעותיו מתוחות והשאר קמוצות, פיר קפדנות וכולן הממונה להשבון. ומקיפין כמין (ב)כדלייאר ונוטל מצבעות של אחד מהן ויודעין שממנו הפיס מתחיל, היה אומר לו הוציאו כל אחד ואחד אצבעו כדי לעבור המינין על אצבעות, מכלל שנוהם אסור למנות כר' יצחק דאמר אסור לימנות את ישראל אפי' לדבר מצוה. שנאמר ויפקדם בבוכ. אלא מהכא דישמע שאול אם העם ויפקדם בטלאים. כלומר, כל אחד נותן לו טלה ומנה הטלאים וידע מספר בני ישראל. וחללו הטלאים משל שאול. כל הממנה ישראל עובר בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר. והני מילי בזמן שישראל עושין רצון המקום, ואם לאו נספרים שנאמר והיה מספר בני ישראל. מכלל שיש מספר בחם. רבי אומר לא קשיא בידי שמים והיה מספר בני ישראל, בידי אדם לא ימד ולא יספר. **ויבב בנחל** על עיסקי נחל. כלומר כבבה עליו גזירה שמים והיה אומר אם נמצא חלל במחנה מביאין עגלה ערופה, כל הנפשות הללו שהרגונו אין אחת כמה שצריכין להקריב כדי להתכפר, לכן השאיר מכוסה הבהמה. יצתה בת קול ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה, ובשעה שאמר שאול לדואג **סוב ופגע בכהנים** (המנחה וגו'), יצתה בת קול ואמרה לו אל תרשע הרבה. אמר רב הונא כמה לא חלי ולא מרגיש **גברא דמריה סייעיה שאול באחת** כו'. כלומר שאול כיון שעבר מעשה דאגג נענש ואמר הקב"ה נחמתי כי המלכתי את שאול. ואע"פ שחרג נוב עיר הכהנים אחרי כן, מקודם זה כבר כתיב נחמתי. דוד עבר בשתים, במעשה דאוריה, דכתיב, ואותו הרגת בחרב בני עמון. (ומעשה) דאגג ולא נענש עליהן (מגופו) (בגופו), מפני שמצא חן בעיני אלהים. אבל מעשה דבת שבע נענש בגופו שנצטרע ר' חדשים. וכשמואל דאמר לא קבל דוד לשון הרע, ובשביל כך נצטרע ומתו בו מבני אמנון תמר ואבשלום, ולרב דאמר קיבל דוד לשון הרע איפרע מיניה, דאמר רב יהודה אמר [רב] בשעה שאמר דוד לפפיבושת אתה [ו]ציבא תחלקו את השדה, יצתה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות.

חלוקת רב ושמואל בשבת. **מפני** מה לא נמשכה מלכות שאול, מפני שלא היה בו שום דופי, שאין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו. שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו חזור לאחוריך. אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו, שנאמר ובני בליעל אמרו מה ישיענו זה ויבוזהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כחרש וכתיב ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו'. א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל תלמיד חכם

ח א מיי' פ"ז מהל' סנהד' הלכה ד:

ב מיי' פ"ז מהל' מלכות פרק הלי יג ועוד ר"ה פ"ט ש"ל ש"ע ר"ל סימן רמג סעיף ון:

ט) ל"ש מלי מקוא דוד מעשה דתמר ואולי קמיה"ס ול"ל ותסקתה וכמו דאמתא נגמ'.

שיץ לנעיפה יומר. [דברי האומר] בבל בו. הקשה ר"ש אלמנן דמכל מקום לא מיתקמיקא כיב דאמר בשנת בפרק בנים בתמה [ע, ב] כי מעיינא ש"ס בדוד לא נמצאת בפרק בנים רק בפוריס בתמר, וכבל קאמר דוד בשמים. ועוד קשה

תורה אור השלם

1. וַיִּפְקֹדֵם בְּבֶכֶן וַיְהִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְאִישׁ יְהוּדָה שְׁלֹשִׁים אֶלֶף: שמואל א יא ח 2. וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲדֹנִי בְּזֶק בְּבֶכֶן וַיִּלָּחֲמוּ בוֹ וַיַּכּוּ אֶת הַכְּנַעֲנִי וְאֶת הַפְּרִזִּי: שופטים א ה 3. וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת הָעָם וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים מָאתַיִם אֶלֶף רַגְלִי וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ יְהוּדָה: שמואל א טו ד 4. וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי: הושע ב א 5. וְיָבֹא שָׁאוּל עַד עִיר עֲמָלֵק וַיָּרֶב בַּנָּחַל: שמואל א טו ה 6. עַתָּה לֵךְ וְהִכִּיתָה אֶת עֲמָלֵק וְהַחֲרַמְתֶּם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְלֹא תַחְמֹל עָלָיו וְהֲמִתָּה מֵאִישׁ עַד אִשָּׁה מֵעֹלֵל וְעַד יוֹנֵק מִשּׁוֹר וְעַד שֶׂה מִגָּמָל וְעַד חֲמוֹר: שמואל א טו ג 7. אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה וְאַל תִּתְחַכֵּם יוֹתֵר לָמָּה תִשֹּׁמֵם: קהלת ז טז 8. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְדוֹאֵג סֹב אַתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים וַיָּסֹב דוֹאֵג הָאֲדֹמִי וַיִּפְגַּע הוּא בַּכֹּהֲנִים וַיַּךְ בַּיּוֹם הַהוּא שְׁמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ נֹשֵׂא אֵפוֹד בָּד: שמואל א כב יח 9. אַל תַּרְשַׁע הַרְבֵּה וְאַל תְּהִי סָכָל לָמָּה תָּמוּת בְּלֹא עִתֶּךָ: קהלת ז יז 10. נִחַמְתִּי כִּי הִמְלַכְתִּי אֶת שָׁאוּל לְמֶלֶךְ כִּי שָׁב מֵאַחֲרַי וְאֶת דְּבָרַי לֹא הֵקִים וַיִּחַר לִשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל יְיָ כָּל הַלָּיְלָה: שמואל א טו יא 11. וְאֶת הַכִּבְשָׂה יְשַׁלֵּם עֹקֵב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְעַל אֲשֶׁר לֹא חָמָל: שמואל ב יב ו 12. וַיִּתֶן יְיָ דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל מִהַבֹּקֶר וְעַד עֵת מוֹעֵד וַיָּמָת מִן הָעָם מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע שִׁבְעִים אִישׁ: שמואל ב כא ט 13. יָשִׁובוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיֹדְעֵי עֵדְוֹתֶיךָ: תהלים קיט עט 14. הַשִּׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי: תהלים נא יד 15. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה תֵדֵר דַּרְכְּךָ אֲמַרְתִּי אַתָּה וְצִיבָא תַּחְלְקוּ אֶת הַשָּׂדֶה: שמואל ב יט ל 16. כֵּן יָבֹא שָׁאוּל בְּמֶלְכוֹ וַשְׁתֵּי שָׁנִים מָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל: שמואל א יג א 17. וּבְנֵי בְלִיעַל אָמְרוּ מַה יֹּשִׁיעֵנוּ זֶה וַיְבִזֻהוּ וְלֹא הֵבִיאוּ לוֹ מִנְחָה וְהִי כַּמְחֲרִישׁ: שמואל א י כז 18. וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל יָבֵשׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ כָּל אַנְשֵׁי יָבֵשׁ אֶל נָחָשׁ כְּרֹת לָנוּ בְרִית וְנַעַבְדֶךָ: שמואל א יא א

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

משנה

בתחילה מי שקדם זכה בעבודת 'תרומת הדשן'

בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִתְרוֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ - כל כהן שרצה לתרום את הדשן בשחרית, דהיינו להרים מעט מאפר המזבח ולהניחו בצד הכבש, היה **תּוֹרֵם,** [הכהנים התחלקו למשמרות בכל שבוע משמרת אחת, וכן המשמרה התחלקה לבתי אב, כל יום עבד בית אב אחר, מתוך כהני בתי האב כל כהן שרצה לתרום הדשן בשחרית היה יכול לתרום].

וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְרוּבִּין - בזמן שרבים רצו לתרום, היו **רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ,** שהיה ארוך 32 אמה, **כָּל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת** - מי שקדם והגיע ראשון ל4 אמות העליונות של הכבש הסמוכות לראש המזבח, הוא **זָכָה** בעבודת 'תרומת הדשן'.

וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין - אם שנים הגיעו יחד ל4 אמות העליונות של הכבש, היו עושים גורל בין כל הכהנים שרצו לזכות לתרום את הדשן,

וכך היו עושים את הפייס:

הַמְּמוּנֶה על הפייסות **אוֹמֵר לָהֶן: הַצְּבִיעוּ** - הוציאו אצבעותיכם. והממונה היה בוחר מספר (מספר הרבה יותר גדול ממספר הכהנים שהשתתפו בפייס), והיה נוטל מצנפת מעל ראשו של אחד הכהנים, ומתחיל למנות ממנו, ומי שהמספר נגמר בו, הוא זכה לתרום את הדשן.

וּמָה הֵן מוֹצִיאִין, אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם - אצבע אחת או שתי אצבעות,

וְאֵין מוֹצִיאִין אֲגוּדָל בַּמִּקְדָּשׁ, כיון שבהוצאת אגודל יש חשש רמאות, שאת האגודל אפשר להרחיק מהאצבע, ואם יוציאו אגודל יש חשש שלא יבחינו שאדם אחד הוציא גם את אצבעו וגם את אגודלו, וימנו אותו פעמיים.

כיון שבאו לידי סכנה התקינו לעשות פייס גם לתרומת הדשן

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם שָׁוִין וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, וְדָחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵירוֹ, וְנָפַל וְנִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ,

וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁבָּאִין לִידֵי סַכָּנָה, הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא בְּפַיִּיס.

פייס זה לתרומת הדשן היה הפייס הראשון, והיו שם עוד שלש פייסות

אַרְבַּע פְּיָיסוֹת הָיוּ שָׁם - ארבע פעמים ביום נאספים לפיס, **וְזֶה הַפַּיִּיס הָרִאשׁוֹן.**

גמרא

שאלה: למה בתחילה לא תיקנו פייס לתרומת הדשן

שואלת הגמרא: **וְהָא מֵעִיקָּרָא מַאי טַעְמָא לָא תַּקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּיְיסָא** - והרי מתחילה מה הטעם שלא תיקנו לתרומת הדשן פייס כשאר העבודות שמתחילה היו עושים להם פייס.

תשובה א': מתחילה סברו שכיון שתרומת הדשן היא עבודת לילה אינה חשובה בעיני הכהנים ולא יבואו לעבודתה

עונה הגמרא: **מֵעִיקָּרָא** - קודם שאירע תקלה במרוצתם **סבוּר כֵּיוָן דַּעֲבוֹדַת לַיְלָה הִיא** - כיון שתרומת הדשן היא 'עבודת לילה', שאפשר לעשותה לפני שהאיר היום, **לָא חֲשִׁיבָא לְהוּ וְלָא אָתוּ** - לא תהיה עבודה זו חשובה לכהנים והם לא יבואו לעבודה זו.

כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָאָתוּ וְאָתוּ לִידֵי סַכָּנָה תַּקִּינוּ לַהּ פַּייְסָא - כיון שראו חכמים שהכהנים באו לעבודה זו, ובאו לידי סכנה כמסופר, תיקנו פייס גם לעבודה זו.

שואלת הגמרא: **וַהֲרֵי אֵיבָרִים וּפְדָרִים דַּעֲבוֹדַת לַיְלָה הִיא,** שהרי אפשר להקטיר את החלבים והאיברים כל הלילה, **וְתַקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּייְסָא** - וחכמים תיקנו לה פייס מתחילה, הרי שגם דברים שעבודתם בלילה עשו להם פייס מתחילה.

עונה הגמרא: עבודת הקטרת איברים ופדרים, **סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא,** שמקטיר את איברי וחלבי הקרבן שנשחט ביום ונזרק דמו ביום, לכך ידעו חכמים מתחילה שעבודה חשובה היא בעיני הכהנים, ויבואו כהנים רבים לעשותה, ולכן תיקנו לה פייס מתחילה.

שואלת הגמרא: **הַאי נָמֵי תְּחִלַּת עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא** - גם עבודה זו של תרומת הדשן חשובה היא שהרי היא תחילת עבודת היום, ולמה לא תיקנו לה פייס מתחילה,

הגמרא מוכיחה שתרומת הדשן היא תחילת עבודת היום, **דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:** כהן **שקִידֵּשׁ יָדָיו** [ורגליו בלילה קודם עלות השחר] **לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן,** ולא יצא מן המקדש. **לְמָחָר** [בבוקר, בעלות השחר], **אֵין צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ** שוב ידיו ורגליו, **שֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ מִתְּחִילַּת עֲבוֹדָה,** ואף לדעת רבי שסובר שם שאם קידש ידיו ורגליו ועבר הלילה צריך ליטול מחדש ['לינה פוסלת בקידוש ידים ורגלים'], מכל מקום אם קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן ועבר הלילה אין צריך לקדש שוב רגליו, כיון שהיא תחילת עבודת היום ואין לינה פוסלת בה.

עונה הגמרא: אין הטעם בזה מפני שתרומת הדשן היא תחילת עבודת היום, אלא **אֵימָא: שֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ מִתְּחִילָּה לָעֲבוֹדָה,** כיון שקידש ידיו ורגליו לשם עבודה סמוך לבוקר אין צריך לחזר ולקדש ידיו ורגליו.

תשובה ב': בתחילה סברו שכיון שיש אונס שינה לא יבואו

אִיכָּא דְּאָמְרִי - יש אומרים טעם אחר שלא עשו מתחילה פייס לתרומת הדשן, **מֵעִיקָּרָא סְבוּר כֵּיוָן דְּאִיכָּא אוֹנֶס שֵׁינָה לָא אָתוּ** - מתחילה סברו שכיון שיש אונס שינה לא יבואו הכהנים לריב עליה.

כֵּיוָן דַּחֲזוּ דְּאָתוּ וְקָאָתוּ נָמֵי לִידֵי סַכָּנָה תַּקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּייְסָא - כיון שראו שהכהנים כן באים לעבודה זו, והיו באים לידי סכנה, תיקנו רבנן פייס לעבודה זו.

שואלת הגמרא: **וַהֲרֵי אֵיבָרִים וּפְדָרִים, דְּאִיכָּא** [שיש] **אוֹנֶס שֵׁינָה,** שהרי עבודה זו כשרה בלילה, **וְתַקִּינוּ לַהּ רַבָּנַן פַּייְסָא** - ומתחילה תיקנו לה רבנן פייס.

עונה הגמרא: **שָׁאנֵי מִיגְּנֵא מִמֵּיקַם** - שונה לישון מלקום, כלומר: לעבודת האיברים ופדרים [שהיא סיום עבודות היום], תיקנו פייס, שמי שרוצה לעשות עבודה זו לא היה הולך לישון עד שעובד עבודתו, ומתחילה ידעו שיבואו הרבה כהנים לעבודה זו. אבל לעבודת תרומת

הדשן שהיא בהשכמת הבוקר לא תיקנו מתחילה פיס, שסברו שלא יבואו לזה הרבה כהנים, שיותר קל לאדם לנדד שינה מעיניו אפילו עד סוף הלילה, מאשר לקום בהשכמה בבוקר.

שאלה: והרי הטעם שתיקנו פייס לתרומת הדשן הוא בגלל שהוא פייס לעבודות חשובות שהזוכה בפייס זוכה בעוד עבודות, ואם כן למה לא תקנו לזה פייס מתחילה

שואלת הגמרא: **וְתַקַּנְתָּא לְהָךְ גִּיסָא הֲוַאי** - וכי תקנת הפייס לתרומת הדשן היתה מפני צד זה מחמת המעשה שבאו לידי סכנה, והרי **תַּקַּנְתָּא לְהַאי גִּיסָא הֲוַאי** - התקנה היתה לצד אחר בשביל סידור המערכה ושני גזרי עצים,

דְּתַנְיָא, מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (יִזְכֶּה) בְּסִידּוּר מַעֲרָכָה וּבִשְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים, וכיון שבפייס זה זכו הכהנים גם לעבודות יום שהם עבודות חשובות, אם כן יבואו הכהנים לעבודות אלו, ולמה לא תיקנו לזה פייס מתחילה.

תשובה: תיקנו פייס לתרומת הדשן כיון שבאו לידי סכנה. וכיון שלא באו לפייס הוסיפו ותיקנו שהזוכה בפייס זה זוכה בעוד עבודות

עונה הגמרא: **אָמַר רַב אָשֵׁי: שְׁתֵּי תַּקָּנוֹת הֲווֹ, מֵעִיקָּרָא סְבוּר לָא אָתוּ** - בתחילה סברו שלא יבואו לעבודת תרומת הדשן ולא עשו לזה פייס,

כֵּיוָן דַּחֲזוּ דְּקָאָתוּ וְאָתוּ נָמֵי לִידֵי סַכָּנָה תַּקִּינוּ לַהּ פַּייְסָא - כיון שראו שבאו לעבודה זו, והיו באים לידי סכנה כאמור, תיקנו פייס לעבודה זו,

כֵּיוָן דְּתַקִּינוּ לַהּ פַּייְסָא לָא אֲתוּ אָמְרִי מִי יֵימַר דְּמִתְרְמֵי לַן - לאחר שתיקנו פייס לעבודה זו, לא באו הכהנים, שאמרו מי אמר שנזכה בעבודה, ולא היו טורחים מספק להשכים קום לפייס זה, שלא היתה עבודה זו מספיק חשובה להם לטרוח מספק,

הֲדַר תַּקִּינוּ לְהוּ - לכן אחר כך חזרו חכמים והוסיפו ואמרו: **מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, יִזְכֶּה בְּסִידּוּר מַעֲרָכָה וּבִשְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים** [כמבואר ענינה להלן (כו:)] **כִּי הֵיכִי דְּנֵיתוֹ וְנִיפַּייְסוֹ** - כדי שיבואו וישתתפו בהגרלה זו.

◆ ◆ ◆

'כל הקודם את חבירו בד' אמות' אין הכונה שהגיע לד' אמות בקרקע, או בתחילת הכבש, או באמצע הכבש, אלא שהגיע לד' אמות סמוך לראש המזבח

שנינו במשנה: **וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְרוּבִּין וְכוּ'** [רצין ועולין בכבש, כל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה].

אָמַר רַב פָּפָּא: פְּשִׁיטָא לִי, אַרְבַּע אַמּוֹת דְּאַרְעָא לָא - מה שאמרה המשנה 'כל הקודם את חבירו בד' אמות, אין הכונה שמי שהגיע לד' אמות שבקרקע העזרה [לפני שעולים בכבש] הוא זכה, שהרי **רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ תְּנַן,** ומבואר שהיו עולים ורצים בכבש.

קַמְיָיתָא נָמֵי לָא - וכן אין הכונה שמי שהגיע לד' אמות הראשונות של הכבש הוא הזוכה, שהרי **רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ תְּנַן** - שבלשון המשנה משמע שבתחילה היו רצין ועולין, **וַהֲדַר כָּל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ** - ורק אחר כך מי שקודם בד' אמות זוכה.

דְּבֵינֵי בֵּינֵי נָמֵי לָא - וכן לא מסתבר שהכונה לד' אמות באמצע הכבש, **דְּלָא מְסַיְּימָא מִילְּתָא** - שאין זה מוגדר, ולא יהיה סימן היכן הם ד' אמות אלו.

אלא **פְּשִׁיטָא לִי דְּגַבֵּי מִזְבֵּחַ תְּנַן** - פשוט שכוונת המשנה לומר שמי שזכה בד' אמות בסוף הכבש הסמוכות לראש המזבח, הוא הזוכה.

ספק: האם ד' אמות אלו הם ד' אמות מהכבש שאין תחתם אמה ויסוד, ועוד ב' אמות מסוף הכבש שתחתם היה אמה יסוד ואמה סובב, ובסך הכל מי שהגיע לשש אמות מראש המזבח הוא הזוכה, או שהכונה לד' אמות בסך הכל

בָּעֵי רַב פָּפָּא, הכבש היה בנוי על האמה יסוד ועל האמה סובב, ובזה מסתפק רב פפא: **אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ, בַּהֲדֵי** [הם יחד עם] **אַמָּה יְסוֹד וְאַמָּה סוֹבֵב,** ולפי זה מה שאמרו ד' אמות, היינו ב' אמות מהכבש (שאין תחתם אמה יסוד ואמה סובב), ועוד ב' אמות (שתחתם אמה יסוד ואמה סובב), ובסך הכל הם ד' אמות, [עמוד ב]

אוֹ דִּילְמָא בַּר מֵאַמָּה יְסוֹד וְאַמָּה סוֹבֵב - או שמא מה שאמרו ד' אמות, היינו חוץ מאמה יסוד ואמה סובב, והיינו ד' אמות מהכבש (שאין תחתם אמה יסוד ואמה סובב), ועוד ב' אמות (שתחתם אמה יסוד ואמה סובב).

הגמרא לא פושטת את הספק, ונשארת **בתֵּיקוּ.**

✦ ✦ ✦

שנינו במשנה: **וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, הַמְּמוּנֶה אוֹמֵר לָהֶם הַצְּבִיעוּ וְכוּ׳.**

תָּנָא - שנינו בברייתא: שהממונה היה אומר להם **הוֹצִיאוּ אֶצְבְּעוֹתֵיכֶם לְמִנְיָן** - הוציאו את אצבעותיכם כדי למנותכם.

שאלה: מדוע הממונה היה מונה את אצבעותיהם ולא אותם עצמם

שואלת הגמרא: **וְנִימְנִינְהוּ לְדִידְהוּ** - מדוע הממונה מונה את אצבעותיהם, הרי יכול למנות אותם עצמם.

תשובה: הממונה לא היה מונה אותם בעצמם, מפני שאסור למנות את ישראל

עונה הגמרא: הטעם שלא היו מונים אותם עצמם, מפני שאסור למנות את ישראל [אלא על ידי דבר אחר], **מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָסוּר לִמְנוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל אֲפִילּוּ לְדָבָר מִצְוָה, דִּכְתִיב ׳וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק׳,** ׳בבזק׳, לשון שברי חרסים, שכל אחד נטל חרס והשליך לפניו, ומנו את החרסים.

מַתְקִיף לַהּ רַב אָשֵׁי, מִמַּאי דְּהַאי בֶּזֶק לִישָׁנָא דְּמִיבְזַק הוּא - מהיכן שמה שכתוב ׳בזק׳ היינו לשון שברי חרסים, **וְדִילְמָא שְׁמָא דְּמָתָא הוּא** - ואולי שם עיר הוא, **כְּדִכְתִיב ׳וַיִּמְצְאוּ אֲדוֹנִי בֶזֶק׳.**

אֶלָּא, מֵהָכָא ׳וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת הָעָם וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים׳, שאול ציום לקחת כל אחד טלה מצאן המלך, ומנו את הטלאים.

הלאוים שעובר מי שמונה את ישראל

[דעה א':] **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמּוֹנֶה אֶת יִשְׂרָאֵל, עוֹבֵר בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד'.**

[דעה ב':] **רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: עוֹבֵר בִּשְׁנֵי לָאוִין, שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר'.**

◆◆◆

יישוב הסתירה בין פסוק שמבואר בו שיש מספר לבני ישראל לפסוק שמבואר בו שאין מספר לבני ישראל

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, רַבִּי יוֹנָתָן רָמֵי, כְּתִיב 'וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם' - הרי משמע שיש להם מנין, **וּכְתִיב 'אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר'**, הרי אין להם מספר.

עונה הגמרא: **לָא קַשְׁיָא, כָּאן, בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם** [יש להם מניין].

כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם [אין להם מניין].

רַבִּי אָמַר מִשּׁוּם אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי: לָא קַשְׁיָא, כָּאן [מה ששנינו שאין להם מספר, היינו] **בִּידֵי אָדָם.**

כָּאן [מה ששנינו שיש להם מספר, היינו] **בִּידֵי שָׁמַיִם.**

◆◆◆

כיון שמתמנה אדם פרנס על הציבור, מתעשר

אָמַר רַב נְהִילַאי בַּר אִידִי אָמַר שְׁמוּאֵל: כֵּיוָן שֶׁנִּתְמַנָּה אָדָם פַּרְנָס עַל הַצִּיבּוּר, מִתְעַשֵּׁר.

מֵעִיקָּרָא כְּתִיב - בתחילה לפני ששאול היה מלך על ישראל כתוב **'וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק'. וּלְבַסּוֹף כְּתִיב 'וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים'**, הרי שבתחילה מנה אותם בשברי חרס שהם זולים, ולבסוף לאחר שנעשה מלך מנה אותם בטלאים, הרי שהתעשר.

שואלת הגמרא: **וְדִילְמָא מִדִּידְהוּ** - אולי הוא מנה אותם בטלאים משלהם, ואין זה הוכחה שהתעשר.

עונה הגמרא: **אִם כֵּן מַאי רְבוּתָא דְּמִילְּתָא** - אם כן מה החידוש בדבר, כיון שהכתוב מזכיר זאת ודאי שמנה אותם בטלאים משלו.

◆◆◆

עוד בעניין שאול: מקום שנאמר לו 'אל תצדק הרבה', ומקום שנאמר לו 'אל תרשע הרבה'

הגמרא מפרשת פסוק נוסף שנאמר בשאול: **'וַיָּרֶב בַּנָּחַל'**,

אָמַר רַבִּי מָנִי: עַל עִסְקֵי נַחַל - ששאול עשה 'ריב' על עסק עגלה ערופה שמביאים אותה בנחל,

בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשָׁאוּל 'לֵךְ וְהִכִּיתָ אֶת עֲמָלֵק', אָמַר: וּמָה נֶפֶשׁ אַחַת אָמְרָה תּוֹרָה: הָבֵא עֶגְלָה עֲרוּפָה. כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַלָּלוּ - [כל העמלקים שהרגנו], **עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה** שאנו צריכים לכפרה על כך,

וְאִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטְאָה.

וְאִם גְּדוֹלִים חָטְאוּ, קְטַנִּים מֶה חָטְאוּ.

יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: ׳אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה׳.

[הגמרא מביאה מקום שנאמר לשאול להיפך:] **וּבְשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ שָׁאוּל לְדוֹאֵג, סוֹב אַתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים** ששאול המלך ציוה את ׳דואג׳ להרוג את נוב עיר הכהנים שעזרו לדוד המלך, **יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: ׳אַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה׳.**

◆◆◆

מי שהקב"ה בעוזרו אינו צריך לדאוג, ששאול נכשל באחת ועלתה לו לרעה, ודוד נכשל בשתים ולא עלתה לו לרעה

אָמַר רַב הוּנָא: כַּמָּה לָא חָלֵי וְלָא מַרְגִּישׁ, גַּבְרָא דְּמָרֵיהּ סַיְּיעֵיהּ - כמה סמוך ומובטח, ואין צריך לחלות ולדאג מכל רעה, מי שהקדוש ברוך הוא בעזרו,

שהרי מצינו אצל **שָׁאוּל** המלך שנכשל **בְּאַחַת** - בדבר אחד, **וְעָלְתָה לוֹ** לרעה לקונסו מיתה, לבטל מלכותו.

ולעומת זאת **דָּוִד** המלך נכשל **בִּשְׁתַּיִם, וְלֹא עָלְתָה לוֹ** לרעה, שהקדוש ברוך הוא היה בעזרו.

שאול נכשל רק באחת

מבררת הגמרא: **שָׁאוּל בְּאַחַת מַאי הִיא** - מה הוא הדבר האחד ששאול נכשל בו.

מבארת הגמרא: **מַעֲשֶׂה דַּאֲגָג** - שלא הרג את אגג מלך עמלק.

שואלת הגמרא: **וְהָא אִיכָּא מַעֲשֶׂה דְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים,** שגם בזה שאול נכשל.

עונה הגמרא: **אַמַּעֲשֶׂה דַּאֲגָג כְּתִיב: ׳נִחַמְתִּי כִּי הִמְלַכְתִּי אֶת שָׁאוּל לְמֶלֶךְ׳** - שבגלל מעשה זה לבדו, אמר ה׳ שמתחרט שהמליך את שאול, הרי שדי היה בחטא אחד להעבירו ממלכותו.

דוד המלך בשתים

מבררת הגמרא: **דָּוִד בִּשְׁתַּיִם מַאי נִינְהוּ** - מה הם שתי הדברים שנכשל בהם דוד.

מבארת הגמרא: **דְּאוּרִיָּה** - שדוד שלח את אוריה החיתי למלחמה כדי שיהרג שם, כמבואר בספר שמואל בהרחבה [ובמסכת שבת (נו.) מבואר שאוריה היה מורד במלכות שדינו בהריגה, אלא שלא היה לדוד לדונו בלא סנהדרין].

וְדַהֲסָתָה - ושהוסת למנות את ישראל [שה׳ הסיתו ונתן עצה בליבו למנות את ישראל], וגרם בזה לבא על ישראל דבר.

שאלה: והרי אצל דוד המלך היה גם מעשה דבת שבע

שואלת הגמרא: **וְהָא אִיכָּא נָמֵי מַעֲשֶׂה דְּבַת שֶׁבַע,** שדוד המלך נשאה בזמן שהיתה ספק אשת איש, כמבואר בספר שמואל ובמסכת שבת (נו.), שבעלה אוריה החיתי יצאה למלחמה ונתן גט לאשתו על תנאי שאם ימות תהא מגורשת, וכשדוד המלך נשאה עדיין לא ידע שבעלה מת ואינה אשת איש.

תשובה: ממעשה דבת שבע נפרעו ממנו, והגמרא מנתה ב' חטאים שלא נפרעו ממנו

עונה הגמרא: **הָתָם אִפְּרַעוּ מִינֵּיהּ** - שם, במעשה בת שבע, נפרעו ממנו ונענש, ורב הונא מנה דברים שדוד המלך לא נענש עליהם,

המקור שנפרעו מדוד המלך, **דִּכְתִיב 'וְאֶת הַכִּבְשָׂה יְשַׁלֵּם אַרְבַּעְתָּיִם, יֶלֶד אַמְנוֹן תָּמָר וְאַבְשָׁלוֹם'** - בגלל הכבשה (רמז לחטא בת שבע) שילם דוד המלך במות ד' מבניו ובנותיו, 'ילד' (בנה הראשון של בת שבע), אמנון, תמר, ואבשלום.

שואלת הגמרא: **הָתָם נָמֵי אִפְּרַעוּ מִינֵּיהּ** - שם גם בחטא שמנה את ישראל נפרעו ממנו, **דִּכְתִיב 'וַיִּתֵּן ה' דֶּבֶר (בָּעָם מִן הַבֹּוקֶר) וְעַד עֵת מוֹעֵד'.**

עונה הגמרא: **הָתָם לָא אִפְּרַעוּ מִגּוּפֵיהּ** - שם, במעשה שמנה את ישראל, לא נפרעו מגופו.

שואלת הגמרא: **הָתָם נָמֵי לָא אִפְּרַעוּ מִגּוּפֵיהּ** - שם גם לא נפרעו מגופו, ולמה רב הונא לא מונה חטא זה של בת שבע, שלא נפרעו ממנו.

עונה הגמרא: **לָאֵי, אִפְּרַעוּ מִגּוּפֵיהּ** - באמת, אכן כן נפרעו מגופו ממעשה דבת שבע, **דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים נִצְטָרַע דָּוִד,** אחר מעשה בת שבע, **וּפָרְשׁוּ הֵימֶנּוּ סַנְהֶדְרִין, וְנִסְתַּלְּקָה הֵימֶנּוּ שְׁכִינָה,**

דִּכְתִיב 'יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיוֹדְעֵי עֵדוֹתֶיךָ', הרי שהסנהדרין פרשו ממנו והתפלל שישובו אליו.

וּכְתִיב 'הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ' - הרי שהשכינה פרשה ממנו, והתפלל שהיא תשוב אליו.

שאלה ב': והרי דוד המלך קיבל לשון הרע

שואלת הגמרא: **וְהָא אָמַר רַב קִבֵּל דָּוִד לָשׁוֹן הָרָע** על מפיבושת, כמבואר בספר שמואל ב (פרק ט) ש'ציבא' שהיה עבד של בית שאול, אמר לדוד המלך [לאחר מות שאול], שמפיבושת [בנו של יהונתן בן שאול] לא בא אליו [לדוד המלך], כיון שהוא רוצה למלוך, ודוד המלך קיבל את ה'לשון הרע' על מפיבשת, הרי שנכשל גם בזה, ולמה רב הונא לא מנה חטא זה.

עונה הגמרא: רב הונא שאמר מאמר זה סובר **כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: לֹא קִבֵּל דָּוִד לָשׁוֹן הָרָע,** שדוד המלך לא קיבל את דברי 'ציבא' אלא מסיבה אחרת חשב על מפיבשת שרוצה למלוך [שמפיבשת בא אליו בבגדים קרועים וכו', ובאמת מפיבשת עשה זאת כדי להראות לדוד המלך שהוא משתתף בצער דוד, אך דוד סבר שהוא עושה זאת מפני שהוא מצטער בכך שדוד חזר למלוך].

וּלְרַב נָמֵי דְּאָמַר - ואף לרב שסובר: **קִבֵּל דָּוִד לָשׁוֹן הָרָע,** מכל מקום אין זה קושיא על רב הונא, **הָא אִיפְּרַעוּ מִינֵּיהּ** - שהרי מדבר זה נפרעו מדוד המלך,

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ דָּוִד לְמְפִיבוֹשֶׁת 'אָמַרְתִּי אַתָּה וְצִיבָא תַּחְלְקוּ אֶת הַשָּׂדֶה', שבגלל ה'לשון הרע' שקיבל דוד המלך על מפיבשת אמר לו דוד שחצי מנחלתו תלקח לו ו'ציבא' יקבלה, בשעה זו **יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: רְחַבְעָם** [שהוא מצאצך], **וְיָרָבְעָם** [שאינו מצאצך] **יַחְלְקוּ אֶת הַמַּלְכוּת,** שנחלקו המלכות [מלכות ישראל, ומלכות יהודה], והוא מידה כנגד מידה, כיון שדוד המלך הפסיד למפיבת חצי מנחלתו, הפסידו לדוד מנחלת מלכותו.

ולכן רב הונא לא מנה עניין זה, שלא הזכיר אלא דברים שדוד המלך לא נענש עליהם.

◆◆◆

כאשר המליכו את שאול, היה 'כבן שנה' שלא טעם טעם חטא

נאמר בפסוק **'בֶּן שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ',**

אָמַר רַב הוּנָא: הרי ודאי שלא היה בן שנה כאשר נהיה מלך, אלא הכונה לומר שהיה **כְּבֶן שָׁנָה, שֶׁלֹּא טָעַם טַעַם חֵטְא** כמו תינוק 'בן שנה' שהוא נקי מחטא.

מַתְקִיף לַהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וְאֵימָא - ונאמר שכונת הפסוק שהיה **כְּבֶן שָׁנָה,** כתינוק בן שנה **שֶׁמְּלוּכְלָךְ בְּטִיט וּבְצוֹאָה.**

אַחְוִיאוּ לֵיהּ לְרַב נַחְמָן סִיּוּטָא בְּחֶלְמֵיהּ - הראו לרב נחמן בחלומו מלאכי פחד שהבהילו אותו, על שאמר דברים אלו.

אָמַר: נַעֲנֵיתִי לָכֶם עַצְמוֹת שָׁאוּל בֶּן קִישׁ [שלא הייתי צריך לומר כך].

הֲדַר חֲזָא סִיּוּטָא בְּחֶלְמֵיהּ - שוב חזר רב נחמן בר יצחק וראה סיוטים בחלומו,

אָמַר רב נחמן בר יצחק שוב: **נַעֲנֵיתִי לָכֶם עַצְמוֹת שָׁאוּל בֶּן קִישׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.**

◆◆◆

מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול, שלא היה בו דופי ואין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מִפְּנֵי מָה לֹא נִמְשְׁכָה מַלְכוּת בֵּית שָׁאוּל [לאורך ימים].

מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שׁוּם דּוֹפִי - דופי משפחה, ויתגאו המלכים היוצאים מזרעו על ישראל, אבל דוד המלך בא מרות המואביה.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: אֵין מַעֲמִידִין פַּרְנָס עַל הַצִּיבּוּר, אֶלָּא אִם כֵּן קוּפָּה שֶׁל שְׁרָצִים [דופי משפחה] **תְּלוּיָה לוֹ מֵאַחוֹרָיו, שֶׁאִם תְּזוּחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו אוֹמְרִין לוֹ חֲזוֹר לַאֲחוֹרֶיךָ.**

◆◆◆

מפני מה נענש שאול

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ שָׁאוּל - לבוא לידי דבר שעליו ניטל ממנו מלכות.

מִפְּנֵי שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ מתחילת מלכותו וגילה על עצמו שאינו כדאי למלוך, **שֶׁנֶּאֱמַר 'וּבְנֵי בְלִיַּעַל אָמְרוּ מַה יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה, וַיִּבְזוּהוּ, וְלֹא הֵבִיאוּ לוֹ מִנְחָה, וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ'.**

וּכְתִיב 'וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל יָבֵשׁ גִּלְעָד' וְגוֹ', ושם מבואר ששאול המלך ניצח ורצו להרוג את מי שביזה אותו, ושאול המלך לא הסכים לכך, ואמר 'לא יומת איש היום הזה', וכיון שמחל על כבודו נענש.

◆◆◆

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק כָּל תַּלְמִיד חָכָם [יתבאר בדף הבא].

שאינו נוקם. נקמתו: מיכה כנתם בלבו: **איני נמוסן שלא השאלתני זו היא נעירה.** שהבטר שמור בלבו ולא הסימו מדעתו: **דנקיט בגייסי.** ואם בא אחר לנקוט נקמתו בקיום המשפט **יאמר: המפייסו ליה.** לנקם ומחילה: **חולה.** אינו יכול לכבס מלבנותיו וכשמוליא אחת מבגדיו יוצאה מבגדתה עמה: **ויחידים.** בחולין שאינו יושבין עם שאר בני אדם אלא מכוכין או יושבין (ח) לבדם: **אלא אחד.** אין נמנה אלא אים אחד: **אין מוליאין.** עם האבנע לו אנים אלא הוליא גדל אין מוליאין אתים: **ואם הוליא אנים מונין לו.** שאינו רמאי לפי שהוא ניכר שאינו משני בני אדם שאין יכול להרמיה זה מזה: **גודל.** אם הוליא גדל אין מונין לו כלל אלא מוליאין אותו מביניהן: **הממונה בפקיע.** הממונה על לוועות המלכות: **אינו.** אלבנע שיהי אם הוליא אנים מונין לו אנים: **מערבא דרייני.** לוועות ישמעאלים העשויה שוק לסוסים: **דפקיע ריפיה.** לכן קרויה פקיעה שאינה רחבה כראשה כשאר לוועות מלכות אלא מפסקת בראשה לוועות דקות כדי שיראנו כה הסוס יותר ופקיע לשון פיסוק ומדקיק כמו מבלאי מכנסי הכהנים מפקיעין לשון קרייעה: **דפגן.** במסכת שקלים (פ"ה משנה ח): **ניכוי.** אם האים: **היו מפקיעין.** לעשות פתילות למשתמר בית השולחנה בחג: **גגדא.** לוועות מלכות: **על מעלות האולם.** בהר הבית אולמות הרבה בנה אם שלומה כמו שכתוב בספר יוסף בן גוריון. על מעלות האולם בהר הבית אולמות גדולים במוסף: **על מי נהביא.** משל מי מלנקח מן היושבים בעיר או מן הכהנים שומרי עזרה: **נעו.** לעקו: **הדי הוה כפרפסה.** מיתתו תכפר עליכם: **ארבע אמות מאי עניידתייהו.** גדי מרוחת פיכות דמיס: **עשרה דברים.** בנבא קמא תניא לתו בפרק מרובה (דף פב:): אינה

שתים מוציא אחת מבעיא. אע"ג דבנבא דוכתי קתני לא זו אף זו מ"מ היכא דאיכא שניות אחריכא קאמר ליה ועוד דהיכא דהוי אי בכלל זה בגמרי לא הוה ליה למיתני והא דלא פריך הכי ברש פ"ק דערובין (דף ב:) וברים פרק קמא דסוכה (דף ב:) דקאמר ר' יהודה מבטיר עד ארבעים וחמשים אמה אמתא חמשים מבטיר ארבעים מינבעיא ע"ל דומר דבל היכא דלא הוי דווקא דלא אמר לו אלא אם אינו מוליא אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא אמר אלילו[ב] ממילא אתו לידי סכנה תקינו רבנן פייסא עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא אם על העיר או על העזרות עגלה ערופה היא [ג] והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן אינה

שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם והכתיב [ו]לא תקום ולא תטור ההוא בממון הוא דכתיב [ז]דתניא איזו היא נקימה ואיזו היא נטירה נקימה אמר לו השאילני מגלך אמר לו לאו למחר אמר לו הוא השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך בדרך שלא השאלתני זו היא נקימה [ח]ואיזו היא נטירה א"ל השאילני קרדומך אמר ליה לא למחר א"ל השאילני חלוקך אמר לו הילך איני כמותך שלא השאלתני זו היא נטירה ועצרא דגופא לא והא תניא [ט][ד]הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר [ז]ואוהביו כצאת השמש בגבורתו לעולם דנקיט ליה בליביה [ט]והאמר רבא [כ]כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו דמפייסו ליה ומפיים: ומה הן מוציאין אחת אז שתים וכו': השתא שתים מוציאין אחת מבעיא אמר רב חסדא לא קשיא כאן בברייא כאן בחולה [ט]והתניא [ז]אחת מוציאין שתים אין מוציאין במה דברים אמורים בבריא אבל בחולה אפילו שתים מוציאין [ט]והיחידין מוציאין שתים ואין מונין להן אלא אחת ואין מונין לו אלא אחת והתניא [ה]אין מוציאין לא שליש ולא גודל מפני הרמאים ואם הוציא שליש מונין לו גודל אין מונין לו ולא עוד [אלא] שלוקח מן הממונה בפקיע מאי מונין לו נמי אחת מאי פקיע אמר רב מדרא מאי מדרא אמר רב פפא מטרקא דטייעי דפסיק רישיה אמר אביי מריש הוה אמינא הא [ט]דתנן בן ביבאי ממונה על הפקיע אמינא פתילתא כדתנן [ט][מ]בלאי מכנסי הכהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין כיון דשמענא להא דתניא ולא עוד אלא שלוקח מן הממונה בפקיע אמינא מאי פקיע נגדא: מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש: ת"ר [פ]מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו נטל סכין ותקע לו בלבו עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר [ג]כי ימצא חלל באדמה וגו' וצאו זקניך ושופטיך אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות גער כל העם בבכיה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין למלמד שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים א) וכן הוא אומר [ד]וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא [את] ירושלים פה לפה הי מעשה קדים אילימא דשפיכות דמים השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא אנשברה רגלו תקינו אלא דנשברה רגלו קדים וכיון דתקינו פייסא ארבע אמות מאי עבידתייהו אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזי בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא אם על העיר או על העזרות [ט]וירושלים בת אתויי עגלה ערופה היא [ט]והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן אינה

שתים מוציא אחת מבעיא. אע"ג דבנבא דוכתי קתני לא זו אף זו מ"מ היכא דאיכא שניות אחריכא קאמר ליה ועוד דהיכא דהוי אי בכלל זה בגמרי לא הוה ליה למיתני והא דלא פריך הכי ברש פ"ק דערובין (דף ב:) וברים פרק קמא דסוכה (דף ב:) דקאמר ר' יהודה מבטיר עד ארבעים וחמשים אמה אמתא חמשים מבטיר ארבעים מינבעיא ע"ל דומר דבל היכא דלא הוי דווקא דלא אמר לו אלא אם אינו מוליא אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזי בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא אם על העיר או על העזרות [ט]וירושלים בת אתויי עגלה ערופה היא [ט]והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן אינה

ו א מיי' פ"ז מהלכות דעות הלכה ז סמג לאוין רמ:
ז ב מיי' שם הלכה ח סמג לאוין יב:
ח ד מיי' פ"ב מהלכות גזילה ואבידה הלכה יג:
ט ה מיי' פ"ד מהלכות סנהדרין הלכה ג:
י ו מיי' פ"ט מהלכות כלי המקדש הלכה ו:

מוסף תוספות

א. כראמרי אינשי השבון קטן תחילה, ואם יצטרך ליותר יפנה יותר, משום הכי נקט ארבעה ברישא והדר חמשה, והוא הדין אפילו טובא. רש"י שם קמ. ד"ה מלמדי, [אבל הכא] ליכא מיבעי אחת או שתים אפי' טובא כראמרי אינשי, דהא מילתא דשטיא היא דאינו יכול להוציא כל אצבעותיו. תוס' מגילה"ש. ב. [ד"]משמע דלא דסמי לא שרינן משום טורח שבת. תוס' שבת ס: ד"ה הנמת. ג. [ד"]אפילו טובא מצי לפנות. שם. ד. דאין סברא שיחשב דם קישוי מיום תחילת עיבורה. שם. ה. דכל מי האי גווא שהחשבון הראשון הוא המיותר לאו פירכא רבה היא, ומצינן למימר אחת ושתים כראמרי אינשי וכו', ועיקר פירכא דפרק תלמודא היינו כשהחשבון האחרון מיותר. ויעיש"ל. ו. שתסרון ניכר בעיר. ואין יכול לישמט ולומר זאב טרפה. רש"י ב"ק קיח: ד"ה לתרבא. ז. דא"כ התרתה סגרל המסומנו. תוס' שבת שם. ח. הא פרישנא בפרק מרובה שנמא דהתם משום דכתיב לרשתה וקשבר ההוא הנא כי ירושלים לא נתחלקה לשבטים, וא"כ וכו'. ויעיש"ל.

רבינו חננאל

שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם. איני, הא כתיב לא תקום ולא תטור. ודתנן ההוא בממון, כדתניא איזו היא נקימה השאילני מגלך א"ל לאו, למחר אמר לו זה הא שבילי קרדומך כו'. כגון אילו דברים שהן של ממון אסור אבל צערא דגופא כגון בזיון וכיוצא בו מותר. איני, והתניא הנעלבים ואינם עולבין שומעין חרפתם ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחים ביסורין, עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. ודתנן אפילו הכי נקיט בליבה. והאמר רבא המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו. ופרקינן דמפייסו ליה ומפיים. ומה הן מוציאין אחת או שתים. ומתמהינן השתא שתים מוציאין אחת מבעיא. ופריק רב חסדא האי דקתני אחת בבריא, שתים בחולי שאינו מתאמץ להוציא אחת, ושתים שמוציא החולה אין מונין אותם לו אלא אחת. והתניא כרב חסדא אחת מוציאין שתים אין מוציאין, ויחידים מוציאין שתים ואין מונין להן אלא אחת ואין מונין לו אלא אחת. ומאי דתניא אין מוציאין לא שליש ולא גודל מפני הרמאים ואם הוציא שליש מונין לו גודל אין מונין לו ולא עוד אלא שלוקח מן הממונה בפקיע מאי מונין לו נמי אחת מאי פקיע אמר רב מדרא מאי מדרא אמר רב פפא מטרקא דטייעי דפסיק רישיה אמר אביי מריש הוה אמינא הא דתנן בן ביבאי ממונה על הפקיע אמינא פתילתא כדתנן [מ]מבלאי מכנסי הכהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין כיון דשמענא להא דתניא ולא עוד אלא שלוקח מן הממונה בפקיע אמינא מאי פקיע נגדא: מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש: ת"ר [פ]מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו נטל סכין ותקע לו בלבו עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר [ג]כי ימצא חלל באדמה וצאו זקניך ושופטיך אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות גער כל העם בבכיה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין למלמד שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים [ד]וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא [את] ירושלים פה לפה הי מעשה קדים אילימא דשפיכות דמים השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא אנשברה רגלו תקינו אלא דנשברה רגלו קדים וכיון דתקינו פייסא ארבע אמות מאי עבידתייהו אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזי בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא אם על העיר או על העזרות [ט]וירושלים בת אתויי עגלה ערופה היא [ט]והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן אינה

מסורת הש"ס

ה) שבת פח: גיטין ל:, ב) [נקמן מז:] ר"ש ח. מגילה כח. ג) [פר' בכורות מ"], ד) [מוספתא פ"ח ה"יג], ה) [ערוך בערך ימל פי' רבנן], ו) שבת כא. מוכה נא. ז) [מוספתא פ"ח ה"יא], ח) [מוספתא שבועות פ"ח ה"יג], ט) [בס"א דאפילון], י) מוכה מה. כ) ר"ש בר"ר פ"ה מוספתא נגעים פ"ו ה"ב], ל) [ע"ע תוספות שבת פ: ד"ה המפיל].

תורה אור השלם

1. לא תקום ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יי׳:
ויקרא יט יח
2. כן יאבדו כל אויביך יי׳ ואהביו כצאת השמש בגבורתו ותשקט הארץ ארבעים שנה.
שופטים ה לא
3. כי ימצא חלל באדמה אשר יי׳ אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הכהו:
דברים כא א
4. וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלם פה לפה לבד מחטאתו אשר החטיא את יהודה לעשות הרע בעיני יי׳:
מלכים ב כא טז

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ויחידים וכו' שוכנים בה ויושבים. נ"ב ולו נראה כיתר ויחידים הייט דכון כמאמר בתמנית דף י מאן יחידים דכון וכגון נקרא מוליט כלאים. בגמרי דף מט מאן מוליט דכון כו' דאילו לבנים לכלאים. ויהי כבר אמר אבל מוליט לכלאים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' וכן הוא אומר וגם דם נקי וכו'. נ"ב עיין מהרש"א מ"ש:

תוס' ישנים

לרבינו הא בגיטין דקרא כתיב (מ"א טו, ה) וגם סר מבל אבר ליוסו (ה"ב) רק בנדבר אוריס אחתי, ומשלמת מנתה דקאמר קינל דוד לשון הרע לא קנלה מדי מקנה, אלמיו מוסבים על כך בעיבים כיון דבמדים הביבים חוא ביב [שבת סט:], ואע"פ שבקר היס שוגב (ביבים), ואע"ג דחמיב לים בכל עון, הייט משום דחמיב ממי מעבה דשבאל דאגב לעון ואע"פ שוגב בבים ובוצאה. ותימה מה בבן שנה שבמלבלך היס סוכר רב נחמן, ונראה שבים רוצה לומר שבים כל כך עניי הבעבעיון למנין בכאשר אמרנו למעלה. אבל המצביעין לפיים המרגיא אחת מונין לו אחת והצביעו, הוציאו אצבעותיהם הרגיא אחת מונין לו, שתים [מונין] לו שלש אין מונין לון, דבעו לה התם מהו אין מונין לו כל עיקר או אין מונין לו את היתירה, ופשטה א"ר אבין בר חייה ממה דתני מי שזכה בקטורת אומר לזה שתי ומנו אף אחר עמי למחתה, הדא אמר לימין המיה מהלך. ולמידו דר' יונה בשם ר' בון בר חייא לשמאל הפיים מהלך דזה שוכה לימין מוטב שיוכה מי שעבר עליו הפיים פעמים מזה שלא עבר עליו הפיים אלא פעם אחת. ש"מ כשמוציאין אצבעותיהן לפיים מי שהוציא אחת אי שתים מונין לו מה שהוציא, ומי שהוציא יותר אין מונין לא אלא שתים. ומונה כולל הכל ומעמידן כמין כוליאר ונוטל מצנפת אחד מהן ומוציאין כל אחד אצבעו ועובר המנין על האצבעות ומונה והולך, ובמקום שמשלים החשבון הוא הוזכה. **מקנע מדוורתה,** והיא כמין חבל מפתיל תלוי במקל כגון הרצועה שב"ד מכין בה. פי' **הממונה בפקיע,** הממונה להכות בזה הפקיע.

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

יש עבודה שבשרה בשני כלים. אבל איפכא לא מקשי לך יש לך דבר שאינו עבודה וטעונה בגדי כהונה כלל דהא לא קשה דגזירת הכתוב הוא לחסמיר שהרי אין בזה איסור אם לובש בגדי כהונה שלא בעידן עבודה דמסקינן לקמן ברים פרק בא לו (דף סט.) דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן וגדולה מזו אמרינן לר' יוחנן דבין הוצאה בין הכנה בארבעה כלים בין לחצא קמא בין לר"מ דתרוייהו מודו דמקדש בגדיים שלובש בגדים שפושט ואפי' הכי לר' אליעזר בעלי מומין כהנים לוקה דלאו עבודה היא דא"ג דטעונה ארבעה כלים וקסבר לי לרים לקים דמוכח דלאו עבודה היא מדלא אלרבה קרא אלרבעה כלים א"כ למה לי קרא לרבי אליעזר להכשיר בעלי מומין ומאי טעמא דתנא קמא דפסל בעלי מומין להוצאה ויש לומר משום דבעל מום חזיב כמו זר דס"ד אמינא וכי תעלה על דעתך שזר ובעל מום קריבים לגבי המזבח ולהכי צריך קרא לר"מ והיינו טעמא דתנא קמא דפסל: **מניין שלא יהא דבר קודם בו'.** אף על גב דגבי כהן גדול נמי כתיב בפרשת אחרי מות ומנכנסי בד [a] אינם עם בגדי אליעזר למיהדר ולמיכתביה בכהן הדיוט דלא הוה יליפין לזו מהדדי כיון דחלוקים הם לכמה ענינים:

יבש לרבות מצנפת ואבנט להרמה. פירוש דהכי קאמר קרא לרבות לבישה אחרת כיולא בה דההיא לבישה דקרא דכתיב ולבש הכהן מדו בד וכו' דהייינו שני בגדים אחרים וקשה לי גבי אוצאה מגלן דבעי ארבעה בגדים כיון דגבי הרמה לא נפקא לן אלא מהיקשא ח"ל הדרינן ומקשינן לבישה דהוצאה לפשיטה דהרמה כדלעיל ואמרינן בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש [b] אינו לומר דשמא לא מיקרי קדשים אלא גופי הקרבנות [c] אבל בגדי כהונה חוזרין ומלמדין בהיקש [d] אי נמי יליפא דהוא אלא אלא לרבות לבישה אחרת וכיון דלא פירש כמה בגדים הוא מרבה אם אחד או שנים אין זה אלא גזיר מילתא בעלמא דשני בגדים קאמר כדכתיב בקרא אי נמי כמאן דאמר בפרק איזהו מקומן (נ"ז סט) [e] דיימנו ולבסוף אחד לא הוי היקש דכיון דגמרינן דיולאה מהרמה למאי דכתיב ביה גמרינן נמי מיניה מאי דאתיא ליה מהיקשא:

מתרומת

[a] אינה מביאה עגלה ערופה ועוד [1] לא נודע מי הכהו כתיב והא נודע מי הכהו אלא כדי להרבות בבכיה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני קיים [כו'] ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים איבעיא להו שפיכות דמים הוא דזל אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא או דילמא שפיכות דמים כדקיימא קיימא אבל טהרת כלים היא דחמירא ת"ש מדקא נסיב לה תלמודא [2] וגם דם נקי שפך מנשה שמע מינה שפיכות דמים הוא דזל וטהרת כלים כדקיימא קיימא ת"ר [3] ופשט ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן שומעני כדרך יום הכפורים שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול תלמוד לומר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים מקיש [b] בגדים שלובש לבגדים שפושט מה להלן בגדי קודש אף כאן בגדי קודש א"כ מה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן רבי אליעזר אומר אחרים והוציא לימד על הכהנים בעלי מומין שכשרין להוציא הדשן אמר מר אחרים פחותין מהן כדתנא דבי רבי ישמעאל [c] דתנא דבי רבי ישמעאל בגדים שבשל בהן קדרה לרבו לא יצוה בהן כוס לרבו אמר ריש לקיש כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה ורבי יוחנן אמר [4] מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה דברי הכל עבודה היא מאי טעמא דריש לקיש אמר לך אי ס"ד עבודה היא יש לך עבודה שכשירה בשני כלים ור' יוחנן גלי רחמנא בכתונת ומכנסים והוא הדין למצנפת ואבנט ומאי שנא הני מדו בד [5] מדו [d] כמדתו מכנסי בד לכדתניא [6] המנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר [4] ומכנסי בד ילבש על בשרו וריש לקיש מדו כמדתו מדאפקיה רחמנא בלשון מדו שלא יהא דבר קודם למכנסים מעל בשרו נפקא נימא כתנאי על בשרו [7] מה תלמוד לומר ילבש להביא מצנפת ואבנט להרמה דברי רבי יהודה [8] רבי דוסא אומר לרבות בגדי כהן גדול ביום הכפורים שכשירין לכהן הדיוט אמר רבי שתי תשובות בדבר חדא דאבנטו של כהן גדול לא הוה אבנטו של כהן הדיוט ועוד בגדים שנשתמשת בהן קדושה חמורה דשתמש בהן קדושה קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש לרבות

[a] איזה מביאה עגלה ערופה. דכתיב (דברים כא) כי ימצא חלל באדמה וגו' לרשתה ואין ירושלים ירושה דקסבר לא נתחלקה לשבטים: **אלמודא.** דלייה: הכי גרסינן בתורת כהנים ו) ופשט ולבש יכול במלות יום הכפורים ת"ל בגדיו בגדים וגירסא שבהש"ס האריכה בלשון **שומעני בדרך יום הכפורים פושט בגדי קודש ולובש בגדי חול אלמוד לומר בו'.** וחזו פירוש ופשט ולבש האמור בהוצאת הדשן בדרך תרומת הדשן ופשט את בגדיו ולבש בגדים וגו' יכול שמעני עליו מוהב לשנות בגדיו בין תרומה להוצאה אם בא להוציא דשן שעל התפוח אחר שהסרמה מיד בגדי עבודה שהיא חוזב על בגדי בחמש עבודות שיוסב הכפורים שמשנה בגדיו בכל העבודות בין זו לזו ראשונה בבגדי זהב שהיא בבגדי לבן שלישית בשל זהב רביעית בבגדי לבן אף זה יאנה זהב שאין לו לשנות מבגדי לבן לבגדי זהב שהרי הדיוט הוא ואינו משמש בבגדי זהב יאנה בבגדי [a] קודש שהרי אינם כמו כמו שנא' [b] ולבש הכהן מדו בד ויפשוט אותם וילבש בגדי חול שלו ויוציא הדשן: **אלמוד לומר בגדיו בגדים ומה אלמוד לומר אחרים פחותין מהן.** כגון שחקים או מפסחן שאינו מולבה ואין דמיהם יקרים שהאפר מלבלבם כשנשאו חוץ למחנה וגנאי למלך שיהא משמש בהן על המזבח בעבודתם אלילה: **אחרים והוליא לימד על הכהנים בעלי מומין.** הלי אחרים אלהן קאי כלומר הכהנים בעלי אחרים מרוחקין משאר עבודות כשירין לעבודה זו: **אל יצווה בהן לרבו.** לפי שנתעצם ונתגלגלו בגיטות קדירה אף כאן לענין הוצאת הדשן אין בכוח המלך לשרת בהן שירות אחר: **המחלוקת בהוצאה.** כשם שרבי אליעזר מכשיר בעלי מומין להוצאה כך מכשירין להרמה: **שכשירה בשני כלים.** והכא מדו בד ומכנסי בד הוא דכתיב: **גלי רחמנא בכתונת ומכנסים.** ולימדך שאינה כשירה בבגדי חול שלו ומאלין אתה למד שהיא עבודה וצריכה לא מלבוש ואבנט: **מאי שנא הני.** דנקט מאחר שלריכין כלן לשמוח מנייהו ואגא יליענא מדכתיב בהו כהן עבודה היא: **מדו ממדתו.** כאן לימדך שיהא בכותת הכהנים למדת קומתו לא בגרמת ולא מקולקת והכי אמרינן בזבחים (דף יח.): **יבש על בשרו.** משמע שלובש בעודו ערום שאין עליו אלא בשרו דאי לא מיתא הכי על בשרו למאי כתביה: **ורשב"ל** דאמר דווקא מבגיהו ולא מיתא ליה דאיכא נפקא ליה לרבות

[b] (נסמן קיד. קיט.), (ב) (ספסרים סה: זבחים לה.), (ג) (נקמן כה. מנחות מט:), (ד) (נעיל יב.), (ה) (נקמן ס.), (ו) (צו פרק בן), (ז) (ס"א: בגדי), (ח) (ויקרא ו), (ט) (יחזקאל ד), (י) (על בשרו כלי"ל), (יא) (דף ס. ונקמן נז.).

תורה אור השלם

1. כי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נֹפֵל בַּשָּׂדֶה לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ: דברים כא א
2. וְגַם דָּם נָקִי שָׁפָךְ מְנַשֶּׁה הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת יְרוּשָׁלִַם פֶּה לְפֶה לְבַד מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ: מלכים ב כא טז
3. וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל מְחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר: ויקרא ו ד
4. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולבש רבו' וי"ל דשנא לא מיקרי קדשים. עיין לקמן דף לג ע"א תוס' ד"ה מה לעשה:

הגהות הב"ח

(**ה**) רש"י ד"ה על מ' ת"ל ילבש. נכי:

מוסף רש"י

בגדים שבחן בשל קדרה לרבו. דומיא דהוצאת הדשן, לא יצווה בהן כוס לרבו. לפיכך הוקש לגנות בגדים פחותים (שבת קיד:). כמדתו. שוה לאדם לא בשרו. **ילבש על** (פסחים מז:). **ילבש על בשרו.** משמע בשלובשן יום בשרו מגלי לגוף, דאי לא הא אחר לאשמעינן למה לי על בשרו (סנהדרין מח:).

מוסף תוספות

א. בעבודת קדשים עצמן. ריטב"א לקמן לג. ב. [ד"ה]כישה כהן אינה עבודה אלא הכשר לצורך עבודה. סס.

תוס' ישנים

(המשך)

בעלי מומין נמי כשירין לה דלאו עבודה היא, דין דפני לה כשני כלים דלא כרבי יהודה מיבא דבעיא לה ד' כלים, ומרבי מלגמא דאבנט לה להרמה, ואחרים והוליא דקאמר לא בעי למימר אחרים שלא עשו תרומת הדשן, דהא שתיהן עוות.

תוס' ישנים

יבש כמצות יום הכפורים שפושט ב"ג בגדי קודש ולובש בגדי (בהונה) [הוא]. נראה לרבינו דל"ג ליה דמאי שיך זה לכה"ג ביום הכפורים, ואי משום שמעמה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב, אלו ואלו קודש הם, ואי בגם שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול, וא"ג כמצות כ"ג ביום"כ אתי שפיר, ונקיר על הא כהן גדול עצמו דהרמה שהוא מבגדי קודש לבגדי חול, ואם מתחרמים בגדי חול, הוא מתחרמים בגדי קודש ולובש בגדי חול, ומשום דא לא בעי שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול, דא"ל דמקשינן לבגדים הוה משמע שם בגדי קודש ומאמר דא לא בעי שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול,

כל ת"ח שאינו נוטר ונוקם כנחש, אינו ת"ח

היות והגמרא אמרה ששאול המלך נענש על שמחל על כבודו בתחילת מלכותו, הגמרא מביאה מאמר נוסף בעניין דומה:

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: כָּל תַּלְמִיד חָכָם (דף כג) **שֶׁאֵינוֹ נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנָחָשׁ** - שאינו נוקם נקמתו, ואינו נוטר איבה כנחש בלבו, **אֵינוֹ תַּלְמִיד חָכָם.**

שאלה: והרי אסור לנקום ולנטור

שואלת הגמרא: **וְהָכְתִיב 'לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר'.**

תשובה: נקימה ונטירה האסורה היא בממון

עונה הגמרא: **הָהוּא בְּמָמוֹן הוּא דִּכְתִיב** - נקימה ונטירה זו שנאסרו, לא נאמרו על נקימה ונטירה על צער הגוף, אלא על עניני ממון,

דְּתַנְיָא, אֵיזוֹ הִיא נְקִימָה וְאֵיזוֹ הִיא נְטִירָה:

'נְקִימָה': אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילֵנִי מַגָּלְךָ. אָמַר לוֹ: לָאו.

לְמָחָר אָמַר לוֹ הוּא: הַשְׁאִילֵנִי קַרְדּוּמְךָ.

אָמַר לוֹ: אֵינִי מַשְׁאִילְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁלֹּא הִשְׁאַלְתַּנִי, זוֹ הִיא נְקִימָה.

וְאֵיזוֹ הִיא נְטִירָה:

אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילֵנִי קַרְדּוּמְךָ.

אָמַר לוֹ: לֹא, לְמָחָר אָמַר לוֹ הַשְׁאִילֵנִי חֲלוּקְךָ.

אָמַר לוֹ: הֵילָךְ, אֵינִי כְּמוֹתְךָ שֶׁלֹּא הִשְׁאַלְתַּנִי, שהדבר שמור בלבו, ולא הסיחו מדעתו, **זוֹ הִיא נְטִירָה.**

שאלה: הרי גם לגבי צער הגוף [שאינו ממון] שנינו שצריך אדם לא להשיב על עלבונו

שואלת הגמרא: **וְצַעֲרָא דְגוּפָא לָא** - ובצער הגוף [שאינו עניין ממונו] לא נאמר שלא ינקום אדם ולא ינטור,

וְהָא תַּנְיָא: הַנֶּעֱלָבִין וְאֵינָן עוֹלְבִין, שׁוֹמְעִין חֶרְפָּתָן וְאֵינָן מְשִׁיבִין, עוֹשִׂין מֵאַהֲבָה וּשְׂמֵחִין בְּיִסּוּרִין, עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב אוֹמֵר: 'וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ'.

תשובה: אין הכונה שהתלמיד חכם ישיב על עלבונו, אלא שישמור זאת בליבו

עונה הגמרא: **לְעוֹלָם דְּנָקֵיט לֵיהּ בְּלִיבֵּיהּ** - לעולם מדובר שרק אוחז בליבו את העלבון, והוא לא נוקם. אך אם אחר ינקום במי שפגע בו לא ימנע זאת ממנו.

שאלה: הרי שנינו שיש לאדם להעביר על מדותיו

שואלת הגמרא: **וְהָאָמַר רָבָא: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו.**

תשובה: מה ששנינו שיש לאדם להעביר על מדותיו היינו שכאשר יפייסו אותו, יתפייס

עונה הגמרא: מה ששנינו שיש לאדם להעביר על מדותיו, היינו **דְּמְפַיְּיסוּ לֵיהּ וּמְפַיֵּיס** - שכאשר יפייסו אותו לבקש מחילה, יתפייס. אך אם מי שפגע בו לא ביקש מחילה, מותר לו לאחוז את העלבון בליבו.

◆◆◆

שנינו במשנה: **וּמָה הֵן מוֹצִיאִין אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם וְכוּ׳.**

שאלה: כיון ששנינו שיכול להוציא שתי אצבעות (אף שזה יכול לגרום לטעות), ודאי שיכול להוציא אחת

שואלת הגמרא: **הַשְׁתָּא** - כעת נתבונן, **שְׁתַּיִם, מוֹצִיאִין. אַחַת, מְבַעְיָא** - אם המשנה אומרת שאפשר להוציא שתי אצבעות, ולא חוששים שזה יביא לידי טעות שימנו כהן אחד פעמיים, ודאי שהם יכולים להוציא אצבע אחת, שבזה אין מקום לטעות, ולמה המשנה צריכה לומר 'אחת או שתים'.

תשובה: כוונת המשנה לומר שבריא מוציא אצבע אחת, וחולה מוציא שתי אצבעות

עונה הגמרא: **אָמַר רַב חִסְדָּא: לָא קַשְׁיָא, כָּאן** - מה ששנינו שמוציא אחת, מדובר **בְּבָרִיא.**

כָּאן - מה ששנינו שמוציא שתים מדובר **בְּחוֹלֶה,** שאינו יכול לקפל אצבעותיו, וכשמוציא אחת יוצאה חבירתה עמה, והוא יכול להוציא שתי אצבעות.

הגמרא מביאה ראיה לתירוץ זה: **וְהָתַנְיָא** - ואכן כך שנינו: **אַחַת מוֹצִיאִין, שְׁתַּיִם אֵין מוֹצִיאִין, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים: בְּבָרִיא. אֲבָל בְּחוֹלֶה** [שאינו יכול להוציא אצבע אחת] **אֲפִילּוּ שְׁתַּיִם, מוֹצִיאִין.**

וְהַיְּחִידִין - חולים שיכולים להוציא אצבע אחת, אבל הם יושבים או שוכבים לבדם, **מוֹצִיאִין שְׁתַּיִם,** מותרים הם להוציא שנים, כיון שהם לבדם אין חשש שימנו אותם כשני אנשים,

וְאֵין מוֹנִין לָהֶן [לכהנים שהוציאו ב' אצבעות] **אֶלָּא אַחַת** - כאיש אחד.

שאלה: בברייתא אחת שנינו שמי שהוציא שתי אצבעות מונים לו אצבע אחת, ובברייתא אחרת שנינו שמונים לו שתי אצבעות

שנינו בברייתא: **וְאֵין מוֹנִין לוֹ אֶלָּא אַחַת.**

שואלת הגמרא: **וְהָתַנְיָא אֵין מוֹצִיאִין** [עם האצבע (השניה)], **לֹא שָׁלִישׁ** [לא את האצבע השלישית] **וְלֹא גּוּדֶל** [ולא את האגודל], **מִפְּנֵי הָרַמָּאִים** שמוציאים ב' אצבעות (אצבע ושליש, או אצבע וגודל) כדי שימנו אותם פעמיים, ולפעמים הם יכולים לזכות על ידי זה בפייס.

וְאִם הוֹצִיא שָׁלִישׁ - אם הוציא את האצבע השלישית יחד עם האצבע השניה, **מוֹנִין לוֹ,** שאינו רמאי, שרואים שאין זה שני אנשים, שהרי אי אפשר להרחיק הרבה את האצבע השניה מהאצבע השלישית, ורואים שזה אדם אחד ולא שני אנשים].

ואם הוציא **גּוּדֶל, אֵין מוֹנִין לוֹ** כלל, אלא מוציאין אותו מהפייס לפי שהוא רמאי, שאפשר להרחיק את האצבע השניה מהאגודל, וזה יכול להיראות כשני אנשים, **וְלֹא עוֹד [אֶלָּא] שֶׁלּוֹקֶה מִן הַמְּמוּנֶּה** [על רצועות המלקות] **בַּפִּקְיַע** - ברצועת מלקות.

מלשון הברייתא משמע שמי שהוציא שתי אצבעות [אצבע השניה ואצבע השלישית] מונים את שניהם, וקשה על מה ששנינו לעיל שמונים לו רק אצבע אחת.

תשובה: כוונת הברייתא לומר שמי שהוציא את האצבע השניה והשלישית מונים לו אחת

עונה הגמרא: **מַאי מוֹנִין לוֹ נָמֵי אַחַת** - מה כוונת הברייתא שמונים לו, היינו אחת, שמי שהוציא את האצבע השניה ואת האגודל אין מונים לו כלל. ומי שהוציא את האצבע השניה ואת האצבע השלישית, מונים לו אחת.

✦✦✦

פקיע, היא רצועת מלקות

שנינו בברייתא שמי שהוציא את האצבע השניה ואת האגודל לוקה מהממונה בפקיע,

מבררת הגמרא: **מַאי פְּקִיעַ,**

אָמַר רַב: מַדְרָא.

מַאי מַדְרָא.

אָמַר רַב פָּפָּא: מַטְרְקָא דְּטַיָּיעֵי - רצועות ישמעאלים העשויה שוט לסוסים, והיא קרויה 'פקיע' **דְּפָסִיק רֵישֵׁיהּ** - שאינה רחבה בראשה כשאר רצועות מלקות, אלא היא חתוכה לרצועות דקות כדי שירגיש בה הסוס יותר, [שפקיע הוא מלשון דבר מפוסק וחתוך].

על איזה 'פקיע' היה ממונה 'בן ביבאי'

אָמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמֵינָא - מתחילה הייתי אומר: **הָא דְּתְנַן** - מה ששנינו: **בֶּן בֵּיבַאי** [שם איש] **מְמוּנֶּה עַל הַפְּקִיעַ, אָמֵינָא** - אמרתי שפירוש 'פקיע' הוא **פְּתִילָתָא** - פתילות, **כְּדְתְנַן מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי הַכֹּהֲנִים וּמֵהֶמְיָנֵיהֶן** [ומאבנטיהם] **מֵהֶן הָיוּ מַפְקִיעִין** - חותכם רצועות לעשות פתילות לשמחת בית השואבה בחג, **וּבָהֶן הָיוּ מַדְלִיקִין.**

ולפי זה בן ביבאי היה ממונה על הפתילות.

כֵּיוָן דִּשְׁמַעְנָא לְהָא דְּתַנְיָא - כיון ששמעתי את מה ששנינו בברייתא: **וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁלּוֹקֶה מִן הַמְּמוּנֶּה בַּפְּקִיעַ, אָמֵינָא** - אמרתי: **מַאי** [מהו] **'פְּקִיעַ', נַגְדָּא** - רצועות מלקות. ועל זה היה בן ביבאי ממונה.

✦✦✦

שנינו במשנה: **מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ.**

מעשה בב' כהנים שהיו שווים, ואחד נטל סכין ותקע בליבו

תָּנוּ רַבָּנַן, מַעֲשֶׂה בִּשְׁנֵי כֹּהֲנִים שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ,

קָדַם אֶחָד מֵהֶן לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל חֲבֵירוֹ,

נָטַל סַכִּין וְתָקַע לוֹ בְּלִבּוֹ

עָמַד רַבִּי צָדוֹק עַל מַעֲלוֹת הָאוּלָם [אין הכונה לאולם שהיה סמוך להיכל, אלא לאולם שהיה בהר הבית, שהורודס בנה שם הרבה אולמות], **וְאָמַר: אָחִינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר**

'כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשׁוֹפְטֶיךָ ומדדו אל הערים אשר סביבות החלל', לידע מי העיר הקרובה יותר לחלל שהיא תביא עגלה ערופה. **אָנוּ, עַל מִי לְהָבִיא עֶגְלָה עֲרוּפָה, עַל הָעִיר** - על יושבי העיר ירושלים, **אוֹ עַל הָעֲזָרוֹת** - או על הכהנים שומרי העזרה.

גָּעוּ [צעקו] **כָּל הָעָם בִּבְכִיָּה.**

בָּא אָבִיו שֶׁל תִּינוֹק, וּמְצָאוֹ כְּשֶׁהוּא מְפַרְפֵּר, אָמַר: הֲרֵי הוּא כַּפָּרָתְכֶם - מיתתו תכפר עליכם, **וַעֲדַיִין בְּנֵי מְפַרְפֵּר, וְלֹא נִטְמְאָה סַכִּין** - כיון שבני מפרפר ועדיין לא מת, הסכין עדיין לא נטמאה, [והרחיקו את הסכין ממנו שהיא לא תיטמא כאשר הוא ימות].

לְלַמֶּדְךָ, שֶׁקָּשָׁה עֲלֵיהֶם טָהֲרַת כֵּלִים יוֹתֵר מִשְּׁפִיכוּת דָּמִים, [שהרי האב עסוק בטהרת הכלים כאשר בנו עומד למות], **וְכֵן הוּא אוֹמֵר: 'וְגַם דַּם נָקִי שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה [הַרְבֵּה מְאֹד] עַד אֲשֶׁר מִלֵּא [אֶת] יְרוּשָׁלַיִם פֶּה לָפֶה'.**

בירור: איזה מעשה קדם, המעשה שאחד נטל סכין ותקע בליבו של חבירו, או המעשה שנשברה רגלו של אחד הכהנים

מבררת הגמרא: **הַי מַעֲשֶׂה קָדֵים** - איזה מעשה קדם, **אִילֵימָא דִּשְׁפִיכוּת דָּמִים** - אם תאמר המעשה של שפיכות דמים קדם למעשה שנשברה רגלו של אחד הכהנים,

מעשה א, שפיכות דמים
מעשה ב, נשברה רגלו של אחד הכהנים
תיקנו פייס (כמבואר במשנתינו שאחר שהיה מעשה זה תיקנו פייס)

הרי יקשה על כך: **הַשְּׁתָּא אַשְּׁפִיכוּת דָּמִים לָא תַּקִּינוּ פַּיְיסָא** - הנה [כעת נתבונן] על שפיכות דמים שאחד הרג את חבירו [שקדם לו בכבש], מחמת מעשה זה לא תיקנו פייס, **אַנִּשְׁבְּרָה רַגְלוֹ תַּקִּינוּ** - אם כן על שנשברה רגלו של אחד הכהנים, כן תיקנו פייס.

אֶלָּא דְּנִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ קָדֵים - אלא צריך לומר שהמעשה שנשברה רגלו קדם.

מעשה א, נשברה רגלו של אחד הכהנים
תיקנו פייס (כמבואר במשנתינו שאחר שהיה מעשה זה תיקנו פייס)
מעשה ב, נשברה רגלו של אחד הכהנים

שואלת הגמרא: **וְכֵיוָן דְּתַקִּינוּ פַּיְיסָא, אַרְבַּע אַמּוֹת מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ** - וכיון שתיקנו רבנן פייס [אחר שנשברה רגלו של אחד הכהנים], מה מעשיהם של ד' אמות, כלומר כיצד יתכן ששוב היה מעשה שרצו ואחד השיג את חבירו, הרי כבר תיקנו פייס.

אֶלָּא לְעוֹלָם דִּשְׁפִיכוּת דָּמִים קָדֵים - אלא צריך לומר שהמעשה של שפיכות דמים קדם, **וּמֵעִיקָּרָא סְבוּר אַקְרַאי בְּעָלְמָא הוּא** - ובתחילה סברו שהוא אקראי בעלמא, שאחד יתקע סכין בליבו של חבירו, ולכן לא תיקנו פייס.

ואחר כך היה המעשה השני שנשברה רגלו של אחד הכהנים, **כֵּיוָן דַּחֲזוּ אֲפִילּוּ מִמֵּילָא**

אָתוּ לִידֵי סַכָּנָה תַּקִּינוּ רַבָּנַן פַּייְסָא - וכיון שראו שבאים לידי סכנה אפילו ממילא [אפילו בלא מעשה שאדם עושה בזדון, נמצא שהחשש שכיח ומצוי] אזי תיקנו רבנן פייס.

◆◆◆

שאלה: כיצד אמר רבי צדוק 'על מי להביא ראיה', הרי ירושלים לא מביאה עגלה ערופה

שנינו לעיל: **עָמַד רַבִּי צָדוֹק עַל מַעֲלוֹת הָאוּלָם וְאָמַר: אַחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: 'כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה', אֲנַן עַל מִי לְהָבִיא, עַל הָעִיר, אוֹ עַל הָעֲזָרוֹת.**

שואלת הגמרא: **וִירוּשָׁלַיִם בַּת אֵתוּיֵי עֶגְלָה עֲרוּפָה הִיא** [וירושלים בת הבאת עגלה ערופה היא], **וְהָתַנְיָא, עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וְזוֹ אַחַת מֵהֶן,** [עמוד ב] **אֵינָהּ מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה** (כמבואר מקור הדבר בב"ק פב:), ואם כן מה דן רבי צדוק על מי להביא עגלה ערופה,

וְעוֹד 'לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ' כְּתִיב - בעגלה ערופה כתוב שמביאים אותה כאשר לא יודעים מי הרג את הנפש, **וְהָא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ** - וזה, כאן במקרה זה הרי יודעים מי הכהו, ובאופן זה לא מביאים עגלה ערופה.

תשובה: האב לא אמר זאת אלא כדי להרבות בבכיה

עונה הגמרא: אכן לא מביאים עגלה ערופה בירושלים, והאמר לא אמר זאת **אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בִּבְכִיָּה.**

◆◆◆

שנינו לעיל: **בָּא אָבִיו שֶׁל תִּינוֹק וּמְצָאוֹ כְּשֶׁהוּא מְפַרְפֵּר, אָמַר: הֲרֵי הוּא כַּפָּרָתְכֶם, וַעֲדַיִין בְּנֵי קַיָּים [כוּ'], לְלַמֶּדְךָ שֶׁקָּשָׁה עֲלֵיהֶם טָהֲרַת כֵּלִים יוֹתֵר מִשְּׁפִיכוּת דָּמִים.**

ספק: האם שפיכות דמים נהיתה זולה בעיניהם, או שטהרת כלים נהיתה חמורה עליהם

אִיבַּעְיָא לְהוּ - מלשון הברייתא 'ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים' וכו' משמע שהיה אצלם שינוי מהרגיל, הגמרא מביאה ספק מה היה השינוי: האם **שְׁפִיכוּת דָּמִים הוּא דְּזָל** - שפיכות דמים היא זאת שנהייתה זולה בעיניהם, **אֲבָל טָהֲרַת כֵּלִים כִּדְקָיְימָא קָיְימָא** - אבל טהרת כלים נשארה כמו שהיתה.

אוֹ דִּילְמָא שְׁפִיכוּת דָּמִים כִּדְקָיְימָא קָיְימָא - או שמא שפיכות דמים נשארה כמו שהיתה, **אֲבָל טָהֲרַת כֵּלִים הִיא דַּחֲמִירָא** - אבל טהרת כלים נהייתה יותר חמורה בעיניהם.

פשיטת הספק: ממה שהביאו ראיה מהפסוק 'וגם דם נקי שפך' מוכח ששפיכות דמים נהיתה זולה בעיניהם

תָּא שְׁמַע, מִדְּקָא נָסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא - מכך שהתלמוד לוקח דבר זה, כלומר: מוכיח דבר זה גם מהפסוק **'וְגַם דָּם נָקִי שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה', שְׁמַע מִינַּהּ שְׁפִיכוּת דָּמִים הוּא דְּזָל** - ששפיכות דמים היא זו שנהיתה זולה בעיניהם, **וְטַהֲרַת כֵּלִים כִּדְקָיְימָא קָיְימָא** - וטהרת כלים נשארה בעיניהם כמו שהיתה.

◆◆◆

מה שכתוב במצות הוצאת הדשן 'ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים' אין לומר שהכונה שיש ללבוש בהוצאת הדשן 'בגדי חול' – כיון שיש לימוד מהיקש שלובש בגדי קודש

תָּנוּ רַבָּנַן, נאמר בפסוק מצוות תרומת הדשן, [הכהן מרים מעט מהדשן שעל המזבח ומניחו בסמוך לכבש]. ועוד נאמר מצות הוצאת הדשן, [הכהן מוציא את הדשן שעל המזבח אל מחוץ למחנה], ושם כתוב: **'וּפָשַׁט** [את בגדיו], **וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים, וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן** אל מחוץ למחנה אל מקום טהור',

מכך שהפסוק אומר במצות הוצאת הדשן 'ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים', **שׁוֹמְעַנִי** שהפסוק מטיל עליו חובה לשנות את בגדיו בין תרומת הדשן להוצאת הדשן [אם בא להוציא דשן שעל התפוח (ערימת האיפר שעל המזבח) מיד אחר ההרמה], **כְּדֶרֶךְ יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁפּוֹשֵׁט בִּגְדֵי קוֹדֶשׁ וְלוֹבֵשׁ בִּגְדֵי חוֹל** - כמו ביום כיפור שיש חובה לשנות את בגדיו בין עבודה לעבודה, וכהן גדול משנה בין בגדי זהב לבגדי לבן, וכהן הדיוט שאין לו בגדי לבן יחליף בין בגדי קודש לבגדי חול.

תַּלְמוּד לוֹמַר 'וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים', מַקִּישׁ בְּגָדִים שֶׁלּוֹבֵשׁ לִבְגָדִים שֶׁפּוֹשֵׁט, מָה לְהַלָּן [הבגדים שפושט הם] **בִּגְדֵי קוֹדֶשׁ, אַף כָּאן** [הבגדים שלובש הם] **בִּגְדֵי קוֹדֶשׁ.**

אלא מה שנאמר 'ולבש בגדים אחרים' היינו בגדי קודש פחותים מבגדי הקודש הרגילים

ממשיכה הברייתא ומבארת: **אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר** 'ולבש בגדים **אֲחֵרִים',** היינו בגדים אחרים **פְּחוּתִין מֵהֶן** - בגדים פחותים מהבגדים שלבש בעת תרומת הדשן, כגון בגדים ישנים או בגדים מפשתן שאינו מוצהב ואין דמיהם יקרים, וזאת מפני שהאפר מלכלך את הבגדים כשנושאם חוץ למחנה, וגנאי למלך שיהא משתמש בהן על המזבח בעבודות הקטרה, [שעבודת ההקטרה היא כאכילת המזבח, שהמזבח 'אוכל' את הקרבנות, וגנאי לעשותו בבגדים מלוכלכים].

דעה ב': מה שנאמר 'אחרים' היינו 'כהנים אחרים' שכהנים בעלי מומין כשרים לעבודה זו

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מה שנאמר בפסוק 'ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן', לא נאמר 'אחרים' על הבגדים, אלא על המשך הפסוק: **'אֲחֵרִים וְהוֹצִיא',** שכהנים שהם 'אחרים' שהם מרוחקים משאר עבודות כשרים לעבודה זו, **לִימֵּד עַל הַכֹּהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין שֶׁכְּשֵׁרִין לְהוֹצִיא הַדֶּשֶׁן.**

ברייתא שמבואר בה כדעה א' שלא ילבש בהוצאת הדשן בגדים שלובש בשאר עבודות

אָמַר מָר - שנינו בדעה א': מה שנאמר בבגדים 'ולבש בגדים **אֲחֵרִים',** היינו בגדים **פְּחוּתִין מֵהֶן,** הגמרא מביאה ברייתא כביאור זה, **כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בִּגְדִים שֶׁבִּשֵּׁל בָּהֶן קְדֵרָה לְרַבּוֹ, לֹא יִמְזוֹג בָּהֶן כּוֹס לְרַבּוֹ** - לפי שנתעשנו ונתלכלכו בבישול קדירה, אף כאן, לענין הוצאת הדשן אין כבוד המלך לשרת עבודות אחרות בבגדים שהוציא בהם איפר.

◆◆◆

כהן בעל מום בתרומת הדשן, דעה א': גם בזה נחלקו תנא קמא ורבי אליעזר

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כְּמַחְלוֹקֶת בְּהוֹצָאָה [כשם שנחלקו בעניין הוצאת הדשן אם כהן בעל מום כשר לכך] **כָּךְ מַחְלוֹקֶת בַּהֲרָמָה** - כך נחלקו לעניין תרומת הדשן אם כהן בעל מום כשר לכך.

דעה ב': כהן בעל מום לכולי עלמא אינו כשר לתרומת הדשן

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַחְלוֹקֶת בְּהוֹצָאָה [מחלוקת תנא קמא ורבי אליעזר היא רק לגבי הוצאת הדשן], **אֲבָל בַּהֲרָמָה דִּבְרֵי הַכֹּל עֲבוֹדָה הִיא** - אבל תרומת הדשן לכולי עלמא היא עבודה, ואין כהן בעל מום כשר לעבודה זו.

טעמו של ריש לקיש: תרומת הדשן אינה עבודה [שהרי היא כשרה בב' בגדים בלבד], ועל כן גם בה סובר רבי אליעזר שהיא כשרה בכהן בעל מום

מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ** - מה טעמו של ריש לקיש שסובר שגם בתרומת הדשן נחלקו התנאים ורבי אליעזר סובר שכהן בעל מום כשר לכך.

אָמַר לָךְ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ - אם עולה על דעתך שתרומת הדשן **עֲבוֹדָה הִיא, וכי יֵשׁ לָךְ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁירָה בִּשְׁנֵי כֵלִים** [בשני בגדים בלבד, הרי בכל העבודות צריכים ד' בגדי כהונה], ובתרומת הדשן הרי נאמר בפסוק 'ולבש הכהן מדו בד [כתונת], ומכנסי בד ילבש על בשרו', הרי שתרומת הדשן כשרה בב' בגדים בלבד [כתונת ומכנסיים], שאינה עבודה, ולכן סובר רבי אליעזר שתרומת הדשן כשרה בבעל מום.

רבי יוחנן: תרומת הדשן היא עבודה ואינה כשרה אלא בד' בגדים, ועל כן בה סובר רבי אליעזר שאינה כשרה בבעל מום

וְרַבִּי יוֹחָנָן סובר שתרומת הדשן היא עבודה והיא טעונה ד' בגדים, **גַּלִּי רַחֲמָנָא** - התורה גילתה **בְּכָתּוֹנֶת וּמִכְנָסַיִם** שצריך הכהן ללובשם בתרומת הדשן, **וְהוּא הַדִּין לְמִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט,** כיון שמבואר שאינה כשירה בבגדי חול שלו, מאליך אתה למד שהיא עבודה, וצריכה אף מצנפת ואבנט.

שאלה: לפי רבי יוחנן שצריך ד' בגדים, למה הפסוק מונה כתונת ומכנסיים

שואלת הגמרא: **וּמַאי שְׁנָא הָנֵי** - ומה שונה אלו [כתונת ומכנסיים] שהפסוק אמר ב' בגדים אלו, הלא אם התורה לא היתה מזכירה שום בגד בתרומת הדשן, הייתי יודע שהיא טעונה ד' בגדים, שכיון שכתוב בהם 'כהן' עבודה היא, וצריך לעשותה בבגדי כהונה.

תשובה: לומדים דרשות ממה שהפסוק הזכיר כתונות (מדו בד), ומכנסיים (מכנסי בד ילבש על בשרו

עונה הגמרא: ממה שכתוב **'מִדּוֹ בַּד',** לומדים: **'מִדּוֹ', כְּמִדָּתוֹ,** שהכתונת צריכה להיות כמידת הכהן לא ארוכה ממדתו ולא קצרה ממדתו.

וממה שנאמר **'מִכְנְסֵי בַד',** לומדים שלבישת המכנסיים קודמת לשאר הבגדים: **לְכִדְתַנְיָא: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם לַמִּכְנָסַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ',** מה שנאמר 'על בשרו' הוא פנוי לדרשה, שהרי ודאי שלובש את המכנסיים על בשרו, ולומדים מכך שצריך ללבוש

את המכנסיים בעודו ערום (אין הכונה ערום ממש, אלא ערום מבגדי קודש, כמבואר להלן כה.), שאין עליו אלא בשרו.

ריש לקיש לומד דרשות אלו מלשון הפסוק 'מדו' ו'על בשרו'

וְרֵישׁ לָקִישׁ שסובר שהתורה כתבה כתונת ומכנסיים בתרומת הדשן ללמדנו שעבודה זו כשרה רק בב' בגדים, לומר את הדרשה שתהא **'מִדּוֹ' כְּמִדָּתוֹ** [שהכתונת תהיה כמדתו לא קצרה ולא ארוכה], **מִדְּאַפְּקֵיהּ רַחֲמָנָא** - מכך שהתורה הוציאה [קראה] לכתונת **בְּלָשׁוֹן 'מִדּוֹ'.** ואת הדרשה **שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם לַמִּכְנָסַיִם, מֵ'עַל בְּשָׂרוֹ' נָפְקָא** - סובר ריש לקיש שלומדים ממה שאמרה התורה 'על בשרו' שהרי ודאי שלובשים את המכנסיים על בשרו.

✦✦✦

הצעה: במחלוקת זו אם תרומת הדשן היא עבודה נחלקו התנאים דלהלן [שנחלקו אם ממה שנאמר בתרומת הדשן 'ילבש' לומדים שצריך ללבוש בתרומת הדשן גם מצנפת ואבנט או שלומדים מכך דרשה אחרת]

נִימָא כְּתַנָּאֵי - נאמר שבמחלוקת זו אם תרומת הדשן היא עבודה, נחלקו בתנאים דלהלן: נאמר בפסוק 'ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש **עַל בְּשָׂרוֹ', מָה תַּלְמוּד לוֹמַר 'יִלְבַּשׁ',** הרי כבר כתוב בתחילת הפסוק 'ולבש',

ואמרו בזה התנאים ג' דעות,

[דעה א', רבי יהודה:] מה שנאמר בפסוק שוב 'ילבש' בא ללמדנו **לְהָבִיא מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט לַהֲרָמָה** - שמלבד הלבישה המוזכרת בפסוק, שהיא לבישת ב' בגדים [כתונת ומכנסיים], עוד יש ללבוש לבישה כזו [ב' בגדים נוספים, דהיינו מצנפת ואבנט], **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.**

[דעה ב', רבי דוסא:] **רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר:** מה שנאמר בפסוק שוב 'ילבש', בא **לְרַבּוֹת בִּגְדֵי כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁכְּשֵׁירִין לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,** ולומדים זאת ממה שנאמר גם בבגדי יום הכפורים 'ילבש' וגם כאן נאמר 'ילבש', שהבגדים שכהן גדול לובש ביום הכפורים כשרים לכהן הדיוט לכל השנה. [ואף שרבי דוסא סובר שלכהן גדול אסור להשתמש בבגדים אלו ביום כיפור אחר (כדלהלן)].

[דעה ג', רבי:] **אָמַר רַבִּי: שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר** - יש ב' תשובות לומר שכהן הדיוט אינו לובש את בגדי הכהן גדול, **חֲדָא, דְּאַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל** [ביום הכפורים, שהוא של פשתן], **לֹא זֶה הוּא אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט** [שאבנטו הוא תמיד של כלאים],

וְעוֹד, בְּגָדִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁתָּ בָּהֶן קְדוּשָׁה חֲמוּרָה [לכהן גדול ביום הכפורים], **תִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן קְדוּשָׁה קַלָּה** [לכהן הדיוט כל השנה],

אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר 'יִלְבַּשׁ' (דף כד) **לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁחָקִים,** שגם בגדים ישנים כשרים [לכל העבודות], ובלבד שלא יהו מקורעין, ולומדים זאת ממה שנאמר ב' פעמים 'ילבש' שגם בגדים שכבר לבש יכול לחזור וללובשם.

[הערה: דברי רבי דוסא שלומדים ממה שכתוב ב' פעמים 'ילבש' שהכהן הדיוט לובש בגדי הכהן גדול, הולך לשיטתו בדרשת הפסוק 'והניחם שם']

הגמרא מביאה דרשה נוספת של רבי דוסא שמתאימה עם שיטתו כאן: נאמר בפסוק: **'וְהִנִּיחָם שָׁם', מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנִין גְּנִיזָה** - שבגדי כהן גדול של יום הכפורים טעונים גניזה. **רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר: רְאוּיִן הֵן לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְהִנִּיחָם שָׁם', שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן** [הכהן גדול] **יוֹם הַכִּפּוּרִים אַחֵר.**

המשך ההצעה: הרי מבואר שרבי יהודה ורבי דוסא נחלקו אם תרומת הדשן היא עבודה והיא צריכה גם מצנפת ואבנט או לא

מַאי לָאו בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי - מה ביאור מחלוקת רבי יהודה ורבי דוסא, וכי לא נחלקו בעניין זה, **דְּמָר** [שרבי יהודה שדורש מ'ילבש' להביא מצנפת ואבנט] **סָבַר,** שתרומת הדשן **עֲבוֹדָה הִיא,** וצריך הכהן בעבודה זו, מצנפת ואבנט. **וּמָר** - ורבי דוסא **סָבַר** שתרומת הדשן **לָאו עֲבוֹדָה הִיא,** והיא לא צריכה מצנפת ואבנט.

דחיית ההצעה: לכולי עלמא תרומת הדשן היא עבודה, אלא שלרבי יהודה לומדים זאת ממה שכתוב 'ילבש'. ולרבי דוסא יודעים זאת ממה שהתורה אמרה שעבודה זו צריכה מכנסיים ואבנט, וממילא הפסוק מיותר ללמד שבגדיו של כהן גדול של יוה"כ כשרים לכהן הדיוט

הגמרא דוחה הצעה זו: **לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא** תרומת הדשן **עֲבוֹדָה הִיא,**

וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי - וכאן, בדבר זה נחלקו: **מָר סָבַר צְרִיכָא קְרָא לְרַבּוּיֵי** - רבי יהודה סבר צריך פסוק לרבות שצריך מצנפת ואבנט בתרומת הדשן, [שלא תאמר שאינה עבודה וצריך רק מכנסים ואבנט], **וּמָר סָבַר לָא צְרִיכָא קְרָא לְרַבּוּיֵי** - ורבי דוסא סבר שלא צריך פסוק שצריך מצנפת ואבנט בתרומת הדשן, שכיון שהתורה אמרה שצריך בה כתונת ומכנסיים, שמענו בזה שהיא עבודה וממילא ודאי שצריך בה גם מצנפת ואבנט, והפסוק בא לרבות שבגדי כהן גדול ביום הכפורים כשרים לכהן הדיוט

מתרומת מעשר ״לפנין לה כו׳״. תימה לי אמאי לא נפקא ליה מן מי מתרומה גדולה ולפנין לה [א] וש״נ דמתרומת הדשן כתיב והריס והרמתם ומעשר נמי כתיב והרמותם ומתרומת מדין נמי כתיב והרמות מכם אבל בתרומה גדולה לא כתיב [ב] ולשיטת גוזיה לשון הרמה אלא כתיב [ג] ולשיטת דגגך וגו׳ עד תתן לו והא דכתיב (במדבר טו) בתרומת גורן כן תרימו אותה תרימו לכתיב בתלה כתיב וא״ת ואמאי לא מצינא ליה אי לפנין מתלה יש לומר דהיכא דמרומתם לו מוהרמות לפנין אבל הריס מתרימו לא לפנין דלא דמו כולי האי לחדדי אי נמי יש לומר דלפנין תרומה קמייתא מתרומה קמייתא דהיינו תרומת מעשר ״ל תרומה גדולה קודם לה מ״מ בנויס דמשמעי קרא זו היא תרומה קמייתא דהייניהו קרא לאפוקי אלה שם תרומה גדולה קודמת אי נמי יש לומר כיון דתרומה גדולה ומלה אין להם שיעור מפורש ילמד סתום מן המפורש דהייגו מתרומת מעשר אי מתרומת מדין ואין דהקפות תרומה גדולה ומלה נופיהו אמאי לא נמרינן בהאי גזירה שוה דיהא להם שיעור דיש לומר כיון דכתיב בהו לתשים דגגך ואפילו דגן אחד וכן בתלה נמי כתיב ״לתשים עריסותיכם וגם שפיכם״ אי מתרומת מדין אחד ממחמש מלות אע״ג דהוה נמי חתם אחד ממחמש גלות דלא אין מתמעטים כדכתיב אבל [ד] והרמיתו [ה] ולי היה נראה יותר ללמוד ממדין אחד מן כדדרשינן [ו] בירושלמי ביומא שתי אחד מתמעטים דכתיב אחד אחוז ממקום אחד יבא מן המחמש כל שאתה אוחז ממקום אחד יבא הזה ומיתה לי מאי מספקא לי אי נמרינן מתרומת מעשר אי ממדין פשיטא [ז] דיותר סגרת הוא ללמוד מתרומת מעשר דורות מדורות מללמוד ממדין דורות מטעה ולפי מה שפיהם דמאחד אחוז מן המחמש נמרינן ניחא דמטעמא כל שאתה אוחז ממקום אחד הוה כזה ומפילו לי [ח] דהיכיס שהוא מלשון יחיד מהרמתו שגם הוא לשון יחיד נמרינן אבל מהרמתם אבל לא ניחא לי אם לא מלשון יחיד מהרמתו מדין דשייכא בכל ישראל נמרינן אבל תרומה מעשר בנוים אבל תמה לי מאי שנא דלא נמתפקד לי מוהכיס ממנו בקומקומו נמרינן דדמיא ליה טפי מהולבו דשמכון מתמה אי בשולבן ומכמון דמתמה הוא בעינן מדלא מלקמה ולא עבודה שום אחריה עבודה. ומיהו אי מכיון דמתמה הוא דלא מלקמה ולא עבודה שום אחריה עבודה. אבל

אלא מעתה זר שסידר את המערכה ליחייב. לא יתענה למאן דאמר דמאי מי אמרת בשלמא יש כאן ולא לי דפריך אהא דקאמר לעיל לתריקיה מיחייב אע"ג דליכא בתרה הקטרה ומכל מקום מתיישב עלה כיון דבדם מיהת היא ח"ב אחידור עבודה תמה מערכה ליחייב ליכא בתרה בסידור עני מערכה מידי ומשני ליכא סידור שני גזירין וכן יש לפרש כל הסוגיא והא דפריך לעיל גבי זר שסידר את השלחן ליחייב יש לפרש כן וקל לסברין ומשני ליכא גזירין והני תשיבי כולהו כתב א"א ולא דמו לזריקה והקטרה דהקטרה לא מעכבא:

והמזה בחטאת העוף. מפוס דלא דמיא לאחרים שאין לו קבלה בכלי אלא אומז בראש ובגוף ומזה ועוד שאין לומנה אלא דמה לחטי נקוט בחטי נפשה:

והמקטיר בעולת העוף. מיתה לי אמתי לא קאמר ממי והממלא בעולת העוף ועוד קשיא לי ליתני המקטיר בכל הקדשים ומתוספת דזבחים עייתמי וקתני סתמא והמקטיר וקתני הא ממי והממלא בעוף ומוספת שלי מוטעת היא ול"ע בתוספת אחרת ולפי הספרים שלי נראה לי דהכי פירושו והמקטיר בעולת העוף ואף המקטיר אף בעולת העוף ומשום דבמעלת העוף לא מיחייב אלא בהזאת דמה דלית בה הקטרה מה שאין כן בכל הקדשים קאמר דבעולת העוף מייב אף המקטיר דלא מיבעיא במעלי דמה לחיאת ממי בחטאת העוף אלא אפילו בהקטרה ליכא דסותה בחטאת העוף ולא מיבעיא בהקטרה דשאר זבחים דשייך בכל הזבחים אלא אפילו בעוף דאיכא מעלת העוף לית בה הקטרה אפילו הכי בעולת העוף מייב:

זריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים והמזה בחטאת העוף. כתב רש"י דלא מיבעיא בעולת העוף הכי תני ויסוד היין והמעלה בין דבר כשר לבין דבר פסול. כגון הוצאת דם בין לפנים לפנים ולפנים ולא בעולת העוף דאיכא מעלת העוף לית בה הקטרה אפילו הכי בעולת העוף מייב:

והמעלה (ה) **על גבי המזבח בין דבר כשר בין.** בכלל זה יש זריקה והזאות והקטרות ויסוד היין והמיס שהרי כולן עולין על גבי המזבח:

מאי

[1] ולמבית לפרוכת ועבדתם אל מבית לפרוכת הוא דעבודה מתנה ולא עבודה סילוק הא בחוץ אפילו עבודת סילוק אי הכי ועבדתם נמי אל מבית לפרוכת הוא דעבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה הא בחוץ אפילו עבודה שיש אחריה עבודה ועבדתם הדר ערביה קרא בעי רבא עבודת סילוק בהיכל מהו לפנים מדמינן ליה או לחוץ מדמינן ליה הדר פשטא מבית ולמבית אלא מעתה זר שסידר את השלחן ליחייב איכא סידור בזיכין סידר בזיכין ליחייב איכא סילוק והקטרה זר שסידר את המנורה ליחייב איכא נתינת פתילה נתן פתילה ליחייב איכא נתינת שמן נתן שמן ליחייב איכא הדלקה הדליק ליחייב הדלקה לאו עבודה היא ולא והתניא [2] ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש (ו) לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת הצתת אליתא עבודה היא [3] הדלקה לאו עבודה היא אלא מעתה זר שסידר את המערכה ליחייב איכא סידור שני גזירי עצים סידר שני גזירין ליחייב איכא סידור אברים והא אמר רב אסי (ז) אמר רבי יוחנן [4] זר שסידר שני גזירי עצים חייב בהא פליגי מר סבר עבודה תמה היא ומר סבר לאו עבודה תמה היא תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דלוי תניא כוותיה דרב עבודות שזר חייב עליהם מיתה זריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים והמזה בחטאת העוף והממצה והמקטיר בעולת העוף והמנסך שלשה לוגין מים ושלשה לוגין יין תניא כוותיה דלוי עבודות שזר חייב עליהן מיתה המרים את הדשן ושבע הזאות שבפנים ושבמצורע והמעלה על גבי המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול (ח) למה מפיסין למה מחוזרין ומפיסין אמר רבי יוחנן כדי [5] להרגיש כל העזרה שנאמר [3] אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש במה מפיסין רב נחמן אמר בבגדי חול [2] בבגדי קדש רב נחמן אמר בבגדי חול דאי אמרת בבגדי קדש איכא בעלי זרועות דחמסי ועבדי רב ששת אמר בבגדי חול אגב חביבותיה מיקרו ועבדי אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתנן [7] דמסרון לחזנין והיו מפשיטין אותן את בגדיהן ולא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד מאי

ומלמבית לפרוכת. אפסיק בין כללא לפרוכת מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה כגון הזאות שבין הכדים דיום הכפורים ומתינה קטורת על האש: **ולא עבודת סילוק.** כגון הוצאת כף ומחתה שהכהן גדול מכניס שם לקטורת יום"כ ומניחן בין הכדים ואפ"ל מחוץ ומולינן: **לי הכי ועבדתם נמי מבית לפרוכת** (ט) **דעבודה תמה.** כגון נתינת קטורת על האש: **ולא שיש אחריה עבודה.** הוצאת כף ומחתה שיש אחריה הפיגה והקטרה: **ועבדתם הדר ערביה.** לענין עבודה תמה שהוי"ו מוסיף לענין לאשון אבל עבודת מתנה לא מיהדר אלא אמבית לפרוכת לדקמייה דלא כתיב ביה וי"ו: **עבודת סילוק בהיכל.** והיא עבודה תמה כגון דישון מזבח הפנימי והמנורה ללוי מהו: **מבית לפרוכת הוא ליה למיתקב.** וכתיב ולמבית לפרוכת לעשות היכל כבית קדשי הקדשים ופטור על עבודת סילוק: **אלא מעתה.** דעבודת (י) מתנה מיתייב בהיכל זר דמרבייה ולמבית: **זר שסידר.** לחם ליחייב מיתה ואמאי אמרינן לעיל ד' עבודות ותו לא: **איכא סידור בזיכין.** בתרייה דלכתיב (ויקרא כד) ונתת על המערכת לבונה זכה ולאו עבודה תמה היא: **אילא פיגול והקטרה.** עדיין לא נגמרה עבודתה עד שבא הבאה שיסלקנה ויקטיר הבזיכין: **שסידר אף המנורה.** בבוקר היו מסלקין את הנרות של זהב מן המנורה לקנה אפרן יפה ומחזרין וקובעין אותם בה והרי עבודה תמה: **אלא פליגא.** לאתא קיימא דקיס אם הוצרך להיות על המזבח בתחת מן המערכות כגון שקרבה מערכה לגלות שנחרפה כל המדוכה: **וכלי שרת.** שיהא לובש בגדי כהונה לתרנא אם כהן הדיוט הוא ואם כהן גדול הוא שמונה שהרי נאמר כאן שהכהנים ולא מקום שנאמר בני אהרן בהכהנים משמע בבגדי כהונתם: **שסידר המערכה.** עליה: **אילא בתרא סידור שני גזירין.** דילפינן לה לקמן (דף כו:) מקראי: **אילא סידור אברים.** דתמיד בתריה וכל זה מעבודת הסילוק הוא: **כהא פליגי.** רב ורבי יוחנן רבי יוחנן סבר סידור שני גזירין עבודה תמה היא שסידור מערכת עליה תמה וגומרת היא בה ודילוק שהכהנים תחילת סילוק אחר הוא ורב סבר לאו עבודה תמה דשם סידור אחר הוא: **וריקם דם.** המזבח בחוץ: **בין לפנים.** אפילו שעל הפרוכת: **בין לפני ולפנים.** שעל בין הכדים דיום הכפורים: **בחטאת העוף.** כתיב הזאה והזה מדם החטאת על קיר המזבח (ויקרא ה): **נעולת העוף.** כתיב מיצוי ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמלה דמו על קיר המזבח (ויקרא ה): **והמקטיר.** שהעולה כליל היא: **והמנסך שלשה לוגין.** שהיא פחות שבנסכים דכתיבא בהן לנכסך. ואילו תרומת הדשן לא קתני ותייהו כרב: **בין דבר פסול.** בהנך פסולין שפסולן בקודש דאם שם הקטרה: **דדאמרן.** שהיו באים לידי מחלוקת: **למה מפיסין וחוזרין ומפיסין.** למה נאספין לפיס ארבעה פעמים ביום לתתן במתניתין יפיסו על כולן בחמיפה דאשונה מי יזכה לזה ומי לזו: **להרגיש.** להשמיע קול המון עם רב כמה פעמים שהוא כבוד למלך שנאמר בנית אלהים וגו': **כמה מפיסין.** מה היו לובשין אותם הנאספין לפיס בגדי חול או בגדי קדש: **דחמסי ועבדי.** אף על פי שלא זכו בגורל: **מקרו ועבדי.** עבודה בבגדי חול אותן שזכו לפיס: **נחזוס.** שמשין: **בגאוס** שלא

[1] ולמבית לפרוכת. אפסיק בין כללא לפרוכת מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה כגון הזאות שבין הכדים דיום הכפורים ומתינה קטורת על האש: **ולא עבודת סילוק.** כגון הוצאת כף ומחתה שהכהן גדול מכניס שם לקטורת יום"כ ומניחן בין הכדים ואפ"ל מחוץ ומולינן: **לי הכי ועבדתם נמי מבית לפרוכת** (ט) **דעבודה תמה.** כגון נתינת קטורת על האש: **ולא שיש אחריה עבודה.** הוצאת כף ומחתה שיש אחריה הפיגה והקטרה: **ועבדתם הדר ערביה.** לענין עבודה תמה שהוי"ו מוסיף לענין לאשון אבל עבודת מתנה לא מיהדר אלא אמבית לפרוכת לדקמייה דלא כתיב ביה וי"ו: **עבודת סילוק בהיכל.** והיא עבודה תמה כגון דישון מזבח הפנימי והמנורה ללוי מהו: **מבית לפרוכת הוא ליה למיתקב.** וכתיב ולמבית לפרוכת לעשות היכל כבית קדשי הקדשים ופטור על עבודת סילוק: **אלא מעתה.** דעבודת (י) מתנה מיתייב בהיכל זר דמרבייה ולמבית: **זר שסידר.** לחם ליחייב מיתה ואמאי אמרינן לעיל ד' עבודות ותו לא: **איכא סידור בזיכין.** בתרייה דלכתיב (ויקרא כד) ונתת על המערכת לבונה זכה ולאו עבודה תמה היא: **אילא פיגול והקטרה.** עדיין לא נגמרה עבודתה עד שבא הבאה שיסלקנה ויקטיר הבזיכין: **שסידר אף המנורה.** בבוקר היו מסלקין את הנרות של זהב מן המנורה לקנה אפרן יפה ומחזרין וקובעין אותם בה והרי עבודה תמה: **אלא פליגא.** לאתא קיימא דקיס אם הוצרך להיות על המזבח בתחת מן המערכות כגון שקרבה מערכה לגלות שנחרפה כל המדוכה: **וכלי שרת.** שיהא לובש בגדי כהונה לתרנא אם כהן הדיוט הוא ואם כהן גדול הוא שמונה שהרי נאמר כאן שהכהנים ולא מקום שנאמר בני אהרן בהכהנים משמע בבגדי כהונתם: **שסידר המערכה.** עליה: **אילא בתרא סידור שני גזירין.** דילפינן לה לקמן (דף כו:) מקראי: **אילא סידור אברים.** דתמיד בתריה וכל זה מעבודת הסילוק הוא: **כהא פליגי.** רב ורבי יוחנן רבי יוחנן סבר סידור שני גזירין עבודה תמה היא שסידור מערכת עליה תמה וגומרת היא בה ודילוק שהכהנים תחילת סילוק אחר הוא ורב סבר לאו עבודה תמה דשם סידור אחר הוא: **וריקם דם.** המזבח בחוץ: **בין לפנים.** שעל הפרוכת: **בין לפני ולפנים.** שעל בין הכדים דיום הכפורים: **בחטאת העוף.** כתיב הזאה והזה (ויקרא ה): **והמקטיר.** שהעולה כליל היא: **והמנסך שלשה לוגין.** שהיא פחות שבנסכים דכתיבא בהן לנכסך. ואילו תרומת הדשן לא קתני ותייהו כרב: **בין דבר פסול.** בהנך פסולין שפסולן בקודש דאם שם הקטרה: **דדאמרן.** שהיו באים לידי מחלוקת: **למה מפיסין וחוזרין ומפיסין.** למה נאספין לפיס ארבעה פעמים ביום לתתן במתניתין יפיסו על כולן בחמיפה דאשונה מי יזכה לזה ומי לזו: **להרגיש.** להשמיע קול המון עם רב כמה פעמים שהוא כבוד למלך שנאמר בנית אלהים וגו': **כמה מפיסין.** מה היו לובשין אותם הנאספין לפיס בגדי חול או בגדי קדש: **דחמסי ועבדי.** אף על פי שלא זכו בגורל: **מקרו ועבדי.** עבודה בבגדי חול אותן שזכו לפיס: **נחזוס.** שמשין: **בגאוס** שלא

מסורת הש"ס

ו) [נקמן מה.], ז) [נקמן כח.], ח) [נקמן נג:], ט) תמיד פ"ב מ"ג, י) פ"א תמה.

תורה אור השלם

1. וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דָּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יּוּמָת: במדבר יח ז
2. וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ:
ויקרא א ז
3. אֲשֶׁר יַחְדָּו נְמַתֵּק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ: תהלים נה יד

הגהות הב"ח

(א) גב' כן דכר פסול ארבע פיסות היו שם וכו': למה מפיסין: (ב) רש"י ד"ה לו הכי כו' מבית לפרוכת הוא דעבודה תמה:

מוסף רש"י

להרגיש כל העזרה. לכהנות הנכם מהלך פקיעת יקול תחלת עבודות בעזרה (לקמן לג:).

מוסף תוספות

א. אע"ג דעבודת לחם הפנים עצמה כבר גמרה, מ"מ סידור הבזיכין הכשר הלחם הוא. ריטב"ן.

תוס' ישנים (המשך)

לפרוכת. תימה לרבינו אלחנן לרב אחאי שיעמיד לעמים לפרוכת. י"ל דם"ל כיון שעבד לפני ולפנים יפא חייב בשאילו בבגדי קדש דיקנים לו לזר להתחייב אם היה מזר. וכן מ"ר ה"ר יוסף. הא בחוץ אפילו עבודת סילוק. תימה לרבינו אלחנן כיון דבמזון לא המיב אלא מעשיות לעבודת סילוק אפילו בהוצאת הדשן, לחייב בשאילו בבגדי קדש זר. י"ל כיון דלא אפילו בהוצאת הדשן, לחייב בשאילו בבגדי קדש. ר"ל דם כיון שעבד לפני ולפנים יפא חייב בשאילו בבגדי קדש. ר"ל דם לא אפילו בהוצאת הדשן, לח

לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁחָקִים. וְהִנִּיחָם שָׁם מְלַמֵּד שֶׁטָּעוּנִין גְּנִיזָה רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר רָאוּיִן הֵן לְכֹהֵן הֶדְיוֹט וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר וְהִנִּיחָם שָׁם שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים אַחֵר. מַאי לָאו בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי דְּמָר סָבַר עֲבוֹדָה הִיא וּמָר סָבַר לָאו עֲבוֹדָה הִיא. לָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא עֲבוֹדָה הִיא וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי מָר סָבַר צְרִיכָא קְרָא לְרַבּוּיֵי וּמָר סָבַר לָא צְרִיכָא קְרָא לְרַבּוּיֵי. [התבאר בדף הקודם].

◆◆◆

ספק: כמה דשן צריך להרים

בְּעֵי רַבִּי אָבִין, תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן בְּכַמָּה - כמה שיעור הדשן שצריך להרים מהמזבח,

מִתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר יָלְפִינַן לַהּ - האם השיעור הוא אחד מעשרה מהדשן, שלומדים את השיעור מתרומת מעשר (שהוא אחד מעשר), שבמעשר כתוב 'והרמותם ממנו', וכן בדשן כתוב 'והרים'. [רש"י מוסיף שאין צריך למדוד בדיוק אחד מעשר אלא משער בערך שיעור זה].

אוֹ מִתְּרוּמַת מִדְיָן יָלְפִינַן לַהּ - או שהשיעור הוא אחד מחמש מאות, כמו שהיה בתרומת מדין [בתרומה שנצטוו לתת מהשלל בלקחו במלחמת מדין], שבתרומת מדין כתוב 'והרמות מכס לה' וגו' אחד נפש מחמש המאות', וכן בדשן כתוב 'והרים'.

הגמרא פושטת את הספק מברייתא שמבואר בה שיעור תרומת הדשן, שאינו כתרומת מעשר, ואינו כתרומת מדין אלא כשיעור 'קמיצה

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּא: נֶאֱמַר כָּאן [בתרומת הדשן] **'וְהֵרִים', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן** [במנחות] **'וְהֵרִים', מָה לְהַלָּן** [במנחות], השיעור הוא: **בְּקוּמְצוֹ** - כמה שהכהן 'קומץ' בידו, **אַף כָּאן** [בתרומת הדשן], השיעור הוא: **בְּקוּמְצוֹ** - שיעור קמיצה.

[ואין צריך ליטול בדיוק שיעור קמיצה, שהרי אין יכול להכניס ידיו לאפר הגחלים לקמוץ, אלא הכונה שישער כמה הוא שיעור האפר אילו היה קומצם, ויטול במחתה לפחות שיעור זה].

◆◆◆

ד' עבודות [זריקה והקטרה, ניסוך המים ויין] זר חייב עליהם מיתה. ויש אומרים גם תרומת הדשן

אָמַר רַב: אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת זָר חַיָּיב עֲלֵיהֶן מִיתָה, אף שגם שאר עבודות אסור לזר [מי שאינו כהן] לעשותם, מכל מקום אין חיוב מיתה אלא בד' דברים אלו:

א. **זְרִיקָה** - זריקת הדם.

ב. **וְהַקְטָרָה** - הקטרת הקרבנות והמנחות.

ג. **וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם.**

ד. **וְנִיסּוּךְ הַיַּיִן.**

וְלֵוִי אָמַר: אַף תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. וְכֵן תָּנֵי לֵוִי בְּמַתְנִיתֵיהּ: אַף תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן.

מקורו של רב שזר לא חייב על תרומת הדשן, שהיא 'עבודת סילוק'

מַאי טַעְמָא דְּרַב [שאין חיוב מיתה לזר שעשה תרומת הדשן].

דִּכְתִיב 'וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם, עֲבוֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם, וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת',

ודורשים: מה שהפסוק אומר חיוב מיתה (והזר הקרב יומת) נאמר רק במה שמוזכר בפסוק: **'עֲבוֹדַת מַתָּנָה'** - דבר שעבודתו לתת על המזבח, **וְלֹא עֲבוֹדַת סִילּוּק** - ולא דבר שעבודתו לסלק ולהסיר מעל המזבח, כגון תרומת הדשן.

ועוד דורשים: **'וַעֲבַדְתֶּם',** כאילו כתוב 'ועבד תם' - **עֲבוֹדָה תַּמָּה** - עבודה שהיא גומרת ומשלימה את הדבר, **וְלֹא עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה,** ולכן זר ששחט או קיבל או הוליך את הדם, אינו חייב, כי כי יש אחריהם את עבודת 'זריקת' הדם. אבל אם זר זרק את הדם הרי הוא חייב על כך מיתה, כי היא העבודה האחרונה שבדם. וכן ההקטרה, והניסוך הם עבודות שבהם מושלמת העבודה, ולכן זר חייב עליהם.

מקורו של לוי שזר חייב על תרומת הדשן: מרבים ממה שכתוב 'לכל דבר המזבח' שזר חייב גם על עבודת סילוק

וְלֵוִי שסובר שזר שתרם את הדשן חייב על כך מיתה, סובר: **רַבִּי רַחֲמָנָא** - התורה ריבתה במה שנאמר בפסוק **'לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ',** שהזר חייב גם על עבודת סילוק, אם היא עבודה תמה, כגון תרומת הדשן שהיא 'עבודת סילוק', שמוריד אפר מהמזבח, והיא 'עבודה תמה', (שהוא השלמת העבודה באפר זה, שאין באפר זה עבודה נוספת).

רב לומד מ'לכל דבר המזבח' שזר חייב על ז' הזאות שבפנים ושבמצורע

וְרַב, הַהוּא [מה שנאמר 'לכל דבר המזבח'] **לְאֵתוּיֵי** - בא לרבות: **שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבִּפְנִים** - שזר חייב מיתה אם היזה מדם הקרבנות שמזים אותם בפנים [בקודש הקדשים או בהיכל, בשונה משאר הקרבנות שהזאתם בעזרה על המזבח החיצון], **וְשֶׁבִּמְצוֹרָע** - וכן זר חייב מיתה אם היזה מהשמן שהמצורע מביא [שמזים אותו בהיכל],

עבודות אלו צריכים ריבוי מיוחד, כיון שהיה מקום לומר שאין זר חייב עליהם מיתה, כיון שאין עבודתם על המזבח החיצון, ואינם בכלל 'דבר המזבח', לכן מרבים אותם מ'לכל' דבר המזבח.

לוי סובר שיש כאן ב' ריבויים, מ'דבר' לומדים לרבות תרומת הדשן. מ'כל' מרבים הזאות שבפנים

הגמרא מבארת מנין לוי לומד שזר חייב על הזאות שבפנים: **וְלֵוִי, נָפְקָא לֵיהּ מִדְּבַר וְכָל דְּבַר** - לוי סובר שיש כאן ב' ריבויים, ממה שכתוב 'דבר' לומדים לרבות שזר חייב על תרומת הדשן, וממה שכתוב 'לכל' לומדים שזר חייב על הזאות פנימיות.

רב לא סובר דרשה זו

וְרַב, 'דְּבַר' וְ'כָל דְּבַר' לָא דָּרֵישׁ - רב סוברים שאין ב' ייתורים במה שנאמר 'לכל דבר המזבח', ואי אפשר ללמוד מכך ב' דינים.

הפסוק	רב	לוי
עבודת מתנה	**ולא עבודת סילוק, שזר אינו חייב על תרומת הדשן**	(להלן יתבאר שללוי לומדים שזר אינו חייב על עבודת סילוק בפנים דהיינו בקודש הקדשים)
לכל **'דבר'** המזבח	לומדים מ'**לכל דבר'** דרשה אחת: לרבות שזר חייב על הזאות שבפנים	**לרבות שזר חייב על תרומת הדשן**
'לכל' דבר המזבח		**לרבות שזר חייב על הזאות שבפנים**

שאלה על לוי: מדוע אין דורשים את הפסוק בכלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שבפרט, שהוא עבודת מתנה ולא עבודת סילוק

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא** [ונאמר] שמה שכתוב **'לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ'**, הוא **כְּלָל.**

ומה שכתוב: **'עֲבוֹדַת מַתָּנָה'**, הוא **פְּרָט.**

כְּלָל וּפְרָט, אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט, ואם כן נאמר: **עֲבוֹדַת מַתָּנָה, אִין** - זר כן חייב מיתה על עבודת מתנה. **עֲבוֹדַת סִילּוּק, לָא** - אבל על עבודת סילוק כגון תרומת הדשן אין הזר חייב.

תשובה: הפרט 'עבודת מתנה', לא נאמר על הכלל 'לכל דבר המזבח'

עונה הגמרא: לאחר שכתוב 'לכל דבר המזבח', **אָמַר קְרָא** [אומר הפסוק] [עמוד ב] **'וּלְמִבֵּית לַפָּרוֹכֶת וַעֲבֹדָתֶם'**, ורק אחר כך כתוב 'עבדת מתנה', וממילא הפרט 'עבדת מתנה' לא נאמר על 'לכל דבר המזבח', אלא על 'ולמבית לפרוכת ועבדתם',

וכך דורשים: **אֶל מִבֵּית לַפָּרוֹכֶת הוּא דַּעֲבוֹדַת מַתָּנָה** [בעבודת שבפנים (בקודש הקדשים), זר חייב רק דוקא על עבודת מתנה, כגון הזאות הדם בפנים ביום הכפורים, ונתינת קטורת על האש] **וְלֹא עֲבוֹדַת סִילּוּק** [כגון הוצאת כף ומחתה, שהכהן גדול מכניס לקודש הקדשים קטורת, ואחר כך מוציא את הכף והמחתה, והיא 'עבודת סילוק'], **הָא בַּחוּץ,** זר חייב **אֲפִילּוּ** על **עֲבוֹדַת סִילּוּק,** ולכן זר חייב על תרומת הדשן.

לשון הפסוק:		
לכל דבר המזבח	ולמבית לפרוכת ועבדתם	עבדת מתנה
בעבודת שבחוץ חייב בין על עבודות מתנה ובין על עבודות סילוק	כלל	פרט
	כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, בעבודות שבפנים (בקודש הקדשים) חייב רק על עבודת מתנה ולא על עבודות סילוק	

שאלה: אם כן נאמר גם לגבי הדרשה מ'ועבדתם' שחייבים רק על עבודה תמה, ש'ועבדתם' נאמר רק על 'ולמבית לפרוכת' דהיינו על עבודות פנימיות, אבל בחוץ חייבים גם על עבודות שיש אחריהם עבודה

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי** - אם כן שמה שנאמר 'ולמבית לפרוכת', מפסיק בין תחילת הפסוק 'לכל דבר המזבח', הרי זה מפסיק גם לתיבת 'ועבדתם', ואם כך **'וַעֲבַדְתֶּם' נָמֵי אֶל מִבֵּית לַפָּרוֹכֶת הוּא דַּעֲבוֹדָה תַּמָּה, וְלֹא עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה** - נאמר שגם הדרשה שדורשים מ'ועבדתם' שחייבים רק על עבודת תמה הרי זה נאמר רק על עבודת פנים, שחייבים רק על עבודה תמה [כגון הקטרת הקטורת על האש], ולא על עבודה שאינה תמה [כגון הולכת הכף והמתה, שיש אחריה חפינה והקטרה], **הָא בַּחוּץ** - אבל בחוץ זר חייב **אֲפִילּוּ** על **עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה,** כגון קבלת הדם והולכתו.

לשון הפסוק:		
לכל דבר המזבח	ולמבית לפרוכת	ועבדתם
בעבודת שבחוץ, חייב בין על עבודה תמה, בין על עבודה שיש אחריה עבודה	בעבודות שבפנים חייב רק על עבודה תמה	

תשובה: בתיבת 'ועבדתם' יש וי"ו החיבור ש'ועבדתם' נאמרה על כל מה שכתוב לפני כן גם על 'דבר במזבח' (עבודות שבחוץ)

עונה הגמרא: היות ובסוף הפסוק כתוב: **'וַעֲבַדְתֶּם',** וי"ו מוסיף על עניין ראשון, **הֲדַר עָרְבֵיהּ קְרָא** - שוב עירבו הפסוק, שתיבה זו שייכת לכל תחילת הפסוק, גם על 'לכל דבר המזבח', שגם בעבודות שבחוץ חייבים רק על עבודה תמה שאין אחריה עבודה

אבל ב'עבודת מתנה', לא כתוב וי"ו, ולכן לגבי עבודת מתנה ולא עבודת סילוק לומדים זאת רק על עבודות שבפנים ולא על עבודות שבחוץ.

הפסוק	רב	לוי
עבודת מתנה	ולא עבודת סילוק, שזר אינו חייב על עבודת סילוק בין בפנים ובין בחוץ	ולא עבודת סילוק, שזר אינו חייב על עבודת סילוק בקודש הקדשים, כגון הוצאת מחתה [אבל בחוץ, כגון תרומת הדשן, חייב]
ועבדתם	בין בפנים ובין בחוץ חייבים רק על עבודה תמה שאין אחריה עבודה	

◆◆◆

ספק: לשיטת לוי שזר חייב על עבודת סילוק בחוץ [בעזרה], ופטור על עבודת סילוק בפנים [בקודש הקדשים], מה הדין בעבודת סילוק בהיכל

בְּעֵי רָבָא, עֲבוֹדַת סִילּוּק בַּהֵיכָל מַהוּ - לשיטת לוי, שזר שעבד עבודת סילוק בפנים בקודש הקדשים פטור, ובחוץ (במזבח החיצון שבעזרה) חייב, מה הדין בזר שעשה עבודת סילוק בהיכל, כגון דישון מזבח הפנימי והמנורה, האם **לִפְנִים מִדַּמֵּינַן לֵיהּ** - מדמים זאת לעבודת

סילוק בפנים בקודש הקדשים, שהוא פטור, **אוֹ לְחוּץ מְדַמֵּינַן לֵיהּ** - או מדמים זאת לעבודת סילוק בחוץ (במזבח בחיצון שבעזרה) שחייבים בו על עבודת סילוק.

הגמרא פושטת את הספק: **הָדַר פַּשְׁטַהּ** - אחר כך פשט רבא את ספיקו, שהיה הפסוק יכול לומר: **'מִבֵּית'** לפרוכת', ומהייתור שהפסוק אמר **'וּלְמִבֵּית'**, לומדים לרבות 'היכל' כקודש הקדשים, שפטורים בו על עבודת סילוק.

✦✦✦

שאלה א': כיון שזר חייב על 'עבודת מתנה' בהיכל, למה שנינו שזר חייב רק על ד' מתנות, ולא מנינו גם את עבודת סידור השולחן בהיכל [שהיא עבודת מתנה]

מדברי רבא שהסתפק על עבודת סילוק בהיכל מבואר שבעבודת נתינה בהיכל ודאי זר חייב מיתה, אם כך שואלת הגמרא: **אֶלָּא מֵעַתָּה** - שעל עבודת מתנה חייבים בהיכל, **זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַשֻּׁלְחָן** בלחם הפנים (ועבודה זו, היא עבודת מתנה בהיכל, שהשולחן נמצא בהיכל), **לִיחַיֵּיב,** ולמה שנינו לעיל שזר חייב רק על ד' עבודות.

תשובה: סידור השולחן אינו עבודה תמה, שיש אחריה עבודה [סידור בזיכין]

עונה הגמרא: סידור השולחן אינו עבודה תמה, שיש אחריה עבודה, שהרי **אִיכָּא** [יש] **סִידּוּר בָּזִיכִין,** שאחרי נתינת הלחם צריך לתת על השולחן בזיכים עם לבונה זכה, כמו שכתוב 'ונתת על המערכת לבונה זכה'.

שאלה ב': מדוע זר לא חייב אם סידר בזיכים

שואלת הגמרא: אם כן, זר **שסִּידֵּר בָּזִיכִין לִיחַיֵּיב,** כיון שהיא עבודת מתנה בהיכל.

תשובה: סידור בזיכין אינה עבודה תמה

עונה הגמרא: סידור בזיכים אינה עבודה תמה, שיש אחריה עבודה, שהרי **אִיכָּא** [יש] **סִילּוּק וְהַקְטָרָה,** שעדיין לא נגמר עבודת הבזיכים בסידורם על השולחן, שגמר עבודתם הוא בשבוע אחר כך, שמסלק את הבזיכים שהניח בשבת הקודמת, ומקטירם.

שאלה ג': מדוע זר לא חייב אם סידר את המנורה

שואלת הגמרא: **זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַמְּנוֹרָה לִיחַיֵּיב** - בכל בוקר היו מסלקין את הנרות של זהב מן המנורה לקנח אפרן יפה, וחוזרין וקובעין אותם בה, והרי היא עבודת מתנה בהיכל (נתינת הנרות במנורה) ועבודה תמה, ואם כן זר יהיה חייב עליה.

תשובה: סידור המנורה אינה עבודה תמה

עונה הגמרא: סידור המנורה אינה עבודה תמה, שיש אחריה עבודה, שהרי **אִיכָּא** [יש] **נְתִינַת פְּתִילָה,** שאחרי שקובע את הנרות במנורה, נותן את הפתילות בנרות.

שאלה ד': מדוע זר אינו חייב על נתינת פתילה

שואלת הגמרא: **נָתַן פְּתִילָה לִיחַיֵּיב** - זר שנתן פתילה יהיה חייב, שהוא עבודת מתנה בהיכל.

תשובה: נתינת פתילה אינה עבודה תמה

עונה הגמרא: נתינת פתילה אינה עבודה תמה, שיש אחריה עבודה, שהרי **אִיכָּא** [יש] **נְתִינַת שֶׁמֶן,** שאחרי נתינת הפתילה, נותן שמן בנרות.

שאלה ה': מדוע זר אינו חייב על נתינת שמן

שואלת הגמרא: **נָתַן שֶׁמֶן לִיחַיֵּיב** - זר שנתן שמן יהיה חייב, שהיא עבודת מתנה בהיכל.

תשובה: נתינת שמן אינה עבודה תמה

עונה הגמרא: נתינת שמן אינה עבודה תמה, שיש אחריה עבודה, שהרי **אִיכָּא** [יש] **הַדְלָקָה,** והיא השלמת עבודת המנורה.

שאלה ו': מדוע זר אינו חייב על הדלקת המנורה

שואלת הגמרא: **הִדְלִיק לִיחַיֵּיב** - זר שהדליק את המנורה יהיה חייב, (שאינה עבודת סילוק, והיא בהיכל).

תשובה: הדלקה אינה עבודה

עונה הגמרא: **הַדְלָקָה לָאו עֲבוֹדָה הִיא,**

שואלת הגמרא: **וְלָא** - וכי הדלקה אינה עבודה, **וְהָתַנְיָא: 'וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ', לִימֵּד עַל הַצָּתַת אֲלִיתָא** - הצתת קיסמים דקים, [שאם מערכת העצים שעל המזבח עמדה להיכבות היה מצית שוב את האש בהבערת קיסמים דקים] **שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בְּכֹהֵן כָּשֵׁר וּבִכְלִי שָׁרֵת** - שיהא לובש בגדי כהונה, הרי שהצתת והדלקת אש, נחשבת עבודה, ולמה הדלקת הנרות אינה נחשבת עבודה.

עונה הגמרא: עניינים אלו אינם דומים, **הַצָּתַת אֲלִיתָא, עֲבוֹדָה הִיא. הַדְלָקָה, לָאו עֲבוֹדָה הִיא.**

שאלה ז': מדוע זר אינו חייב על סידור המערכה בעצים

שואלת הגמרא: **אֶלָּא מֵעַתָּה זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה** בעצים **לִיחַיֵּיב,** שהיא עבודת מתנה ועבודה תמה [בחוץ].

תשובה: סידור המערכה אינה עבודה תמה

עונה הגמרא: סידור המערכה אינה עבודה תמה, שיש אחריה עבודה, שהרי **אִיכָּא** [יש] **סִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים,** שאחר סידור המערכה בעצים עוד צריך לסדר שני גזירי עצים על המזבח.

שאלה ח': מדוע זר אינו חייב על סידור שני גזירי עצים

שואלת הגמרא: **סִידֵּר שְׁנֵי גְּזִירִין לִיחַיֵּיב** - זר שסידר שני גזירי עצים יהיה חייב.

תשובה: סידור שני גזירי עצים אינו עבודה תמה

עונה הגמרא: סידור גזירי עצים אינה עבודה תמה, שיש אחריה עבודה, שהרי **אִיכָּא** [יש] **סִידּוּר אֵבָרִים** של קרבן התמיד, והיא גם מעניין עבודת הסידור.

[שאלה: הרי רבי יוחנן אמר שחייבים על סידור שני גזירי עצים]

שואלת הגמרא: **וְהָא אָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן** (להלן כח.)**: זָר שֶׁסִּידֵּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים חַיָּיב,**

[תשובה: עניין זה הוא מחלוקת, אם סידור שני גזירי עצים היא עבודה תמה]

עונה הגמרא: **בְּהָא פְּלִיגִי** - בזה נחלקו, **מָר** - רבי יוחנן שאמר שחייבים על סידור שני גזירי עצים **סָבַר עֲבוֹדָה תַּמָּה הִיא,** שבה מסתיים סידור העצים, ועבודת סידור האברים היא עבודה נפרדת.

וּמָר [ורב שאמר שחייבים רק על ד' עבודות, ואין חייבים על סידור העצים] **סָבַר:** סידור העצים **לָאו עֲבוֹדָה תַּמָּה הִיא,** שסידור העצים וסידור האיברים שם סידור אחד הוא, ונמצא שסידור העצים אינו עבודה תמה.

◆◆◆

לעיל שנינו מחלוקת רב ולוי אם זר חייב על תרומת הדשן, הגמרא מביאה ברייתא כדעת רב, וברייתא כדעת לוי: **תַּנְיָא כְּוֹוֹתֵיהּ דְּרַב, תַּנְיָא כְּוֹוֹתֵיהּ דְּלֵוִי,**

ברייתא כדעת רב שזר אינו חייב על תרומת הדשן

תַּנְיָא כְּוֹוֹתֵיהּ דְּרַב, עֲבוֹדוֹת שֶׁזָּר חַיָּיב עֲלֵיהֶם מִיתָה:

זְרִיקַת דָּם על המזבח החיצון,

בֵּין לְפָנִים, בֵּין לִפְנֵי וְלִפְנִים - וכן ההזאות, בין ההזאה שעל הפרוכת, ובין ההזאה שבקודש הקדשים,

וְהַמַּזֶּה בְּחַטַּאת הָעוֹף - שמזה מהדם על קיר המזבח.

וְהַמְמַצֶּה וְהַמַּקְטִיר בְּעוֹלַת הָעוֹף - בעולת העוף ממצה את הדם על המזבח, ומקטירו,

[בחטאת העוף לא הוזכר 'מיצוי', שמיצוי הדם לא מעכב בעולת העוף. וכן לא הוזכרה הקטרה בעולת העוף, שאין בה הקטרה, שאין למזבח אלא דמו, אבל עולת העוף היא כליל ומקטירים אותה על המזבח].

וְהַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשָׁה לוּגִין מַיִם, וּשְׁלֹשָׁה לוּגִין יַיִן.

וכיון שהברייתא לא מונה גם את תרומת הדשן, הרי שזר שעשה עבודה זו, אינו חייב עליה מיתה.

ברייתא כדעת לוי שזר חייב על תרומת הדשן

תַּנְיָא כְּוֹוֹתֵיהּ דְּלֵוִי, עֲבוֹדוֹת שֶׁזָּר חַיָּיב עֲלֵיהֶן מִיתָה:

הַמֵּרִים אֶת הַדֶּשֶׁן,

וְשֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבִּפְנִים, וְשֶׁבְּמִצּוֹרָע,

וְהַמַּעֲלֶה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ בֵּין דָּבָר כָּשֵׁר בֵּין דָּבָר פָּסוּל, שישנם פסולים שאם העלה אותם על המזבח אינם יורדים, על כן זר שהקטירם נחשבת הקטרתו 'עבודה' וחייב עליה.

הרי מפורש בברייתא שזר שתרם את הדשן, חייב עליה מיתה.

◆◆◆

שנינו במשנה: וד' פייסות היו שם. מבררת הגמרא: **לָמָּה מְפַיְּסִין.**

הגמרא מבררת מה השאלה, **לָמָּה מְפַיְּסִין כְּדַאֲמַרַן,** הלא שנינו לעיל שעשו פייס כדי שלא יבואו לידי מחלוקת.

ביאור השאלה: מה הטעם שמפייסים וחוזרים ומפייסים

מבארת הגמרא: **אֶלָּא** כך השאלה: **לָמָּה מְפַיְּסִין, וְחוֹזְרִין וּמְפַיְּסִין** - למה נאספין לפייס ארבעה פעמים ביום, יפייסו על כולן באסיפה ראשונה, מי יזכה לזה ומי לזו.

תשובה: כדי להרגיש כל העזרה

עונה הגמרא: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי לְהַרְגִּישׁ כָּל הָעֲזָרָה** - כדי להשמיע קול המון עם רב, כמה פעמים ביום, שהוא כבוד למלך, **שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲשֶׁר יַחְדָּיו נַמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ'.**

◆◆◆

בַּמֶּה מְפַיְּסִין רַב נַחְמָן אָמַר בְּבִגְדֵי חוֹל וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ. רַב נַחְמָן אָמַר בְּבִגְדֵי חוֹל דְּאִי אָמְרַתְּ בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ אִיכָּא בַּעֲלֵי זְרוֹעוֹת דְּחָמְסִי וְעָבְדִי רַב שֵׁשֶׁת אָמַר בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ דְּאִי אָמְרַתְּ בְּבִגְדֵי חוֹל אַגַּב חַבִּיבוּתֵיהּ מִיקְּרוּ וְעָבְדִי. אָמַר רַב נַחְמָן מִנָּא אָמֵינָא לַהּ דִּתְנַן מְסָרוּן לַחַזָּנִין וְהָיוּ מַפְשִׁיטִין אוֹתָן אֶת בִּגְדֵיהֶן וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבַד. [התבאר בדף הבא].

מסורת הש"ס

מאי לאו באותן שזכו לפיים. מימה הוא מאי מייתי רב נחמן מהכא דעת קצת שמא מי לא לה ולדרבה טפי יש לאיה לרב ששת מכאן דקתמהא הכי נמי מסתברא ורב נחמן אליטרין לגנויי בדוחק וי"ל דמשום דלעיל מינה אייתי בעובדא דקתני דאבי"ע אומר דקדמיה לגלא מהא ליכא למימר מינה דדייקא כמר ומכמר:

נוטל מצנפת של אחד מהם. מכאן קשה לפירוש ריב"ם[6] דפירוש דשל כהן הדיוט קרוייה מגבעת[8] לפי שהיא רחבה ומה ומל כ"ג מגבעת[9] שהיא קלה לפי שהיה צורך לרבות תפילין ולקן[2] ס"ויו"ל לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד דבלשון תורה קרי לשל כ"ג מגבעת בכל דוכתא וכי הכיא דאמרינן בפ' קמא דגיטין (דף ז.) הסר המצנפת והרם העטרה בזמן שמונגבת בראש כ"ג יצא בעטרה בראש כל אדם נמתלקה עטרה מראש כל אדם[7]:

אין ישיבה בעזרה. מימה דאמר יוסף שאוכל אם עבד חילל וכו' והיכי אכל והא אין ישיבה בעזרה וי"ל שאוכל בקדשים קלים הנאכלין בכל העיר אי נמי אור"י בר אבהרם דלמ"ד בית דוד הכ"מ לדברים הללו צורך עבודה[6] אבל אכילה צורך עבודה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים מישבת שרי ואמר שפיר נמי הא דפריך בפרק שני דזבחים (דף יט:) גבי קדשים ידיש וגבולים מן הכיור דפריך וליתיב מיתב אע"ג דבעזרה הוה צורך עבודה שרי אבל פיים דהכא לא הוה צורך עבודה דאפסר בלא פיים אי נמי י"ל היינו טעמא דמומר ליפ ולאכול קדשים דבאכילת קדשים כתיב בהו למשחה גדולה[8] כלרך שהמלכים אוכלין והיינו מיוסב אבל אין לתרץ דמומר לאכול מיוסב בלבהנות הבנויות בחול ופחומות לקודש שהן בעזרה לאכילת קדשי קדשים שהמורה ריבתה תלרות הרבה ולישב שם מומר[1] כמו שאינן משונין בעזרה להתחייב עליהם משום טומאה בלאיחו מקומן[1] (זבחים דף יט.) דהא בשמעתין משמע דליפ נמי הוי כעזרה עלמה

ותסור ליפ ס"ה[5]:

והא בעינן בית אלהים נהלך ברגש. תימה דיין דבעינן פיים בקודש אמאי לא הוי מפיים בעזרה עלמה דקדש טפי ואור"ש דיין דגוטל מלנפתו אל אחד מהן גמלי היה לעמוד בלא מלנפת בעזרה ור"ל יאמר פי' ברגוף פי' משום דהוי מאי לאו באותן שזכו לפיים אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת לא באותן שלא זכו לפיים הכי נמי מסתברא דאי ס"ד באותן שזכו לפיים לא היו מניחין עליהן אלא מבכנסים בלבד והתניא [6]מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר [1]ומכנסי בד יהיו על בשרו ואידך הא ל"ק הכי קתני עד שעורך עליהן בגדי חול מלביש אותן מכנסי קדש והיו מפשיטין אותן בגדי חול ולא היו מניחין אלא מכנסים בלבד אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא [3]«לשכת הגזית כמין בסיליקי גדולה היתה פיים במזרחה וזקן יושב במערבה והכהנים מוקפין ועומדין כמין [2]בכוליאר והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן ויודעין שממנו פיים מתחיל ואי סלקא דעתך בבגדי חול מצנפת בבגדי חול מי איכא אין [7]כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה כהן שעשתה לו אמו כתונת עובד בה בעובדת יחיד אמר אביי שמע מינה [5]«לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ושמע מינה [1]שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך כולה בקודש זקן יושב במערבה [3]והאמר מר [1]אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואי סלקא דעתך כולה בחול פיים במזרחה והא בעינן [2]בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקודש וחציה בחול ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקודש זקן יושב במערבה והתניא [1]«הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ואי סלקא דעתך פתוח לחול פיים במזרחה והתניא [1]«בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו ש"מ שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול: **מתני'** [3]«הפיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל והחזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והסלת והחביתין והיין שלישה עשר כהנים זכו בו אמר בן עזאי לפני ר' עקיבא משום ר' יהושע דרך הלוכו היה קרב: **גמ'** אביבאי להו כשהן מפיים לעבודה אחת מפיים או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפיים תא שמע [3]«ארבע פיסות היו שם ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפיים טובא הוו אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ארבע פעמים נכנסן להפיים ולכל חדא והדא היו בה טובא פיסות

מאי לאו באותן שזכו לפיים אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת לא באותן שלא זכו לפיים הכי נמי מסתברא דאי ס"ד באותן שזכו לפיים לא היו מניחין עליהן אלא מבכנסים בלבד והתניא [6]מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר [1]ומכנסי בד יהיו על בשרו ואידך הא ל"ק הכי קתני עד שעורך עליהן בגדי חול מלביש אותן מכנסי קדש והיו מפשיטין אותן בגדי חול ולא היו מניחין אלא מכנסים בלבד אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא [3]«לשכת הגזית כמין בסיליקי גדולה היתה פיים במזרחה וזקן יושב במערבה והכהנים מוקפין ועומדין כמין [2]בכוליאר והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן ויודעין שממנו פיים מתחיל ואי סלקא דעתך בבגדי חול מצנפת בבגדי חול מי איכא אין [7]כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה כהן שעשתה לו אמו כתונת עובד בה בעובדת יחיד אמר אביי שמע מינה [5]«לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ושמע מינה [1]שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך כולה בקודש זקן יושב במערבה [3]והאמר מר [1]אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואי סלקא דעתך כולה בחול פיים במזרחה והא בעינן [2]בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקודש וחציה בחול ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקודש זקן יושב במערבה והתניא [1]«הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ואי סלקא דעתך פתוח לחול פיים במזרחה והתניא [1]«בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו ש"מ שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול: **מתני'** [3]«הפיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל והחזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והסלת והחביתין והיין שלישה עשר כהנים זכו בו אמר בן עזאי לפני ר' עקיבא משום ר' יהושע דרך הלוכו היה קרב: **גמ'** אביבאי להו כשהן מפיים לעבודה אחת מפיים או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפיים תא שמע [3]«ארבע פיסות היו שם ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפיים טובא הוו אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ארבע פעמים נכנסן להפיים ולכל חדא והדא היו בה טובא פיסות

תא

מאי לאו באותן שזכו לפיים. היו מפשיטין בגדי קדש שהפיסו בהן: **דאי סלקא דעתך בקודש זקן.** והכפיסה זו בגדי חול ולהלביש בגדי קדש וקתני לא היו מניחין עליהן אלא מכנסי חול אלמא מלביש אותן בגדי קדש על מכנסי חול וא"ל מכנסי חול ולובשין למכנסי קדש

והתניא כו': **מלביש אותן מכנסי קדש.** כלי שלא יעמדו ערומים כשהפשיטום: **לשכת הגזית.** שהם היו מפיסין: **כסיליקי.** בית גבוה שעל עליה: **פיים במזרחה.** קבוצת היקף המפיסין במזרחה היתה: **וזקן.** של כ"ג המורה להן סדר הפיסין יושב במערבה: **כבוליאר.** עגול שקורין נוסק"ל: **שממנו מתחיל.** מין הסכנו הפיים כמו שפירשתי בראש הפרק: **דדקתני רב שמואל בר יהודה.** לקמן בפרק ג' (דף לה:) שהיו אמותיהן של הכהנים עושות לבניהם משלהם כמין בגדי כהונה לבלות תפלת עזרן ועוד מלאכתן ומכה הן מהכלות מות דקתני כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד: **אין ישיבה בעזרה.** שנאמר (דברים יח) לעמוד לשרת העומדים שם לפני ה': **אלא למלכי בית דוד.** שמלינו בהן ישיבה שנאמר (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד ויבא לפני ה' ויאמר מי אנכי ומי ביתי וגו': **והא בעינן בית אלהים נהלך ברגש.** אלמא פיים צריך לבית בבית אלהים: **מתני' מי שוחט.** את הקרבן: **ולרגש.** של יומן בכהן אחד ושני הילים בכהן אחר: **העוקץ.** הוא הזנב והרגל של שמאל בכהן אלישי: **החזה.** הוא (ה) הבוזן הבולה את הקרקע ומוחבקין אותו מכאן ומכאן אלא לאלשי לעלות: **והגרה.** הוא הלוחר וכו (ב) מחוכר הקנה הבריאה והכבד: (ג) ד"ה ושתי הדפנות: (ד) ד"ה והסולת כו' של תמיד בשביעי: (ה) ד"ה והחביתין תלי ד"ה והחביתין תלי בשמיני: (ו) ד"ה ויין כו' לכבש התמיד בתשיעי:

לעזי רש"י

נוסק"א. סיכה, מכבנה.

מוסף תוספות

א. כדכתיב (שמות כח ח) ומכבנות הנעשה להם. תוס' סוכה ה. ד"ה ואל ב. כדכתיב [שם כט ד] ושמת המצנפת על ראשו, וכתיב [ויקרא טז ד] ובמצנפת בד יצנף. שם. ג. [ד]חצץ היה מונח בראש וכו' אע"ג דבגי צץ כתיב מצח וכו', [ו]אפילו היה צץ על המצח ממש מ"מ היה צריך לקשור הצץ והתפלין אחורי ראשו והיו שניהם דומין שם את המצנפת. שם. ד. [ז]חכמים קורין אף למכבנות מצנפות. ריטב"א לקמן פז: ה. במתנות כהונה כתיב לך נתתים למשחה, כל מתנות שנתתי לך בכהונתך נתתי לך לגבורה. כש"ר סוכן קלב: ד"ה נמשחה. ז. דלא קדישה לגמרי בקדושת עזרה. תוס לעל. ח: ד"ה אם. ז. וה"נ מוחר לישב ולישן בהם. שם.

עין משפט נר מצוה

א [מרי' ד"ל מהלכות תמידין ומוסרין הלכה יא]. **כב** ב ג מרי' ס"ה מהל' בית הבחירה הלכה ט ד [מרי' ס"ו מהלכות בית הבחירה הלכה ו ופרי"ל מהל' מקדש"ל הל' יט]. **כה** ה מרי' ס"ו מהל' בית הבחירה הלכה ח. **כו** ו מרי' שם הלכה ז. **כז** ז מרי' ס"ד מהלכות תמידין הלכה ו.

מוסף רש"י

על בשרו. משמע שלובשן יש כמין מגלי גופו, שלא לא לא אתי לאסמוכתא [מגה"ר מס]. בסיליקי. לשון טיהר גבוהה (נ"ז מז). עבודת יחיד. שלאחר כך ומתחה שאינה לריכה לגיבור אלא לפי שמעולה מלוי לעשות את המקום (שלון כבוד שיהיו מוגבין שם) לגיבור קולא לא עבודת יחיד (לקמן לה:). אין ישיבה בעזרה. דכתיב (דברים יח) לעמוד לפנים, הנעמדים שם לפני ה', ולא מלינו בה ישיבה (לקמן מט:) לאין כבוד אמיש שם אכל, ולפיכך מלאכי השרת לא לה שם ישיבה לכתיב (ישעיה ו) עומדים ממעל לו (דניאל ז) קרבת אל חד מן קדמיה (מוסה מ:). אלא למלכי בית דוד. שאכל לבם המקום כבוד להתאות שמלכותו שנתה (שם). בגויות בקדש. בעזרה, ופתוחות לחול. שאין לבם פתח לעזרה אלא לבר הפיים, תוכן חול. קבוצתם בר הפיים ולא בעזרה, ובעזרה פתוח אול בעזרה, ובעזרה פתוח אול (פסוקים פז:). הפיים השני. לשון לשון קטון פיים שני היו מפיסין שלם עבודה עבודות (לעיל יד:). ומי זורק. את דמו (שם:). ומי מעלה אברים לכבש. מי מעלה אברי תמיד לכבש ומודיע אומן עלו ואחר כך מעלן משם למזבח משום כבוד עם הלחם מלן ומוכה ומוכן שלם עשרה ומתפדלין ומחזיק ומשפין ומאפה עשה ומכריחין לפיים שלשי (שם). ארבע פיסות היו פעמים ביום ומפסיס לפיים (לעיל כב:).

רבינו חננאל

ואמר רב ששת מנא אמינא דתניא לשכת הגזית כמין בסיליקי גדולה היתה, פיים במזרחה וזקן יושב במערבה, והכהנים מקופין ועומדין כמין כוליאר, והממונה בא ונטל מצנפתו של אחד מהן ויודעין שממנו היה הפיים מתחיל. ואי ס"ד בבגדי חול כו'. אמר אביי ש"מ לשכת הגזית חציה שבמזרח בקודש היתה, מפני שמפיסין בה. וחציה שבמערב בחול, מפני

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

תוס' ישנים

מאי לאו באותם שזכו לפיים. שהיו מניחין עליהם מכנסי חול עד שילבשו בגדי קודש, דאי כאותם שלא זכו לפיים מפשיטין בגדי קודש, דאי סלקא דעתך בקודש זקן לא היו מניחין עליהן אלא מכנסי חול. ומפני כאותם שלא זכו כו'. חציה בקודש וחציה בחול ושני פתחים היו לה אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול. ולאומר רבינו דתניא בשלשה לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ואי סלקא דעתך בקודש זקן יושב במערבה ולקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו ש"מ שני פתחים היו לה אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול. ומה שמוסיף בגמרא דא

תא שמע רבי יהודה אומר לא היה פיים למחתה כו'. תימה מאי מייתי מר' יהודה לייתי מתנא קמא מיפכא וי"ל דהכי מייתי לפליגו ד"ק גא פליג עליה אלא בקטרת משום דלא שכיחא ומעתרא אבל בעצמא מודה מי נמי ל"ל דלר' יהודה הזוכה במחתה גא היה זוכה כלל מכח פיים מחתת שזכה זה בקטרת וזכה זה שאלו לימינו במחתה אלא בדעמו דבכן שזכה בקטרת תליא מילתא בי בעיא איהו עביד הכל שקיל קטורת ושקיל מחתה דלאבמכן ביום"כ דל"ג לחודיה עביד לכולה מילתא אע"ג דבסה טריחא מילתא טובא דבעי לאמוי בחפציו דלאיתא לקמן בפ' הוליכו לו (דף מז.) כ"ש הכא דלא טריחא מילתא דמלי עביד לה לכולי מילתא לחודיה מיהו משום טריחא מילתא קא אזרחא דמילתא הוה שהיה אומר לאחר זכה עמי במחתה וגיגל היה לומר לאותו שעומד אצלו לימינו משום איבה שלא יקפידו האחרים עליו ומיהו לא ילה לשנות הרשות בידו לעשות הוא בעצמו הכל או לומר למי שעומד בשמאלו או לאחר שאינו עומד אצלו כלל זכה עמי וכן משמע לשון כהן שזכה במחתה [ד] אומר כו' ולא קאמר שעומד אצלו נמשך עמו דבקאמר בעומד י"ל אחיו הכהנים נמצאין עמו וכן משמע בתוספתא [פ"ח] דקתני בתר מילתא דר' יהודה דהכא דבני דלאב"ש דמייתי בשמעון לא היה פיים לאבריים אלא המעלה אותן לבבא מעלה אותן לזמנה אלמא דומיא דלאב"ש אייתי ר' יהודה דלא הוה שום לד זכיית פיים במחתה והשתא מייתי שפיר מר' יהודה דע"כ לא פליגי דבנן עליה אלא דלא ס"ל דבדעת הכהן הזוכה בקטורת תליא מילתא ומיהו מודו דאין חוזרין ומפיסין אלא דהשומד לימינו זוכה מכח פיים וע"כ לא פליג דאב"י עליה דקמן דהתם אלא כדי להשלים ד' פייסות כי שום טעם יש שאין נפסות מד' פייסות ומדקא פריך דקמן (דף כו.) כמה זימנין ס"כ בגרי להו פיים וא"כ בפיים הנני כולי עלמא מודו דיין דבפעם אחת מפייסו דלא לכל עבודה מפייסו: **מניין לראש ופדר שקודמים כו'.** תימה לי ס"כ אמאי לא תשיב במתני' פדר בהדי ראש וי"ל דיון דאי אפשר להקטיר הראש בלא פדר וזהו דרך כבוד בכלל הראש הוא:

ד) נותן פדר על בית השחיטה ומעלהו. וא"ת מהאי קרא מיפוק לן שהפדר קודם לכל הנתמים דכיון דהראש קודם פדר אע"ג נמי קודם יש לומר דסלקא דעתך אמינא חופה הפדר על בית השחיטה עד שמעבלו לראש של מזבח ואז מסיר הפדר ומניחו ומקטיר הראש בפני עצמו והפדר מקטיר עם הקרבים אי נמי י"ל אי לא כתב הך קרא לא הוה דרשינן ליה אלא לומר דראש ופדר קודמין לכל הנתמים ובפרק השוחט (חולין דף מ.) כתבתי יותר וכאן אין שייך:

יהודה

תא שמע ד) רבי יהודה אומר לא היה פיים למחתה אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה שאני מחתה וקטרת דחדא עבודה היא איבא דאמרי דוקא מחתה וקטרת דחדא עבודה היא אבל שאר עבודות בעי פיים מחתה אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל ולא שכיחא ומעתרא נתקן לה פיים בפני עצמה קמ"ל ת"ש דתני ר' חייא לא לכל עבודה ועבודה מפיסין אלא כהן שזכה בתמיד א שנים עשר אחיו הכהנים נמשכין עמו שמע מינה: פיים השני וכו': איבעיא להו מי מקבל שוחט מקבל דאי אמרת זורק מקבל אגב חביבותיה לא מקבל ליה לבוליה דם או דילמא זורק מקבל דאי אמרת שוחט מקבל זימנין דשחיט זר ת"ש ב) בן קטן עשה י"ב דד לביור כדי שיהיו י"ב אחיו הכהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת ואי סלקא דעתך שוחט מקבל תליסר הוי אלא לאו ש"מ זורק מקבל שמע מינה אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אף אנן נמי תנינא ג) שחט השוחט וקבל המקבל ובא לו לזורק שמע מינה: אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא וכו': ת"ר כיצד דרך הלוכו הראש והרגל החזה והגרה ושתי ידים ושתי דפנות העוקץ והרגל ר' יוסי אומר דרך הפשטו היה קרב כיצד דרך הפשטו הראש והרגל העוקץ והרגל ושתי דפנות ושתי הידים החזה והגרה ר"ע אומר דרך ניתוחו היה קרב כיצד דרך ניתוחו הראש והרגל ושתי ידים החזה והגרה ושתי דפנות והעוקץ והרגל רבי יוסי הגלילי אומר דרך עילוויו היה קרב כיצד דרך עילוויו הראש והרגל החזה והגרה ושתי הדפנות והעוקץ והרגל ושתי הידים (ה) והכתיב ו כל נתח טוב ירך וכתף ההיא בכחושה אמר רבא בין תנא דידן ר' יוסי בתר עילויא דשירא דבישרא ומר אזיל בתר אביבא דבישרא ומר אזיל בתר שמנא דבישרא מ"ט סלקא רגל בהדי רישא משום דרישא נפישי ביה עצמות קרבא רגל בהדיה דכולי עלמא מיהת ראש קרב ברישא מנא לן ז דתניא מניין ז לראש ופדר שקודמין לכל האברים ת"ל ז את ראשו ואת פדרו וערך ואידך ז פדר (ו) אחרינא למאי

לא היה פיים למחתה. כשהיו מפיסין לקטורת כדתנן מתניתין (ב) חדשים לקטורת בלו והפיסו והקטורת לביכה שני כהנים ס' שמוליך הקטורת לחיכל ומקטירו ואחד שחוטה גחלים מעל המזבח החיצון ומכנים לחיכל ומותן על המזבח הפנימי להקטיר את הקטורת עליהן כדילפינן לקמן (דף מה.) מקלא שגחלי מזבח הפנימי מיטלין במזבח החיצון בכל יום וקתמר ר' יהודה לא היו מפיסין מי שזוכה במחתה אלא מי יזכה בקטורת ומי שזכה בה אומר לזה שבמינו זכה עמי במחתה אלמא לאו לכל עבודה ועבודה מפיסין: **הוליו ולא שליחא.** הקטורת אלא פעמיים ליום שאין הקטורת בלא נדבה: **ומעבירה.** ומעבירה את העופות בה כדאמרינן לקמן בפרקין (דף כו.): **מי מקבל.** דס תמיד כיון דלא מנה לה במתני' כהן שמע מינה חד מהני עביד לה: **אגב חביבותיה.** דזריקה שהיא עבודת מזבח לא מקבל ליה לבוליה דם ואמרינן לקמן (דף מח.) לריך שיקבל את כל הדם שנאמר (ויקרא ד) ואת כל ו (הדם) ישפך: **זימנין דשחיט זר.** שהשחיטה כשרה בזר והקבלה פסולה בז שנאמר (ויקרא ו) ושחט את בן הבקר והקריבו הכהנים בני אהרן המקבלה ומלוק מנות כהונה לימד על השחיטה בשאיה בזר: **בן קטן.** כ"ג היה: **י"ב דד.** שהוא יולק בהן מיס: **הליבר הוי.** שהיי שלש עשרה עבודות נמנו במשנתנו בעבודות פיים התמיד אלא שהשחיטה איבה טעונה קידוש ידים ורגלים אפילו בשאיה בכהן לפי שהיא עבודה שהיא בשירה בזר. ואי אמרת שוחט מקבל נמצא שהוא לריך לקדש ידיו ורגליו בשביל הקבלה: **אף אנן נמי תנינא.** במסכת תמיד: **ובא לו לזרוק** גרסינן: **דרך הלוכו.** של לד הראש קודמין הקודש קודם: **הראש והרגל.** של ימין לדברי הכל קודמת ומקבא ליקח לה לקמן: **דרך הפשטו.** מלד הרגלים ולד הראש: **דרך ניתוחו.** כשלד שנתמתין אותו לאחר הפשטו אבר אחר אבר וסדר ניתוחו מפורש במס' תמיד (ד' לא.) כמו שהוא סדור כאן כיצד דרך ניתוחו כו' וכשהוא נעתק נותן כל אבר ואבר למי שזכה בו וכולן עומדים שם עד שיקבלו שם כולן והולכין ומוליכין אותן לכבש זה אחר זה וכשהד הולכתן פליגי הכי תנאי מר אמר הכי ומר אמר הכי: הכי גרסינן **כיצד דרך ניתוחו הראש והרגל ושתי ידיו והחזה והגרה ושתי הדפנות עוקץ והרגל: דרך עילוויו.** דרך מיטב שלו ומבחר תחיו המובחר קודם: ה"ג **כיצד דרך עילוויו הראש והרגל החזה והגרה ושתי דפנות והעוקץ והרגל ושתי ידיו: והכתיב כל נתח טוב ירך וכתף.** אלמא ירך מעלי מכתף: **בכחושה.** ירך מעלי דאלים: **אמר דיזן.** תנא דמתניתין לא אמר כחד מתייהו: **מר אזיל בתר אביבא.** תנא דידן הולך אחר עילוי גודל האביבים ור' יוסי הולך אחר עילוי השמן: **ואידך פדר.** קרא אחרינא כתיב ו) את הנתמים את הראש ואת הפדר. לקמן אחרינא כתיב ו) את הנתמים את הראש ואת הפדר. לקמן

ב) חדשים לקטורת. תוספתא פ"ל ה"ט), **ג)** לקמן ג. וגמרא ב., **ד)** תמיד ל:, **ה)** חולין מ., **ו)** [לקמן כו.], **ז)** [לא ספר], **ח)** [ויקרא א], **ט)** ל"ל בקטורת. יעב"ץ, **י)** שיך לדף כו.

תורה אור השלם

1. אֲשֶׁר נִתְּחֵיהָ אֶל־יְהוָה כָּל חֵלֶב הָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה עַל־הַקֵּרֶב וְהַכְּלָיֹת
יחזקאל כד ד

2. וְנָתַן אֹתוֹ לְנַתְּחָיו וְאֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פִּדְרוֹ וַיַּעֲרֹךְ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא א יב

3. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִّזְבֵּחַ:
ויקרא א ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' והעוקץ והרגל ושתי הידים אמר רבא מין תנא דידן ומין ר' יוסי וכו' ומר אזיל בתר שמנא דבישרא והכתי' כל נתח טוב ירך וכתף ההיא בכחושה מאי טעמא אלקח רגל בהדי רישא כ"ל, וצ"ב פי' הא דקאמר והכתיב כל וכו' לתנא דמתני' קא פריך דמקבים שתי ידים לעוקץ והרגל אלמא דכתף מעולה: **(ב)** שם ואילך פדר אחרינא. תיפת אחרינא ממקו:

מוסף רש"י

י"ב דד לכיור. שמוליאין מימיו (ובחיים כ.).

מסורת הש"ס

(ג) [לקמן כו. תוספתא פ"ל ה"ט], **(ד)** לקמן ג., **(ה)** [בחיים כ., **(ו)** תמיד ל:, **(ז)** חולין מ., **(ח)** [לקמן כו.], **(ט)** [לא ספר], **(י)** [ויקרא א], **(כ)** ל"ל בקטורת. יעב"ץ, **(ל)** שיך לדף כו.

רבינו חננאל

איבעיא להו שוחט מקבל או זורק. ופשטנא זורק מקבל. דרך הליכו היה קרב. ירושלמי הראש והרגל. א"ר מנא פשט ראשיה עקר רגליה. מ"ר כיצד דרך הליכו הראש והרגל, כולי עלמא הראש והרגל ברישא, לא נחלקו אלא בשאר האברים החזה והגרה. כלומר אחרי הראש החזה ואחרי החזה הידים ואחרי הידים הדפנות, ואחרי הדפנות העוקץ והרגל. ר' יוסי אומר דרך הפשטו היה קרב. העוקץ והרגל כו', ודברינו פשוטין הן. ר' עקיבא אומר דרך ניתוחו היה קרב. הראש והרגל שתי ידים וכו'. כי' ניתוחו מפורש בתמיד פרק ד' והוא כדברי ר' עקיבא. ר' יוסי אומר דרך עילויו היה קרב. כיצד. אחר הראש הדפנות כו'. והא דכתיב כל נתח טוב ירך וכתף, ההוא בכחושה. כלומר אין בה שומן הכל עצמות היא אין בשר אלא בירך וכתף. אמר רבא בין תנא דידן ובין ר' יוסי תרוייהו בתר עילויא אזלי, מיהו תנא דידן דקתני שתי ידים והן הכתפים אזיל איבראא דבשרא, כי הבשר בכתף ובירך הוא, לפיכך אחר הידים מזכיר העוקץ והרגל שהן הירכות. אבל ר' יוסי דקתני שתי דפנות, אזיל בתר שומא, כי השומן כולו בדפנות הוא על גבי הצלעות. וקשיא הרי לישני דר' יוסי אדר' יוסי. ויש מי שאומר הרי תנאי שנו לה אליבא דר' יוסי.

תוס' ישנים

גמ'. **או דילמא** זורק מקבל. וא"ת אמאי לא פשטו ליה מתמן לקמן בפ"ג (לא. בן קלבו ומירק אחר שחיטה על ידו, משמע דוקא כ"ג, אבל בשאר ימים אין אחר ממנה אלא השומנו ממנה לפי שאחר היה שלריך לעמוד אחר שחיטה אע"ג דלא תני ליה, ועוד בכהן גדול אלעזר למיתניה לפי שיש פסול אם אין עבודות נעשות בו. אי נמי י"ל משום חולבת ד"כ מיקר אחר ולא משום שלא היה יכול לקבל אם היה ממנה. **דרך הליכו הראש והרגל.** לכולהו קדים רגא והגל בדמתפרש בעם לקמן, ולא משום דדרך הליכו כך ודרך הפשטו כך כדמוכח בפרק כל כתבי (קטן, בן ו). **ושתי ידים העוקץ והרגל.** ופריך דבסמיך כל מבחר יבך וכתף אלמא רגל קדים לד. ותפרכיה דבדקי רגל מקמי ידים, אינא דפריך אלולא דקיים רגא מבחר ירך וכתף אלמא רגל קדים לד. ותפרכיה דבדקי רגל מקמי ידים, אינא דפריך אלולא דקיים רגא מבחר ירך וכתף אלמא רגל קדים לד. ומשני הכא בכחושה דמייתי בדשמי ישראל שהן אוכלין ומומסין עניים, והם טובים לפי שיש רוב בשר, אבל בתמיד שהיה שמן מיוחד שבעבודה, אלולן בתר שומנה.

ו) משם מוכח רק דדרך הפשטו הוא מן הרגלים וע"ש בהש"י ובתו' מנחות פ"ג ע"ב אבל מדרך הלוכו לא מוכח הכם מידי. ועיין ש"י.

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

מחלוקת (רב נחמן ורב ששת) אם הנאספים לפייס לובשים בגדי חול או בגדי קודש

בַּמֶּה מְפַיְּסִין - מה היו לובשין הנאספים לפייס, בגדי חול או בגדי קדש.

[דעה א':] **רַב נַחְמָן אָמַר: בְּבִגְדֵי חוֹל,** והזוכה לעבודה פושט ולובש בגדי קדש.

[דעה ב':] **וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ.**

[ביאור דעה א':] **רַב נַחְמָן אָמַר בְּבִגְדֵי חוֹל, דְּאִי אָמְרַתְּ בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ, אִיכָּא בַּעֲלֵי זְרוּעוֹת דְּחָמְסִי וְעָבְדִי** - שאם תאמר שמפייסין בבגדי קודש יש לחשוש שבעלי זרועות יחמסו ויעשו את העבודה אף על פי שלא זכו בגורל.

[ביאור דעה ב':] **רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: בְּבִגְדֵי קֹדֶשׁ, דְּאִי אָמְרַתְּ בְּבִגְדֵי חוֹל, אַגַּב חַבִּיבוּתֵיהּ מִיקְּרוּ וְעָבְדִי** - שאם תאמר שמפייסין בגדי חול יש לחשוש שאגב חביבות העבודה, יארע שיעשה מיד את העבודה בבגדי חול.

מקורו של רב נחמן: במשנה משמע שבפייס היו בבגדי חול, ואחר הפייס הלבישו את הזוכים בבגדי קודש

אָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמֵינָא לַהּ - מנין אמרתי דבר זה, שבפייס היו לובשים בגדי חול,

דִּתְנַן, מְסָרוּן [את הכהנים] **לַחַזָּנִין** [לשמשים], **וְהָיוּ מַפְשִׁיטִין אוֹתָן אֶת בִּגְדֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבַד.** (דף כה)

מַאי לָאו - במה מדובר, וכי לא **בְּאוֹתָן שֶׁזָּכוּ לַפַּיִּס** - באותם הכהנים שזכו בפייס, שבשעת הפייס היו בבגדי חול, ומסרו את אלו שזכו בפייס לחזנים, שיפשיטו מהם את בגדי החול, וילבישום בגדי קודש. הרי מוכח שבשעת הפייס לבשו בגדי חול.

[סדר הלבישה היה כך: היו מפשיטים את כל הבגדי חול חוץ מהמכנסיים (מפני הצניעות), אחר כך הלבישום בגדי קודש. ורק אז הפשיטו את מכנסי החול, (כשהכותונת מכסה את רוב הגוף), והלבישום מכנסי קודש]

פייס בבגדי חול
אחר הפייס, מוסרים לחזנים את מי שזכה:
פושטים בגדי חול, חוץ ממכנסים
לובשים בגדי קודש, חוץ ממכנסים
פושטים מכנסי חול
לובשים מכנסי קודש

כיצד רב ששת דוחה ראיה זו: אפשר לומר שבפייס היו בבגדי קודש, והמשנה אומרת שהלבישו את אלו שלא זכו בבגדי חול

הגמרא מבארת כיצד רב ששת דוחה ראיה זו: **אָמַר רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לָא** - לא

מדובר במשנה באותם שזכו, אלא **בְּאוֹתָן שֶׁלֹּא זָכוּ לַפַּיִס,** שבשעת הפייס היו בבגדי קודש, ומסרו את הכהנים שלא זכו לחזנים שיפשיטו מהם את בגדי הקודש, וילבישום בגדי חול.

פייס בבגדי קודש
אחר הפייס, מוסרים לחזנים את מי שלא זכה:
פושטים בגדי קודש, חוץ ממכנסים
לובשים בגדי חול, חוץ ממכנסים
פושטים מכנסי קודש
לובשים מכנסי חול

ראיה שמדובר במשנה באותם שלא זכו שמלבישים אותם בגדי חול, כי אם מדובר באלו שזכו שמלבישים אותם בגדי קודש, הרי אין דבר קודם למכנסיים

הגמרא מוכיחה כביאור זה: **הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא** - כך גם מסתבר, שמדובר באותם שלא זכו, שמפשיטים מהם בגדי קודש ומלבישים אותם בגדי חול,

דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּאוֹתָן שֶׁזָּכוּ לַפַּיִס - שאם יעלה על דעתך שמדובר באלו שזכו בפייס, שבתחילה היו בבגדי חול, וכעת מלבישים עליהם בגדי קודש, אם כן מה שאומרת המשנה: **לֹא הָיוּ מַנִּיחִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבַד,** היינו שהיו משאירים עליהם רק מכנסי חול, ואחר שהלבישום את שאר הבגדי קודש היו פושטים את מכנסי הקודש ומלבישים להם בגדי קודש,

פייס בבגדי חול
אחר הפייס, מוסרים לחזנים את מי שזכה:
פושטים בגדי חול, חוץ ממכנסים - (וזהו לשון המשנה: היו מפשיטין אותם את בגדיהם ולא היו מניחים עליהם אלא מכנסים בלבד)
לובשים בגדי קודש, חוץ ממכנסים
פושטים מכנסי חול
לובשים מכנסי קודש

וקשה על כך, **וְהָתַנְיָא: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם לַמִּכְנָסַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ',** והיינו שלבישת המכנסי קודש קודמת ללבישת שאר בגדי הקודש. וכיצד שנינו במשנה כאן שלבישת מכנסי הקודש אחר כל שאר הבגדים.

כיצד רב נחמן מבאר את המשנה: אלו שזכו מלבישים אותם תחילה מכנסי קודש, ואחר כך היו מחליפים שאר הבגדים (חוץ ממכנסים שכבר החליפו אותם)

וְאִידַּךְ - והשני, כלומר רב נחמן שביאר שמשנה זו מדברת על אלו שזכו בפייס שמלבישים אותם בגדי קודש, יתרץ הערה זו: **הָא לָא קַשְׁיָא** - זה לא קשה, **הָכִי קָתָנֵי** - כך ביאור מה ששנינו במשנה: **עַד שֶׁעוֹדָן עֲלֵיהֶן בִּגְדֵי חוֹל, מַלְבִּישִׁין אוֹתָן מִכְנְסֵי קֹדֶשׁ** - כדי שלא יעמדו ערומים כשהפשיטום, **וְהָיוּ מַפְשִׁיטִין אוֹתָן בִּגְדֵי חוֹל, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין אֶלָּא מִכְנָסַיִם בִּלְבַד.**

פייס בבגדי חול
אחר הפייס, מוסרים לחזנים את מי שזכה:
פושטים מכנסי חול
לובשים מכנסי קודש
פושטים בגדי חול חוץ ממכנסים (לשון המשנה: היו מפשיטין אותם את בגדיהם ולא היו מניחים עליהם אלא מכנסים בלבד)
לובשים שאר בגדי קודש

◆◆◆

מקורו של רב ששת: במשנה משמע שבפייס היו בבגדי קודש, שהרי שנינו שהממונה היה נוטל 'מצנפת' מראשו של אחד מהם ובבגדי חול אין מצנפת

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמֵינָא לַהּ - מאיפה אמרתי דבר זה שבפייס היו לבושים בבגדי קודש, **דְּתַנְיָא לִשְׁכַּת הַגָּזִית כְּמִין בְּסִילְקֵי גְּדוֹלָה הָיְתָה** [בית גבוה שעל עלייה].

פַּיֵּיס בְּמִזְרְחָהּ - הכהנים הבאים לפייס היו עומדים במזרח לשכה זו.

וְזָקֵן יוֹשֵׁב [וזקן של בית דין, המורה להן סדר הפייסין, יושב] **בְּמַעֲרָבָהּ,**

וְהַכֹּהֲנִים מוּקָפִין וְעוֹמְדִין - הכהנים היו עומדים שם בהיקף עגול **כְּמִין (בְּ)כוּלְיָאר** [תכשיט עגול שאשה סוגרת בה את חלוקה], **וְהַמְמוּנֶה בָּא וְנוֹטֵל מִצְנֶפֶת מֵרֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, וְיוֹדְעִין שֶׁמִּמֶּנּוּ פַּיֵּיס מַתְחִיל,**

וְאִי סָלְקָא דַעְתָּךְ - ואם עולה על דעתך שהיו מפייסים **בְּבִגְדֵי חוֹל, מִצְנֶפֶת בְּבִגְדֵי חוֹל מִי אִיכָּא** - וכי יש מצנפת בבגדי חול.

דחיית הראיה: אפשר לומר שהיו מפייסים בבגדי חול, ואכן יש מצנפת בבגדי חול

הגמרא דוחה את הראיה: **אִין** - כן, היה מצנפת בבגדי חול, שהיו אמותיהן של כהנים עושות לבניהם משלהם כמין בגדי כהונה, להראות תפארת עושרן ונוי מלאכתן, וכמה הן מהדרות במצות, **כִּדְתָנֵי רַב יְהוּדָה וְאִיתֵּימָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: כֹּהֵן שֶׁעָשְׂתָה לוֹ אִמּוֹ כְּתוֹנֶת, עוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יָחִיד** (יתבאר להלן להלן לה:), ולפי זה אפשר לומר שהיו מפייסים בבגדי חול, והיה שם מצנפת כאמור.

◆◆◆

מהברייתא הנ"ל מוכח שלשכת הגזית שבה היה הפייס, חציה בקודש, והיה לה פתח לקודש (שהפייס צריך להיות בקודש). וחציה בחול והיה לה פתח לחול (ולכן היה מותר לשבת שם)

אָמַר אַבָּיֵי: ממה שאמרה הברייתא שהפייס היה בלשכת הגזית, **שְׁמַע מִינַּהּ, לִשְׁכַּת הַגָּזִית, חֲצִיָּהּ בַּקֹּדֶשׁ, וְחֲצִיָּהּ בַּחוֹל.**

וּשְׁמַע מִינַּהּ שְׁנֵי פְּתָחִים הָיוּ לָהּ, אֶחָד פָּתוּחַ בַּקֹּדֶשׁ, וְאֶחָד פָּתוּחַ בַּחוֹל.

הגמרא מבארת את ההוכחה שחציה היה בחול, **דְּאִי סָלְקָא דַעְתָּךְ** - שאם יעלה על דעתך

לומר: **כּוּלָּהּ בַּקֹּדֶשׁ,** אם כן יקשה על מה שאומרת הברייתא **'זָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעֲרָבָהּ', וְהָאָמַר מָר: אֵין יְשִׁיבָה בַּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵית דָּוִד בִּלְבַד,** הרי מוכח שחציה היה בחול ושם יכלו לשבת.

וההוכחה שחציה היה בקודש: **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - ואם עולה על דעתך לומר: **כּוּלָּהּ בַּחוֹל,** יקשה על מה שאומרת הברייתא: **פַּייס בְּמִזְרָחָהּ, וְהָא בָּעֵינַן** - והרי צריך **'בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרֶגֶשׁ' וְלֵיכָּא** - אם הפייס הוא 'בחול' נמצא שאין מקיימים את הפסוק 'בבית אלקים נהלך ברגש, שהפייס היה עושה 'רגש' וקול בעזרה לחביבות העבודה, הרי מוכח שחציה היה בקודש, ושם היה הפייס,

אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, חֲצָיָהּ בַּקֹּדֶשׁ וְחֲצָיָהּ בַּחוֹל.

הגמרא מבארת את ההוכחה שהיה לה ב' פתחים, ואחד פתוח לחול: **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - ואם עולה על דעתך **פֶּתַח אֶחָד יֵשׁ לָהּ וּפָתוּחַ לַקּוֹדֶשׁ,** אם כך יקשה על מה שאמרה הברייתא: **זָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעֲרָבָהּ, וְהָתְנַן הַלְּשָׁכוֹת הַבְּנוּיוֹת בַּחוֹל, וּפְתוּחוֹת לַקֹּדֶשׁ, תּוֹכָן קוֹדֶשׁ,** ואם כך דינה כקודש ואסור לישב בה. אלא מוכח שהיה לה פתח לחול, [נמצא שהחלק שהיה בנוי בחול, והיה פתוח לחול, היה דינו כ'חול' והיה מותר לשבת שם].

וההוכחה שהיה לה פתח נוסף פתוח לקודש: **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - ואם עולה על דעתך שהיה **פָּתוּחַ** רק **לַחוֹל,** אם כך יקשה על מה שאמרה הברייתא: **פַּייס בְּמִזְרָחָהּ, וְהָתְנַן: בְּנוּיוֹת בַּקֹּדֶשׁ, וּפְתוּחוֹת לַחוֹל, תּוֹכָן חוֹל,** ואם כן כיצד עשו שם פייס, הרי הפייס צריך להיות בקודש, כמבואר לעיל, אלא מוכח שהיה לה פתח לקודש, [נמצא שהחלק שהיה בנוי בקודש, והיה פתוח לקודש, היה דינו כ'קודש' ושם היה הפייס].

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ שְׁנֵי פְּתָחִים הָיוּ לָהּ, אֶחָד פָּתוּחַ בַּקֹּדֶשׁ וְאֶחָד פָּתוּחַ לַחוֹל.

משנה

הפייס השני, י"ג כהנים זוכים בו [בעבודת התמיד, דישון מזבח הפנימי, ודישון המנורה, העלאת האיברים ושאר הדברים המוקטרים עם התמיד]

הַפַּייס הַשֵּׁנִי,

(א) **מִי שׁוֹחֵט** - את התמיד.

(ב) **מִי זוֹרֵק** אם דם התמיד.

(ג) **מִי מְדַשֵּׁן מִזְבַּח הַפְּנִימִי.**

(ד) **וּמִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה.**

וּמִי מַעֲלֶה אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ - מלבד ד' פייסות אלו, היו עושים עוד פייסות מי יזכה להעלות את איברי התמיד לכבש, וכן מי יזכה להעלות על הכבש את שאר הדברים המוקטרים עם התמיד, ודברים אלו נחלקו בין תשעה כהנים כדלהלן:

(א) מי מהכהנים יזכה להעלות את **הָרֹאשׁ, וְהָרֶגֶל** על הכבש, ששתי דברים אלו היה כהן אחד מעלה.

(ב) **וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם** - שתי הרגליים הקדמיות בכהן נוסף.

(ג) **הָעוֹקֵץ** - הוא הזנב, **וְהָרֶגֶל** של שמאל בכהן נוסף.

(ד) **וְהֶחָזֶה** - הוא השומן הרואה את הקרקע, וחותכין אותו מכאן ומכאן בלא ראשי צלעות. **וְהַגֵּרָה** - הוא הצואר, ובו מחוברים הקנה והכבד והלב והריאה.

(ה) **וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת.**

(ו) **וְהַקְּרָבַיִם.**

(ז) **וְהַסֹּלֶת** - מי יזכה להעלות לכבש את עשירית האיפה [שהיא מנחה הבאה עם התמיד].

(ח) **וְהַחֲבִיתִין** - מי יזכה להעלות לכבש את מנחת הכהן גדול [שהכהן גדול היה מביא עשירית האיפה סולת, והיו מקריבים אותה (אפילו כהנים אחרים) בכל יום עם התמיד, 'מחציתה בבקר ומחציתה בערב'].

(ט) **וְהַיַּיִן** - מי יזכה להעלות את שלש הלוגין שהין מנסכים לאחר הקרבת התמיד.

נמצא שבסך הכל **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כֹּהֲנִים זָכוּ בּוֹ** בפייס זה, 4 בשחיטה, זריקה, דישון מזבח, ודישון מנורה, ועוד ט' בהעלאת האיברים ושאר הדברים שהוזכרו במשנה.

סדר הולכת האיברים לכבש

מדברי תנא קמא בסדרי הפייסות משמע שסדר העלאת איברי התמיד על הכבש הם א. ראש ורגל. ב. שתי ידים. ג עוקץ ורגל. ד. חזה. ה. שתי דפנות.

המשנה מביאה דעת בן עזאי החולק על כך. **אָמַר בֶּן עַזַּאי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כְּדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ** [בחייו] **הָיָה קָרֵב,** [א. ראש ורגל. ב. חזה וגרה. ג. שתי ידים. ד. שתי דפנות. ה. עוקץ ורגל]. טעם מחלוקתם יבואר בגמרא.

גמרא

ספק: האם עושים גורל נפרד לכל אחד מי"ג עבודות אלו, או שעושים גורל אחד, ומי שזכה עושה עבודה א', והכהנים הסמוכים לו זוכים בשאר העבודות

אִיבַּעְיָא לְהוּ, כְּשֶׁהֵן מְפַיְּיסִין, לַעֲבוֹדָה אַחַת מְפַיְּיסִין - עושים פייס אחד: מי שוחט, ומי שעולה בפייס זוכה בשחיטה, ו12 הכהנים שלימינו זוכים בשאר העבודות, כפי סדר משנתנו שני לזריקה, שלישי לדישון מזבח הפנימי, רביעי למנורה, וכן הלאה.

אוֹ דִּילְמָא - או שמא **לְכָל עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה הֵן מְפַיְּיסִין** - לכל עבודה מי"ג עבודות אלו עשו פייס בפני עצמו.

הצעת ראיה א': שנינו במשנה שהיה בסך הכל ד' פייסות ומשמע שכל י"ג אלו הם פייס אחד

תָּא שְׁמַע, שנינו במשנה: **אַרְבַּע פְּיָיסוֹת הָיוּ שָׁם,**

וְאִי סָלְקָא דַעְתָּךְ - ואם עולה על דעתך **לְכָל עֲבוֹדָה הֵן מְפַיְּיסִין, טוּבָא הֲווֹ** - הרי היו הרבה פייסות, ולא רק ד' פייסות.

דחיית הראיה: כוונת המשנה שהיו נכנסים ד' פעמים לעשות פייסות

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אין זו הוכחה, **הָכִי קָאָמַר** - שאפשר לבאר שכך אומרת המשנה: **אַרְבַּע פְּעָמִים נִכְנָסִין לְהָפִיס,**

וּלְכָל חָדָא וַחֲדָא הָיוּ בָּהּ טוּבָא פְּיָיסוֹת - ולכל אחד ואחד, בכל פעם שנכנסו להפיס, עשו פייס על הרבה דברים [שבפעם השניה שנכנסו להפיס, עשו י"ג פייסות]. [עמוד ב]

הצעת ראיה ב': בברייתא מבואר שלא היה פייס נפרד לכל דבר [שלקטורת והמחתה היה פייס אחד]

תָּא שְׁמַע, שנינו בברייתא: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה פַּיִּיס לַמַּחְתָּה** [מי חותה את הגחלים מהמזבח החיצון, ומכניסם להיכל ונותנם על מזבח הזהב להקטיר הקטורת עליהם], **אֶלָּא כֹּהֵן שֶׁזָּכָה בִּקְטֹרֶת** - בהקטרת הקטורת, **אוֹמֵר לָזֶה שֶׁעִמּוֹ** - לזה שעומד לימינו: **זְכֵה עִמִּי בַּמַּחְתָּה.**

הרי מוכח שלא היו מפייסים לכל עבודה בנפרד. ויש להוכיח שכך הוא גם בפייס זה [פייס השני] לא היה פייס נפרד לכל הי"ג עבודות.

דחיית הראיה: למחתה וקטורת לא היה פייס נפרד כיון שהם עבודה אחת

הגמרא דוחה הוכחה זו: **שָׁאנֵי מַחְתָּה וּקְטֹרֶת דַּחֲדָא עֲבוֹדָה הִיא** - שונה עבודת המחתה והקטורת שהם עבודה אחת - הקטרת הקטורת, ולכן לא היו להם ב' פייסות נפרדות. ואין להוכיח לעבודות המוזכרות במשנתינו שכל אחת מהם היא עבודה בפני עצמה, ויתכן שבזה עשו פייס נפרד לכל דבר.

✦✦✦

נוסח אחר בהצעת ראיה ב': ממה ששנינו במחתה וקטורת שעשו פייס אחד, יש להוכיח שרק בזה שהם עבודה אחת עשו פייס אחד, אבל בשאר הדברים שהם עבודות שונות, עשו פייס נפרד לכל דבר

אִיכָּא דְּאָמְרִי - יש אומרים שכך הוכיחו ממחתה וקטורת: **דַּוְקָא מַחְתָּה וּקְטֹרֶת דַּחֲדָא עֲבוֹדָה הִיא** - דוקא מחתה וקטורת שהם עבודה אחת, בזה עשו פייס אחד, [אחד זוכה בקטורת, ומי שלימינו זוכה במחתה], **אֲבָל שְׁאָר עֲבוֹדוֹת בָּעֵי פַּיִּיס** - אבל שאר דברים שהם עבודות נפרדות צריכים פייס נפרד לכל עבודה ועבודה.

דחיית הראיה: אפשר לומר שגם בשאר עבודות עשו פייס אחד לכולם, אלא שהוצרכו לחדש זאת בקטורת שאף שהיא מעשרת לא עשו בה פייס נפרד לכל עבודה

הגמרא דוחה את הראיה: אפשר לומר שגם בי"ג העבודות המוזכרות במשנתינו עשו פייס נפרד לכל עבודה, ואעפ"כ **מַחְתָּה אִצְטְרִיכָא לֵיהּ** - הוצרכה הברייתא להשמיענו במחתה שלא עשו לה פייס נפרד,

שהרי **סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא** - היה עולה על דעתך לומר: **הוֹאִיל וְלָא שְׁכִיחָא** - הואיל והקטורת לא מצויה [שהקטורת באה רק פעמיים ביום, ואינה באה נדבה], **וּמְעַתֵּרָא** - והיא מעשרת את העוסקים בה, **נִתְּקִין לַהּ פַּיִּיס בִּפְנֵי עַצְמָהּ** - נתקן פייס לב' עבודות הקטורת לכל דבר

בפני עצמו, **קָא מַשְׁמַע לַן** - לכן השמיענו רבי יהודה שגם בעבודת הקטורת והמחתה היה פייס אחד, ולא היה להם פייס נפרד לכל אחד בפני עצמו.

◆◆◆

ראיה ג': בברייתא מבואר שמי שזכה בתמיד, י"ב אחיו הכהנים נמשכים עמו, הרי מבואר שאין מפייסים לכל עבודה בנפרד

תָּא שְׁמַע, דְּתַנֵּי רַבִּי חִיָּיא: לֹא לְכָל עֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה מְפַיְּיסִין, אֶלָּא כֹּהֵן שֶׁזָּכָה בְּתָמִיד [בשחיטת התמיד] **שְׁנֵים עָשָׂר אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, נִמְשָׁכִין עִמּוֹ.**

שְׁמַע מִינַּהּ - הרי מפורש שהיה פייס אחד לכל הי"ג העבודות, אחד זכה בשחיטה, וי"ב הכהנים שלימינו זכו בשאר העבודות.

◆◆◆

שנינו במשנה: **פַּיִּיס הַשֵּׁנִי וְכוּ'** [מי שוחט, מי זורק, וכו'].

ספק: מי מקבל את דם התמיד

אִיבַּעְיָא לְהוּ, מִי מְקַבֵּל את דם התמיד, שבמשנה לא שנינו 'מי מקבל' ומשמע שאחד מהזוכים בשאר העבודות מקבל את הדם,

הגמרא מבארת את צדדי הספק, [צד א':] **שׁוֹחֵט, מְקַבֵּל** - מי ששוחט את הבהמה הוא גם מקבל את הדם.

דְּאִי אָמְרַתְּ - שאם תאמר: **זוֹרֵק, מְקַבֵּל** - מי שזורק את הדם על המזבח הוא גם מקבל את הדם, יש לחשוש: **אַגַּב חַבִּיבוּתֵיהּ** - שאגב חביבות הזריקה, **לָא מְקַבֵּל לֵיהּ לְכוּלֵּיהּ דָּם** - לא יקבל את כל הדם, אלא יזרקו לפני שקיבל את כל הדם, [ולהלן (מח.) מבואר שצריך לזרוק את כל הדם].

[צד ב'] **אוֹ דִּילְמָא** - או שמא: **זוֹרֵק, מְקַבֵּל** - מי שזורק את הדם, הוא מקבלו מהבהמה.

דְּאִי אָמְרַתְּ - שאם תאמר: **שׁוֹחֵט מְקַבֵּל,** יש לחשוש: **זִימְנִין דְּשָׁחֵיט זָר** - פעמים שזר שוחט [ששחיטה כשרה בזר], והוא גם יקבל את הדם, והקבלה פסולה בזר, שנאמר (ויקרא א) 'ושחט את בן הבקר והקריבו הכהנים את הדם', מקבלה ואילך מצות כהונה.

ראיה שהזורק הוא מקבל את הדם: כי אם השוחט היה מקבל את הדם היו צריכים לעשות 'דד' נוסף לכיור

תָּא שְׁמַע, בֶּן קָטִין [כהן גדול היה] **עָשָׂה שְׁנֵים עָשָׂר דַּד** (ברזים) **לַכִּיּוֹר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵים עָשָׂר אֶחָיו הַכֹּהֲנִים הָעֲסוּקִין בַּתָּמִיד, מְקַדְּשִׁין יְדֵיהֶן וְרַגְלֵיהֶן בְּבַת אַחַת.**

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ - ואם עולה על דעתך **שׁוֹחֵט מְקַבֵּל** [שהשוחט הוא זה שמקבל את הדם], **תְּלֵיסַר הָוֵי** - היו צריכים 13 דדים לכיור, כי הרי 13 עבודות נמנו במשנתנו בעבודות התמיד, אלא שהשחיטה אינה טעונה קידוש ידים ורגלים אפילו כשהיא בכהן, לפי שהיא עבודה שהיא כשירה בזר, ואם השוחט הוא המקבל נמצא שהשוחט צריך לקדש ידיו ורגליו בשביל הקבלה,

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ ׳זוֹרֵק׳ מְקַבֵּל, ולכן היה מספיק 12 דדים לכיור, שהשוחט כאמור אינו מקדש ידיו ורגליו, והזורק (שנמנה ב12 עבודות, שנמנו חוץ מהשחיטה) הוא המקבל.

שְׁמַע מִינַּהּ - אכן מוכח שהזורק הוא מקבל את הדם.

ראיה נוספת: כך מפורש במשנה במסכת תמיד, שהמקבל זורק

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא [גם אנו שנינו כך במסכת תמיד]: **שָׁחַט הַשּׁוֹחֵט, וְקִבֵּל הַמְקַבֵּל, וּבָא לוֹ לִזְרוֹק,** הרי מוכח ממשנה זו שהזורק הוא המקבל.

שְׁמַע מִינַּהּ.

✦ ✦ ✦

ה׳ דעות בסדר הולכת האיברים לכבש, דעה א׳ (בן עזאי): דרך הילוכו

דעה א׳ שנינו במשנה: **אָמַר בֶּן עַזַּאי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ׳** [דרך הילוכו היה קרב, צד הראש תחילה].

הגמרא מביאה ברייתא כיצד סדר הילוכו: **תָּנוּ רַבָּנַן, כֵּיצַד דֶּרֶךְ הִלּוּכוֹ:** א. **הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל** [הימנית]. שלכולי עלמא הראש תחילה לכל האיברים והרגל הימנית עמו (טעם הדבר יבואר בגמרא להלן). ב. **הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה.** ג. **וּשְׁתֵּי יָדַיִם.** ד. **וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת.** ה. **הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל** [השמאלית].

דעה ב׳ (רבי יוסי): דרך הפשטו

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: דֶּרֶךְ הֶפְשֵׁטוֹ הָיָה קָרֵב, מצד הרגלים כדלהלן:

כֵּיצַד דֶּרֶךְ הֶפְשֵׁטוֹ: א. **הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל** [הימנית]. כמבואר לעיל שלכולי עלמא הם ראשונים. ב. **הָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל** [השמאלית]. ג. **וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת.** ד. **וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם.** ה. **הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה.**

דעה ג׳ (רבי עקיבא): דרך ניתוחו

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: דֶּרֶךְ נִיתּוּחוֹ הָיָה קָרֵב [כסדר שמנתחין אותו לאחר הפשטו, אבר אחר אבר].

כֵּיצַד דֶּרֶךְ נִיתּוּחוֹ: א. **הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל** [הימנית]. כמבואר לעיל שלכולי עלמא הם ראשונים. ב. **וּשְׁתֵּי יָדַיִם.** ג. **הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה.** ד. **וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת.** ה. **וְהָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל** [השמאלית].

דעה ד׳ (רבי יוסי הגלילי): דרך עילויו (שיש בו יותר שומן)

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: דֶּרֶךְ עִילּוּיוֹ הָיָה קָרֵב - דרך מיטב שלו ומבחר נתחיו, המובחר קודם.

כֵּיצַד דֶּרֶךְ עִילּוּיוֹ: א. **הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל.** כמבואר לעיל שלכולי עלמא הם ראשונים. ב. **הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה.** ג. **וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת** ד. **וְהָעוֹקֶץ וְהָרֶגֶל.** ה. **וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם.**

שואלת הגמרא: **וְהָכְתִיב ׳כָּל נֵתַח טוֹב יָרֵךְ וְכָתֵף׳,** הרי מוכח שהירך (הרגל האחורית) יותר טובה מהכתף (הדפנות שבהם הכתפיים), ולמה כאן שנינו שהדפנות לפני הרגל השמאלית.

עונה הגמרא: **הָהִיא בִּכְחוּשָׁה** - פסוק זה מדבר על בהמה כחושה, שאין בה בשר מרובה, ובה הירך עדיפה, כי היא עבה יותר. אבל בבהמה רגילה הכתף עדיפה שיש בה יותר שומן.

דעה ה' (תנא קמא במשנתינו): דרך עילויו (מה שיותר גדול)

מדברי התנא קמא במשנתינו בסדרי הפייסות [א. ראש ורגל. ב. שתי ידים. ג עוקץ ורגל. ד. חזה. ה. שתי דפנות] מבואר שיש לו דעה חמישית בסדר העלאת איברי התמיד על הכבש, שסדר הפייסות באיברים היה לפי סדר העלאתם.

רבא מבאר טעמו של תנא קמא: **אָמַר רָבָא: בֵּין תַּנָּא דִּידַן** - תנא קמא שבמשנתינו, **וּבֵין רַבִּי יוֹסֵי** [לפי גירסתנו הכונה לדעה ד' המובאת בברייתא בשם רבי יוסי הגלילי], **בָּתַר עִילּוּיָא דְּבִשְׂרָא אָזְלִינַן** - הולכים אחר עילוי הנתחים, מה שמשובח יותר היו מקריבים תחילה,

אלא שנחלקו בעניין זה: **מָר אָזֵיל בָּתַר אִיבְּרָא דְּבִישְׂרָא** - תנא קמא הלך אחר עילוי גודל האיברים, **וּמָר אָזֵיל בָּתַר שֻׁמְנָא דְּבִישְׂרָא** ורבי יוסי הלך אחר עילוי השומן.

לכולי עלמא היו מנתחים את האיברים. נותנים אותם לכהנים שזכו בהם. עד שקיבלו כולם את האיברים, ובסדר הליכתם יש ה' דעות:					
בן עזאי	הראש והרגל	החזה והגרה	שתי הידים	שתי דפנות	העוקץ והרגל
רבי יוסי	הראש והרגל	העוקץ והרגל	שתי דפנות	שתי הידים	החזה והגרה
רבי עקיבא	הראש והרגל	שתי הידים	החזה והגרה	שתי דפנות	העוקץ והרגל
רבי יוסי הגלילי	הראש והרגל	החזה והגרה	שתי הדפנות	העוקץ והרגל	שתי הידים
תנא קמא	הראש והרגל	שתי הידים	עוקץ ורגל	חזה	שתי דפנות

◆◆◆

הטעם שלכולי עלמא מעלים את הראש יחד עם הרגל הימנית

מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמָא סָלְקָא רֶגֶל בַּהֲדֵי רֵישָׁא** - מה הטעם [שלכולי עלמא] מעלים את הרגל יחד עם הראש.

עונה הגמרא: **מִשּׁוּם דְּרֵישָׁא נְפִישִׁי בֵּיהּ עֲצָמוֹת, קָרְבָא רֶגֶל בַּהֲדֵיהּ** - מפני שהראש יש בה הרבה עצמות, ואין בה הרבה בשר, על כן הרגל קרבה עמו.

המקור שלכולי עלמא מקריבים את הראש תחילה

מבררת הגמרא: **דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהַת רֹאשׁ קָרֵב בְּרֵישָׁא** - לפי כולם הראש קרב תחילה, **מְנָא לַן** - מנין לומדים זאת.

מבארת הגמרא: **דְּתַנְיָא, מְנַיִּין לְרֹאשׁ וּפֶדֶר** (חֵלב) **שֶׁקּוֹדְמִין לְכָל הָאֵבָרִים, תַּלְמוּד לוֹמַר 'אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פִּדְרוֹ וְעָרַךְ'.**

הלימוד ממה שמזוכר בפסוק שוב 'פדר'

מבררת הגמרא: **וְאִידַּךְ פָּדֶר אַחֲרִינָא** - ומה שכתוב בפסוק אחר שוב 'את הנתחים את הראש ואת הפדר' (דף כו) **לְמַאי אֲתָא** - למה הוא בא, מה לומדים מכך [שמה שהראש מוזכר שוב, כבר דרשוהו בגמרא חולין (כז.)].

מבארת הגמרא: **לְכִדְתַנְיָא, כֵּיצַד הָיָה עוֹשֶׂה, נוֹתֵן אֶת הַפֶּדֶר אַבֵּית הַשְּׁחִיטָה וּמַעֲלֵהוּ** - היה נותן את הפדר (חלב) על בית השחיטה, וכך היה מעלה את הראש כשמקום השחיטה מכוסה בחלב,

וְזֶה הוּא דֶּרֶךְ כָּבוֹד שֶׁל מַעְלָה, להעלות כך את הראש כאשר הוא מכוסה, לפי שבית השחיטה מלוכלך בדם הראש.

מסורת הש"ס

א) [תוס' ס:ס.] ב) [ע"ל מכנין, ג) מות לב:, ד) [לעיל כ:ב.] ה) בס"א: אותו,

תורה אור השלם

1. יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך.
2. ברך יי חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומון:

דברים לג יא

3. ומנני ישמרה יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם:

דברי הימים א יב לג

4. לי נלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי:

תהלים ס ט

5. ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רוזן:

משלי יד כח

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הא לא שביחא ומסתברא כו'. עי' מגמות ג. תד"ס ד"ה לבא שבח מנוחה דלא ס"ל כר"מ ס"ל אלא מדברי תוספות ישנים כאן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תדפיס לקטורת כך היו מכריזין קול בעזרה בלומר מי שלא יכה לקטורת כי מ"מ תדפיס שם ר"ל: (ב) ר"ח ולכו מעפרת אתו. ופס מפיסין: (ג) ר"ח הוא מעלה אותן לגני המוקד:

מוסף רש"י

דרך כבוד. שבמקריב הרגש מוסיף הסדר על מקום חתך מפני שמלוכלך בדם (תוס'רן כז:).

מוסף תוספות

א. [ד]כל כה"ג הוה מפרש לה בגמרא, כדפריך ותחרך בעלמא בכה"ג, דיעבד"ל לקמן בע"ב.

תוס' ישנים

עולה נמי הכתיב בה בל"ש. פר"ח דכתיב בגמרא[ב] [ש"ל ג, ט] ויקח עולה אלא אחד ועלינו עולה כגון כו'. עולה נמי הכתיב בה בל"ש. פירוש מפני דבה עולה בל"ש. ומשום דבה דבה כל דאיתי דבה לא מעשה, ולקן אם לא מעשה, ולקן אין בה עשם מפוסם כו' פרק מי לחה לא יעשם מין שם בה כלל כמו בקנות. **דברים יהודה** מחוקקי. כמי נמי הוי מלי לגאיתוי מתוקק מכון רגלין [בגאשים מע, ד]. מי הוי מלי [גמגמר

דברים לג יא מריר) בגשיא ולאם בעולה שבאו מדות כדברים[ג] [ה, ג] ודות נמי מלי קלמי [שבא ממרים כמלמרמין בפוטנה (יח, ב)]. **אלא בהן שובה בו שחרית יוצה בו ערבית** בר. ת"ס ושבו גזרי עלים: שבוא ערבית בשני כהנים כדמקבל [לקמן ע"ב] ומחרים לא היה בלכן אחד בלמרגון [לעיל כב, ב] מי שזכה בתרומת הדשן היה זוכה בכבר כו', ר"ל שבהן שבוא זוכה בו שחרית ובהן שובה בו ערבית ובהן שובה לבן שעמו אחד בכבשת מעיל, וכזי הוי כמו אלא. **ביהא אתו מצערא** וא"ש ומלמד לבקונה בלו ניחא לם לא תפרש לאחי טלבו מלבמרת, כי בקנות לא היה שיש אלא בהן בלבד (אבל) הוזכר בה שחרית היה זוכה בה ערבית. ה"ק דקנות קודם לאברים דמשמע דקנות לקמן בע"ב (גב, ב) מקרא, ובר מבר מקום שבינה **לאו אורח ארעא**. שיעוי זה בעבודה ולך ו' ועשה אחר, אבל ולאי טלי עלמא מוזו שבוי מבניאן אלברים בע הבנבם בגמלמוס, כמו מפורש במסכת תמיד [פ"ד] ובכמה דוכמי.

ינ"ל מאמר אחא לבדתניא [ו] כיצד היה עושה אנותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו וזה הוא דרך בבור של מעלה: **מתני'** [2] הפיים השלישי חדשים לקטרת באו והפיסו [3] והרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה אברים מן הכבש למזבח: **גמ'** תנא מעולם לא שנה אדם בה מ"ט א"ר חנינא מפני שמעשרת א"ל רב פפא לאביי מ"ט אילימא משום דכתיב [1] ישימו קטורה באפך וכתיב בתריה [2] ברך ה' חילו אי הכי עולה נמי הכתיב [3] וכליל על מזבחך א"ל הא שביחא והא לא שביחא אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר לוי דכתיב [1] יורו משפטיך ליעקב יששכר דכתב [3] (ובני) יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב [4] יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא א"ר יוחנן [ד] אין מפיסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזכה בו בשחרית זוכה בו ערבית מיתיבי כשם שמפיסין שחרית כך מפיסין בין הערבים כי תניא ההיא בקטורת והתניא כשם שמפיסין לו שחרית כך מפיסין לו ערבית אימא לה והתניא כשם שמפיסין לו שחרית כך מפיסין לו ערבית וכשם שמפיסין לה שחרית כך מפיסין לה ערבית אמר רב שמואל בר רב יצחק הכא [ה] בשבת עסקינן הואיל ומשמרות מתחדשות ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא נפישי להו פיסות [ו] מייתי כולהו מצפרא אתו דזכי ביה שחרית זכי דזכי בערבית זכי: הרביעי חדשים עם ישנים וכו': מתניתין דלא כרבי אליעזר בן יעקב דתנן [2] רבי אליעזר בן יעקב אומר המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח במאי קמיפלגי מר סבר [5] ברב עם הדרת מלך ומר סבר מקום שבינה לאו אורח ארעא אמר רבא לא רבי אליעזר בן יעקב אית ליה דרבי יהודה [ז] ולא רבי יהודה אית ליה דרבי אליעזר בן יעקב דא"כ בצרו להו פיסות ואי משכחת תנא דתני חמש

יהודה מחוקקי. יש מקשה אמאי לא מייתי מדכתיב בתורה (בראשית מט) וי"ל דהיינו בברכה הוא דכתיב אבל מהאי קרא מייתי שכן היה שביחה יש מחוקקים: **אלא** בהן שובה בו שחרית וזוכה בו ערבית. תימה לי וסא ע"כ היה צריך להפיס ערבית בשביל מידור שני גזירין שאותם אל בוקר היו בכהן שזוכה בתרומת הדשן ושני הכהנים זוכין בהן בערב ואין בכל דמוקה הוא דבשבילם מפיסין לערב ולא אמא לאמשמועינן אבל דבשבר עבודות שיש דוגמתן בבקר לא היה מפיסין דאם כן כי פריך בסמוך ולמאי דס"ל מעיקרא נפיסי להו פיסות לר' יוחנן לרשב"י נמי מיקמי כיון דמפיסי בערב בשביל שני גזירי עלים מ"מ נפיסי להו פיסות ודוחק הוא לומר דהבך תרי מדשן מזבח הפנימי ומנורה שהיו בפיים של תמיד הסדר ולא היו בערב הם היו זוכין בגזירין בערב ממנה אבל אם נריכין להפיס בשביל הגזירין לערב כי דוחק הוא לבדות דבר זה מדעתינו אבל נראה לדרבי יוחנן פשיטא ליה למצפרא מפיסין נמי על שני גזירין אל בין הערבים כיון דאותו פיים שמפיסין לתמיד הסדר מהני נמי לבין הערבים סברא הוא שיפיסו אל כמו כן לגזרך גזירין אל בין הערבים וא"ל דלא חשיב אמתני' בפיים הסני ר"ל דלא חשיב אל ר"ג בהיים הזוכין בו בפיים הסני לגזרך תמיד אל שחר אבל למאי דס"ל מעיקרא דלבל עבודה אל בין הערבים מחכין ומפיסין הוה ס"ל שבערב מפיס לו דלמאי מפיסין לו שחרים כיון דלא מהני פיים דשחרים לשל בין הערבים מידי ועוד ליתא דבריתא דקתני כך מפיסין לו ערבית משמע שבערב מפיסין

וא"כ נפיסי להו פיסות:

והתניא כדרך שמפיסין לו שחרית. פי' והכא לא מצי לשנויי בקטורת מדקתני לו לשון זכר אלמא לתמיד קאמר דאי בקטורת הוה ליה לומר לה לשון נקבה: **דתנן** ראב"י אומר המעלה איברים בו'. דתנן גרסינן מעלה היא במזבח פ"ב [מ"ב] (דף נב:) ולעיל בפ"ק (דף יד:) דפריך כר' יוחנן, נפשוט להו פיסות, ואגן לא תנן אלא ד' פיסות בלבד. ופרקינן בקובלין אחד. היינו אומרים שמפיסין לזה ולזה. **הפיס הרביעי** מי מעלה אברים מן הכבש למזבח. דלא כר' אליעזר בן יעקב דתני בתמיד פרק (זה) [ה] המעלה אברים לכבש הוא מעלן עי"ג המזבח, ולא היה להם פיים בפני עצמן. א"כ לר' אליעזר בן יעקב הסיר הפיסות דאינם אלא שלשה. דאמרינן אית ליה פיים אחד למחתה. הא"ר יהודה הני לא היה פיים למחתה, אלא כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה. אמר רבא ר' אליעזר ליה הא דר' יהודה אומר לא היה פיים למחתה אלא פליג עליה דאמר אית ליה פיים למחתה בפני עצמה. ולא ר' יהודה אית ליה הא דר' אליעזר דאמר לא היה פיים לאברים להעלותם מן הכבש למזבח אלא אומר היה להן פיים בפני עצמן, ומחתה לא היה לה פיים. שאם יש אחד שאומר לא היה פיים למחתה ולא לאברים שעל הכבש לא תמצא אלא שלש פיסות. ואם תמצא תנא ששנה ה' פיסות ואומר היה פיים למחתה ופיים לאברים שעל גבי הכבש, אותו התנא חולק על ר' יהודה ועל ר' אליעזר בן יעקב. שזה אומר לא היה פיים למחתה, וזה אומר לא היה פיים לאברים שעל הכבש.

בבא א מתי' פ"ו המלמות מעשה הקרבנות הלכה ה הלכה יא:
ל ב מתי' פ"ל המלמות מתנין הלכה ז:
לא ג ד מתי' שם הלכה ח:
לב ה מתי' שם הלכה ט:
לג ו מתי' שם הלכה ח:

רבינו חננאל

נוהן הפדר שהוא החלב על בית השחיטה כדי לכסות בו טיוף הדם שעל בית השחיטה. והזו דרך כבור של מעלה. **הפיס השלישי חדשים** לקטרת. ירושלמי מעשה באחד שביטה דורעו ולא הניחה, לקיים מה שנאמר ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה. מיכן אמרו שני כהנים מתברכין בכל מעגל, החוזה וכמנים במחתה המקטיר. **תנא** מעולם לא שנה אדם בה משום שמעשרת מי שכבר הקטיר. לפיכך היו אומרים חדשים לקטרת. עולה. אע"ג דכתיב בה כלילי בבביאים, שנאמר ויקח שמואל שלה חלב אחד ויעלה עולה כליל לה' ויזעק שמואל אל ה' כו', שכיחא, הקטרת אע"ג דכתיב. **אמר רבא** לא משכחת חכם שמורה אלא אי מלוי, דבמיב יורו משפטיך ליעקב. אי מישכבר, דכתיב ובני יששכר יודעי בינה לעתים. אבל שבט יהודה אע"ג דכתיב יהודה [מחוקקן], שמרוה אליבא דהלכתא לא סלקא לזה. א"ר יוחנן אין מפיסין על תמיד של בין הערבים אלא מי שזכה בו שחרית הוא זוכה בו ערבית. ומתבעין עליה והתניא כשם שמפיסין לו. כלומר, לתמיד שחרית, כך מפיסין לו ערבית. ושנינן בשבת הואיל ומשמרות מתחדשות, כדתנא ג) דבי שמואל משמר הוצא עושה תמיד של שחר ומוסמין, והנכנס עושה תמיד של בין הערבים והבדיין כו'. וכיון שמתחלפין צריכין להפיס. **הקטרת** מפיסין לה בשחרית ובין הערבים. **דלמאי** דסליק אדעתין כי מפיסין בזה ובזה דלא כר' יוחנן, נפשוט להו פיסות, ואגן לא תנן אלא ד' פיסות בלבד. היינו אומרים שמפיסין לזה ולזה. **הפיס הרביעי** מי מעלה אברים מן הכבש למזבח. דלא כר' אליעזר בן יעקב דתני בתמיד פרק (זה) [ה] המעלה אברים לכבש הוא מעלן עי"ג המזבח, ולא היה להם פיים בפני עצמן. א"כ לר' אליעזר בן יעקב הסיר הפיסות דאינם אלא שלשה. דאמרינן אית ליה פיים אחד למחתה. הא"ר יהודה הני לא היה פיים למחתה, אלא כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה. אמר רבא ר' אליעזר ליה הא דר' יהודה אומר לא היה פיים למחתה אלא פליג עליה דאמר אית ליה פיים למחתה בפני עצמה. ולא ר' יהודה אית ליה הא דר' אליעזר דאמר לא היה פיים לאברים בפני עצמן, ומחתה לא היה לה פיים. שאם יש אחד שאומר לא היה פיים למחתה ולא לאברים שעל הכבש לא תמצא אלא שלש פיסות. ואם תמצא תנא ששנה ה' פיסות ואומר היה פיים למחתה ופיים לאברים שעל גבי הכבש, אותו התנא חולק על ר' יהודה ועל ר' אליעזר בן יעקב. שזה אומר לא היה פיים למחתה, וזה אומר לא היה פיים לאברים שעל הכבש.

ג) לפנינו נגמר, ליתא דון רק הוא כמוכה דף ט ע"ב.

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

כו: בראשונה פרק שני יומא

עין משפט
נר מצוה

א (מיי׳ פ״ט מהלכות ממרים הלכה יא):
לד ב מיי׳ פ״י מהלכות ממרים הלכה ו:
לה ג מיי׳ שם הלכה ח:
לו ד ס״ג מ״ע הלכה (כז) ג: לז ה מיי׳ פ״ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ח יט:
לח ז מיי׳ שם הלכה יט:
לט ח מיי׳ פ״ט מהלכות גירות מקדש הלכה ה:

גליון הש״ס
גמ׳ אין מבפנים. ע״ד תענית כ ע״ב תד״ה לתעני לכו:

מוסף תוספות
א. דלר׳ יהודה הזוכה בבחתה לא היה זוכה כלל מכח פיים, מחמת שוכה זה בקטרת וזכה זה שאבלו לימינו בבחתה, אלא בדעתו דכהן שוכה בקטרת תליא מלתא. תוס׳ לעיל סה: ד״ה תא.

רבינו חננאל

תמיד קרב בט׳ ב׳ ב״א ב״ר לא פחות ולא יותר. מתוגנון ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים, שמעת מינה שאין מנסכין מים אלא בתמיד של שחר. דאי ס״ד מנסכין בתמיד של בין הערבים, בחול נמי משכחת ר״ב בתמיד של בין הערבים. כיצד, עצמו בט׳ ובי׳ בשני גזירי עצים, ואחד בצלוחית של מים, הרי ר״ב בתמיד של בין הערבים, אלא ש״מ אין מנסכין ש״מ. מנא לן שתמיד של בין הערבים טעון שני גזירין שנאמר וערכו עצים על האש. ודרשינן ליה בתמיד של בין הערבים ומשמע וערכו שנים. ושאר השמרעה פוטרפין ר״ג אמר ר׳ חייא פעמים ר״ג פעמים ר״ד כו׳. פי׳, פעמים שאתה מוצא בפיים בתמיד של שחר ר״ג כדתנן שלשה עשר זכין בו. וכבר פירשנום למעלה. ובחג מוטפין בתמיד של שחר, אחד בצלוחית של מים הרי ר״ד. ובכל שבת ר״ג הדדינין בתמיד של שחר ושנים בדם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים הרי ט״ו. ואם הוא שבת שבתוך החג. ר״ג הדדינין וב׳ בשני בזיכי לבונה, ואחד בצלוחית של מים הרי י״ז. ואקשינן והתניא פעמים י״ז, הדדינן הוא מתניתא תני ומוסיף ואחד בבחתה הרי י״ז. והאי תנא לא כר׳ יהודה ולא כר׳ אליעזר. כר׳ יהודה לא, דהא בהדיא תני לא היה (פורס) [פיס] לבחתה, אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי בבחתה. כר׳ אליעזר דר׳ יעקב דהא בהדיא אקינהא ליה בפיס לבחתה בפני עצמה. כי הפיס שסליק כן האבדים שעל הכבש (למזבח) והוא הפיס הרביעי בבחתה חשיב ליה. הוה חשיב לבחתה בכלל הפיס השני, ופפרוש בתוספתא כך כמו שפירשנו. כי אלו רי״ג וט״ו וי״ז ויי״ז (המנין) [במנין] הפיס השני הם. איל קרב ב״א הבשר בחמשה כר׳. הפשיטן ניתוחן של אלו ושל אילו שוה. אוקימנא בין קרבנות עצבר. הפשיטן וניתוחן שוה שכשרין בזר.

מסורת הש״ס

ג) [ע״ר תוס׳ מנחות פט: ד״ה תמיד עד שחר], ב) סוכה מח:, ג) [שהמפיס מקלחין ויוצאין ר״ש שם], ד) [לעיל כה.].

תורה אור השלם

1. וְקָנוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ: ויקרא א ז
2. וְקִצְּעוּ עַל הַמִّזְבֵּחַ הוּקַד בּוֹ הָאֵשׁ לְהַבְעִיר עָלָיו הַבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלָיו הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלָיו חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה

מוסף רש״י

ולמנסך אומר לו הבאה ידיך. שנאמר שתתן המים בפקלי. שכתוב בתורה נסיכות המים, שפעם אחת נסך לצדוק אחד את המים עד רגלו (סוכה מח:). הפשיטן וניתוחן שוין בזר. ותמיהי הפשט ויתוח שוה פלוגתא, כפר מזל (פסחים סה:).

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ל״ה מעת קרא ונער ונער (כ״ה כמה דאמרת) וכי קמ״ל דעבדי חד ועבדי חד? תל״מ וכ״ג נוסח ר״ש ואינשא דעבדי חד ועבדי תרי: (ב) רש״י ד״ה דלא כ״ל ל״ה דאמינא פיים בתחתה ולמן הכבש למזבח דפיים דבתחתה דלא כר׳ יהודה: (ג) ר״ה ואיתא דעבדי חד ועבדי תרי כו׳ לעפות שני גזירין עד בנקר: (ד) ר״ה ה״נ ומא מינה כו׳ ולא אמרינן מינה דאמר שמעון לית לה דאמר יהודה דאמר לא היה פיים בתחתה. נ״ב עי׳ מנחות שיטתו דהכו בקטרת ולמן גרסה ולמן בקטרת ר״ה בשנו כמי: (ה) ר״ה בשנו כמי: מר בשנו כמי:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) רש״י ד״ה ה״נ ומא מנא וכו׳ ואי אפשר דאמרת דלא אמינא ומ״ל ל״ל וכ״כ הש״ס יע״ש:

הגהות מהר״י לנדא

[א] רש״י ד״ה אם לא נסך לתקריב. עי׳ לעיל דף ב ע״ב בר״ש ד״ה ומי דעבדי. ובי׳ המאיר כאן ומ״ל ש״ל מהלכות ממרין ה״ט, עפ״ז יש ליישב סתירת הש״ס דלמן מיירי דעבדו דקנסן סיים נמחר לעצמו לאיזה כהן מצות אחר, מכל אם כל פרט מי מיקריב מדלא סיים פיים עלה אחר לאלתר אבל לעיל שפיר מצי מיירי דעבדו אחר דעבדו כהן ומחר אי אפשר לעשות אלא אחר כהן ומחר אי אפשר לעשות אלא אחר כהן ומחר אי אפשר לעשות אלא אחר

לְמַאי אֲתָא לְכִדְתַנְיָא כֵּיצַד הָיָה עוֹשֶׂה נוֹתֵן אֶת הַפֶּדֶר אַבֵּית הַשְּׁחִיטָה וּמַעֲלֵהוּ וְזֶה הוּא דֶּרֶךְ כָּבוֹד שֶׁל מַעְלָה [התבאר בדף הקודם].

◆◆◆

משנה

הפייס השלישי, לקטורת

הַפַּיִּיס הַשְּׁלִישִׁי, היו מכריזין קול בעזרה: **חֲדָשִׁים לִקְטֹרֶת** - מי שלא זכה לקטורת מימיו, **בֹּאוּ וְהָפִיסוּ** - בואו והשתתפו בפייס.

הפייס הרביעי, העלאת האיברים לכבש

וְהָרְבִיעִי, חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים - בין כהנים חדשים [שמימיהם לא העלו איברים לכבש], בין כהנים ישנים [שכבר זכו לעשות עבודה זו בעבר], יכולים להשתתף בפייס זה: **מִי מַעֲלֶה אֵבָרִים מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ.**

גמרא

מעולם אדם לא שנה בקטורת

תָּנָא, מֵעוֹלָם לֹא שָׁנָה אָדָם בָּהּ - מעולם לא הקטיר אדם קטורת פעם שניה.

מַאי טַעְמָא.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲשֵׂרֶת - מפני שהקטורת מעשרת, לכן רצו כל הכהנים להקטיר ולא הניחו למי שכבר הקטיר להקטיר שוב.

אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: מַאי טַעְמָא - מה הטעם שאנו אומרים שהקטורת מעשרת, **אִילֵימָא** - אם תאמר **מִשּׁוּם דִּכְתִיב 'יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ', וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ** - וכתוב בפסוק שאחריו **'בָּרֵךְ ה' חֵילוֹ',**

אִי הָכִי - אם כן **עוֹלָה נָמֵי הָכְתִיב** - הרי הפסוק שם מזכיר גם את קרבן עולה, שכתוב שם: **'וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ',** ואחר כך כתוב 'ברך ה' חילו', ולמה אנו לא אומרים שגם עולה מעשרת.

אֲמַר לֵיהּ אביי: **הָא שְׁכִיחָא** - זה, כלומר העולה, מצויה, **וְהָא לָא שְׁכִיחָא** - וזה, הקטורת, לא מצויה, ומסתברא שברכת העשירות נאמרה על דבר שפחות מצוי, שאם לא כן נמצאו כל הכהנים עשירים.

תלמיד חכם שמורה או משבט לוי או משבט ישכר

אָמַר רָבָא: לָא מַשְׁכַּחַתְּ צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן דְּמוֹרֵי - לא תמצא תלמיד חכם שמורה הוראות בישראל, **אֶלָּא דְּאָתֵי** - אלא שבא **מִשֵּׁבֶט לֵוִי אוֹ מִשֵּׁבֶט יִשָּׂשכָר.**

לֵוִי, דִּכְתִיב ״יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב״.

יִשָּׂשכָר, דִּכְתִיב (״וּבְנֵי) יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל״.

שאלו את רבא: **וְאַימָּא יְהוּדָה נָמֵי** - תאמר שגם משבט יהודה יש מורי הוראות, **דִּכְתִיב ״יְהוּדָה מְחוֹקְקִי״** (מורים חוקים בתורה).

ענה רבא: **אַסוֹקֵי שְׁמַעְתָּא אַלִּיבָּא דְּהִילְכְתָא קָאָמֵינָא** - מה שאמרתי היינו על להעלות את השמועה לפי ההלכה, כלומר: על הוראה כדת וכהלכה שלא תמצא מורה הוראות כזה ששמועתו תמיד לפי מסקנת ההלכה אלא או מלוי או מיששכר.

◆◆◆

אין עושים פייס על תמיד של בין הערביים [אלא הכהנים שזכו בתמיד של שחר הם עושים עבודות אלו בתמיד של בין הערביים]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מְפַיְּיסִין עַל תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, אֶלָּא כֹּהֵן שֶׁזָּכָה בוֹ בְּשַׁחֲרִית - איש איש שזכה בעבודתו בתמיד של שחר, **זוֹכֶה בוֹ עַרְבִית** - זוכה בו גם בתמיד של בין הערביים, למשל: מי שזכה בשחיטה בתמיד של שחר זוכה בה גם בתמיד של בין הערביים, וכן בשאר העבודות.

שאלה: הרי שנינו שמפייסים גם בין הערביים

מֵיתִיבִי, כְּשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין שַׁחֲרִית, כָּךְ מְפַיְּיסִין בֵּין הָעַרְבַּיִם, הרי שהיה פייס נפרד לבין הערביים.

תשובה: דברי הברייתא נאמרו על קטורת של בין הערביים

עונה הגמרא: **כִּי תַּנְיָא הָהִיא בְּקְטוֹרֶת** - מה ששנינו שהיה פייס נפרד בין הערביים, לא מדובר על עבודות התמיד, אלא על עבודת הקטורת שהרי היו מקטירים בבוקר ובבין הערביים, ומעולם לא חזר אדם והקטיר ב׳ פעמים, על כן היה פייס נפרד לקטורת של בין הערביים.

שואלת הגמרא: **וְהָתְנְיָא כְּשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין לוֹ שַׁחֲרִית, כָּךְ מְפַיְּיסִין לוֹ עַרְבִית,** ומשמע שמדובר על התמיד, שהוא לשון זכר, ולא על הקטורת שהיא לשון נקיבה.

עונה הגמרא: **אֵימָא לָהּ** - תאמר בברייתא, ׳כשם שמפייסין לה שחרית, כך מפייסין לה ערבית׳, והיינו שמדובר בקטורת.

שאלה: הרי בברייתא משמע שמפייסים גם לתמיד של בין הערביים

שואלת הגמרא: **וְהָתְנְיָא, כְּשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין לוֹ שַׁחֲרִית, כָּךְ מְפַיְּיסִין לוֹ עַרְבִית. וּכְשֵׁם שֶׁמְּפַיְּיסִין לָהּ שַׁחֲרִית, כָּךְ מְפַיְּיסִין לָהּ עַרְבִית.** הרי מפורש בברייתא שמפייסים גם על תמיד וקטורת של שחרית, וגם על תמיד וקטורת של בין הערביים.

תשובה: דברי הברייתא אמורים על שבת שבה מפייסים גם על תמיד של בין הערביים

עונה הגמרא: **אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: הָכָא בְּשַׁבָּת עָסְקִינַן** - כאן מדובר בשבת, **הוֹאִיל וּמִשְׁמָרוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת,** שמשמרות הכהנים היו מתחלפות בשבת בחצות, ומשמר שעבד בשחרית אינו עובד בין הערביים, על כן הוצרכו בשבת פייס נפרד לתמיד וקטורת של בין הערביים.

שאלה: לפי ההווא"מ שהיה פייס נפרד על תמיד של בין הערביים נמצא שיש ה' פייסות ולא ד'

שואלת הגמרא: **וּלְמַאי דְּסָלֵיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא** - ולמה שהעלנו על דעתינו מתחילה שהיו מפייסין על תמיד של בין הערבים בנפרד, אם כך: **נְפִישִׁי לְהוּ פְּיָיסוֹת** - מרובים הפייסות, שיש פייס חמישי לתמיד של בין הערביים, ולמה שנינו במשנה שיש רק ד' פייסות.

תשובה: בבוקר כשהיו מפייסים לתמיד של שחר, היו מפייסים גם לתמיד של בין הערביים, ולכן זה לא נמנה כפייס בנפרד

עונה הגמרא: **מַיְיתֵי כּוּלְּהוּ מִצַּפְּרָא אָתוּ** - כל הכהנים היו באים בשחרית לפייס, וכשהיו מפייסים לתמיד של שחר היו מפייסים גם לתמיד של בין הערביים, **דְּזָכֵי בֵּיהּ שַׁחֲרִית זָכֵי** - מי שזכה לעבודות תמיד של שחר, זכה. **דְּזָכֵי בְּעַרְבִית זָכֵי** - ומי שזכה לעבודות תמיד של בין הערביים, זכה, וכיון שלא היו עושים לזה פייס נפרד בין הערביים, אלא בבוקר יחד עם הפייס שעשו לתמיד של שחרית, על כן זה לא נמנה כפייס בפני עצמו.

◆◆◆

משנתינו שמבואר שהיה פייס [פייס השני] מי מעלה איברים לכבש, ופייס נוסף [פייס רביעי] מי מעלה אותם לראש המזבח, היא דלא רבי אליעזר בן יעקב הסובר שמי שזכה בהעלאת האיברים לכבש הוא זכה גם בהעלאתם לראש המזבח

שנינו במשנה: **הָרְבִיעִי, חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים וְכוּ'** [מי מעלה אברים מן הכבש למזבח].

מַתְנִיתִין - משנתינו **דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, דְּתְנַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הַמַּעֲלֶה אֵיבָרִים לַכֶּבֶשׁ הוּא מַעֲלֶה אוֹתָן לַמִּזְבֵּחַ** - הכהן המעלה את האיברים לכבש, הוא היה מעלה אותם לראש המזבח, אלא שלא היה מעלה אותם בבת אחת עד למעלה כדי שלא יצטרך להוליכו כל הכבש, אלא תחילה היה מניח את האיבר מחציו של כבש למטה, והולך ועולה בכבש, וכשמגיע למקום שהאיברים שם נוטלן.

טעם מחלוקת התנא של משנתינו ורבי אליעזר בן יעקב:

מבררת הגמרא: **בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי** - במה נחלקו תנא קמא ורבי אליעזר בן יעקב.

מבארת הגמרא: **מָר** [תנא קמא] **סָבַר, 'בְּרֶב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ',** ולכן יש להרבות כהנים שיתעסקו בעבודה ובהעלאת הקרבנות.

וּמָר [ורבי אליעזר בן יעקב] **סָבַר, מְקוֹם שְׁכִינָה לָאו אוֹרַח אַרְעָא** - במקום שכינה אין זה דרך ארץ שיראה שיש לכהן טירחה בדבר, ושצריך כהן אחר להמשיך להעלות את האיברים מהכבש לראש המזבח.

◆◆◆

שנינו שהיו ד' פיסות, עניין זה מבואר לרבי אליעזר בן יעקב [שלא היה פייס להעלאת האיברים לכבש] ולרבי יהודה [שלא היה פייס נפרד למחתה] אם הם חולקים זה על זה

אָמַר רָבָא: לָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אִית לֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה - רבי אליעזר בן יעקב שאומר שלא היה פייס מי מעלה את האיברים מהכבש לראש המזבח, אינו סובר כרבי יהודה [שהובאו דבריו לעיל] שאומר שלא היה פייס נפרד לעבודת המחתה, אלא היה לזה פייס נפרד,

רבי אליעזר בן יעקב:	
פייס א	מי תורם
פייס ב	מי שוחט וכו' [ומי שזכה בפייס זה הוא גם מעלה אותם אחר כך לראש המזבח, **שזהו שיטת רבי אליעזר בן יעקב]**
פייס ג	מי מקטיר
פייס ד	עבודת המחתה **[דלא כרבי יהודה]**

וְלָא רַבִּי יְהוּדָה אִית לֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב - ורבי יהודה שאומר שלא היה פייס נפרד לעבודת המחתה, אינו סובר כרבי אליעזר בן יעקב שאומר שלא היה פייס מי מעלה את האיברים מהכבש לראש המזבח, אלא היה לזה פייס נפרד,

רבי יהודה:	
פייס א	מי תורם
פייס ב	מי שוחט וכו'
פייס ג	מי מקטיר [ומי שזכה בפייס זה, זכה מי שלימינו בעבודת המחתה, **שזוהי שיטת רבי יהודה**].
פייס ד	מי מעלה איברים מהכבש לראש המזבח **[דלא כרבי אליעזר בן יעקב]**

דְּאִם כֵּן בָּצְרוּ לְהוּ פְּיָסוֹת - שאם כן, אם רבי יהודה סובר כרבי אליעזר בן יעקב חסרים פייסות, שנמצא שיש רק ג' פייסות.

אילו רבי אליעזר בן יעקב ורבי יהודה לא היו חולקים	
פייס א'	מי תורם
פייס ב'	מי שוחט וכו' [ומי שזכה בפייס זה הוא גם מעלה אותם אחר כך לראש המזבח, **שזוהי שיטת רבי אליעזר בן יעקב]**
פייס ג'	מי מקטיר [ומי שזכה בפייס זה, זכה מי שלימינו בעבודת המחתה, **שזוהי שיטת רבי יהודה]**.

אם תמצא תנא שאומר שהיו ה' פייסות, הוא דלא כרבי אליעזר בן יעקב ודלא כרבי יהודה

וְאִי מַשְׁכַּחַתְּ תַּנָּא דְּתָנֵי חָמֵשׁ - אם תמצא תנא שאומר שהיו חמש פייסות, [עמוד ב] **הָהוּא** - הרי תנא זה סובר **דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב** [שלא היה פייס מן הכבש למזבח], **וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה** [שלא היה פייס נפרד למחתה].

אם תמצא תנא שאומר שהיו ה' פייסות	
פייס א'	מי תורם
פייס ב'	מי שוחט וכו'
פייס ג'	מי מקטיר
פייס ד'	מי מעלה איברים מהכבש לראש המזבח **[דלא כרבי אליעזר בן יעקב]**
פייס ה'	עבודת המחתה **[דלא כרבי יהודה]**

משנה

מספר הכהנים שהעלו את איברי התמיד והדברים הקרבים עמו למזבח

תָּמִיד קָרֵב בְּתִשְׁעָה, בַּעֲשָׂרָה, בְּאַחַד עָשָׂר, בִּשְׁנֵים עָשָׂר, לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר.

כֵּיצַד, [התמיד] **עַצְמוֹ** [בכל יום] **בְּתִשְׁעָה** כהנים, חמשה כהנים מעלים את איברי התמיד, אחד מעלה את הקרביים, אחד את הסולת, אחד את החביתין, אחד את היין.

[ומשנתינו סוברת כרבי אליעזר בן יעקב שהובא לעיל שמי שזכו בהעלאת האיברים לכבש הם זוכים גם להעלותם לראש המזבח, ולכן המשנה לא מונה כהן נוסף להעלותם מהכבש לראש המזבח].

בֶּחָג - בחג הסוכות שיש גם ניסוך המים מלבד ניסוך היין, **בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם** - כהן נוסף מעלה בידו צלוחית של מים, **הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה** כהנים.

בֵּין הָעַרְבַּיִם - תמיד של בין הערביים, **בְּאַחַד עָשָׂר** כהנים, **הוּא** [התמיד] **עַצְמוֹ, בְּתִשְׁעָה,** כמבואר בתמיד של שחר. **וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים** - ועוד שני כהנים מעלים על המזבח גזירי עצים, [שבכל יום שני כהנים היו מעלים בידם שני גזירי עצים להוסיף על עצי המערכה להרבותם].

בַּשַּׁבָּת, בְּאַחַד עָשָׂר. הוּא עַצְמוֹ, בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בְּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים [שעל שולחן לחם הפנים היו ב' בזיכי לבונה ובשבת היו מוליכים אותם למזבח להקטירם].

וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם - הרי שנים עשר.

	איברים	איברים	איברים	איברים	איברים	איברים	קרביים	סולת	חביתים	יין	גזירי עצים	גזירי עצים	בזיכי לבונה	בזיכי לבונה	מים
בכל יום	1	2	3	4	5	6	7	8	9						
בחג	1	2	3	4	5	6	7	8	9						10
בין הערביים	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11				
בשבת	1	2	3	4	5	6	7	8	9			10	11		
בשבת בחג	1	2	3	4	5	6	7	8	9			10	11		12

גמרא

ממשנתינו מוכח שניסוך המים בחג היה רק בתמיד של שחר ולא בתמיד של בין הערביים

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְאִיתֵּימָא רָמֵי בַּר חָמָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מְנַסְּכִין מַיִם בֶּחָג, אֶלָּא בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר.

מבררת הגמרא: **מִמַּאי, מִדְּקָתָנֵי ״וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם״** [הרי 12 כהנים], ומשמע שהמשנה מצאה אפשרות של 12 כהנים רק בשבת שבחג,

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ - ואם עולה על דעתך **בְּתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם מְנַסְּכִין** ניסוך המים, **בַּחוֹל נָמֵי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ** - גם ביום חול אפשר למצוא שיהיה 12 כהנים, בתמיד של בין הערביים.

	איברים	איברים	איברים	איברים	איברים	איברים	קרביים	סולת	חביתים	יין	גזירי עצים	גזירי עצים	בזיכי לבונה	בזיכי לבונה	מים
בין הערביים	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			12

ראיה נוספת שניסוך המים בסוכות היה רק בתמיד של שחר

אָמַר רַב אָשֵׁי: אַף אָנַן נָמֵי תְּנִינָא - גם אנו שנינו משנה שמשמע בה שניסוך המים אינו אלא בשחרית, שהמשנה אומרת: **וְלַמְנַסֵּךְ אוֹמֵר לוֹ הַגְּבַהּ יָדֶיךָ,** היו אומרים לכהן המנסך המים: תגביה את ידיך, כדי שנראה שאתה מנסך את המים למקומם הראוי (דהיינו: לתוך ספל מ׳כסף׳ שהיה בראש קרן המזבח, והיה בו נקב שהמים יזרמו על ראש המזבח).

שֶׁפַּעַם אַחַת היה כהן צדוקי **שנִסֵּךְ עַל גַּבֵּי רַגְלָיו,** מפני שהצדוקים חולקים על מצות ניסוך המים, ולכן צדוקי זה לא שפך לתוך המים לתוך הספל שעל המזבח, אלא על רגליו, **וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶן,**

ומכך שהמשנה אומרת שרגמוהו ׳באתרוגיהן׳, ודאי שבאה ללמדנו שניסוך המים אינו אלא בשחרית בשעת נטילת לולב, ולא במנחה, שבתמיד של בין הערביים לא מנסכים מים. **שְׁמַע מִינַּהּ.**

◆◆◆

המקור שבתמיד של בין הערביים צריך להוסיף שני גזירי עצים בשני כהנים על המזבח

תַּנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: מִנַּיִן לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁטָּעוּן שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים בִּשְׁנֵי כֹּהֲנִים.

שֶׁנֶּאֱמַר ״וְעָרְכוּ עֵצִים״, ׳וערכו׳ משמע שני כהנים, ׳עצים׳ משמע שני כהנים.

אִם אֵינוֹ עִנְיָן - אם אין צריך פסוק זה **לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, דִּכְתִיב ״וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ״,** הרי שכבר מוזכר בשחרית עריכת עצים,

תְּנֵיהוּ עִנְיָן לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, שצריכים להוסיף שני גזירי עצים בשני כהנים.

שאלה: מדוע לא נאמר ששני הפסוקים נאמרו על תמיד של שחר

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא אִידֵּי וְאִידֵּי** - ונאמר שזה וזה [שני הפסוקים] נאמרו **בְּתָמִיד שֶׁל**

שַׁחַר, וְאָמַר רַחֲמָנָא עֲבֵיד, וַהֲדַר עֲבֵיד - והתורה אומרת שיעשה ושוב יעשה, כלומר: שיש לערוך בבוקר ב' פעמים עצים.

תשובה: אם שני הפסוקים היו מדברים על עניין אחד היה הפסוק אומר את שני הציויים באותו לשון

עונה הגמרא: **אִם כֵּן נֵימָא קְרָא** - אם כן ששני הפסוקים נאמרו על תמיד של שחר, יאמר הפסוק את שני הציויים בלשון אחד, ויהיה כתוב **'וּבְעֵר' 'וּבְעֵר'**, ומכך שבפסוק אחד כתוב 'וביער', ובפסוק אחד כתוב 'וערכו', לומדים שמדובר בב' ענינים (אחד בתמיד של בין הערביים ואחד בתמיד של שחר).

הערה על התשובה: אפשר לומר שב' הפסוקים מדברים על תמיד של שחר, אלא ששני הציויים נאמרו בשתי לשונות [וכער וערכו] כדי שנדע שעריכת עצים השניה היא בב' כהנים

הגמרא דוחה תשובה זו: **אִי כְּתַב רַחֲמָנָא 'וּבְעֵר' הֲוָה אָמֵינָא חַד, אִין. תְּרֵי, לָא** - אם התורה היתה כותבת 'וביער' 'וביער' הייתי אומר שעריכת העצים הראשונה בכהן אחד, ושוב עורכים עצים פעם שניה בכהן אחד, **קָא מַשְׁמַע לַן דְּנַעְבֵּיד חַד, וְנַעְבֵּיד תְּרֵי** - לכן אמרה התורה 'וביער' וערכו' לומר שבתחילה עורך כהן אחד עצים, ושוב עורכים ב' כהנים עצים, ושני עריכות אלו הם בבוקר.

יישוב ההערה: אם שני הפסוקים מדברים על תמיד של שחר היה לפסוק לומר 'וביער' 'וביערו'

עונה הגמרא: **אִם כֵּן נֵימָא קְרָא** - אם כן ששני עריכות העצים הם בבוקר, יאמר הפסוק את שתי הלשונות באותו לשון, **'וּבְעֵר' 'וּבְעֵרוּ'. אִי נָמֵי** [או גם] **'וְעָרַךְ' 'וְעָרְכוּ', מַאי 'וּבְעֵר' 'וְעָרְכוּ'** - מהו הטעם שהכתוב שינה בלשונו וכתב פעם אחת 'וביער' ופעם אחת 'וערכו', **שְׁמַע מִינַּהּ כִּדְקָא אָמְרִינַן** - משינוי הלשון אתה שומע כמו שאמרנו ששני הפסוקים מדברים בשני ענינים, זה בבוקר, וזה בין הערביים.

◆ ◆ ◆

במשנה שנינו שבפייס השני זכו 13 כהנים, הגמרא מביאה ברייתא שלפעמים זכו בו 16 כהנים

תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: פַּייִס, פְּעָמִים שְׁלֹשָׁה עָשָׂר - - בפייס השני לפעמים זכו בו י"ג כהנים.

פְּעָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר - שבחג הסוכות עוד כהן היה זוכה להעלות את הצלוחית של מים לניסוך המים.

פְּעָמִים חֲמִשָּׁה עָשָׂר - בשבת היו זוכים ב' כהנים להעלות את הבזיכים של לחם הפנים.

פְּעָמִים שִׁשָּׁה עָשָׂר - בשבת שבתוך החג, היו ב' כהנים מעלים את הבזיכים, ועוד כהן מעלה את הצלוחית של מים.

שואלת הגמרא: **וְהָתַנְיָא שִׁבְעָה עָשָׂר** - והרי שנינו בברייתא שלפעמים זכו בו 17 כהנים.

עונה הגמרא: **הָהִיא דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב** [שסובר שהמעלה את האיברים לכבש הוא מעלה אותם גם לראש המזבח], **אֶלָּא כְּרַבִּי יְהוּדָה** [שסובר שלא היה פייס נפרד למחתה, ולעיל אמרה הגמרא שהוא סובר שהיה כהן נפרד להעלות את האיברים לכבש דלא כרבי אליעזר בן יעקב], נמצא שמלבד ה16 כהנים הנ"ל, זכה עוד כהן להעלות את האיברים מהכבש לראש המזבח.

א.	מי שוחט	
ב.	מי זורק	
ג.	מי מדשן מזבח הפנימי	
ד.	מי מדשן את המנורה	
ה.	מי מעלה את הראש והרגל	
ו.	שתי הידים	
ז.	העוקץ והרגל	
ח.	החזה והגה	
ט.	שתי הדפנות	
י.	הקרביים	
יא.	הסלת	
יב.	החביתין	
יג	היין	
יד.	צלוחית מים	בחג הסוכות
טו.	הולכת הבזיכים	בשבת
טז.	עוד כהן להולכת הבזיכים	בשבת
יז.	עוד כהן להעלות את האיברים מהכבש לראש המזבח	דלא כרבי אליעזר בן יעקב

משנה

עד כאן ביארנו כמה כהנים עסקו בקרבן התמיד, שהוא ממין הכבשים, והוא קרב בדרך כלל בתשעה כהנים, המשנה להלן מבארת שאיל קרב בי"א כהנים

אֵיל קָרֵב בְּאַחַד עָשָׂר,

הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה - ככבש התמיד.

הַקְּרָבַיִם, וְהַסּוֹלֶת [שהיה ב' עשרונים, ובכבש היה רק עשרון אחד], **וְהַיַּיִן** [שהיה מרובה מבכבשים], **בִּשְׁנַיִם שְׁנַיִם** - שני כהנים לקרביים. שני כהנים לסולת, שני כהנים ליין.

בשר (כמו בכבשים)					**קרביים** (שהם כבדים יותר)		**סולת** (שהיא באה בכמות גדולה פי שניים מבכבשים)		**יין** (שהוא בא בכמות גדולה מבכבשים)	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**

פר קרב בכ"ד כהנים

פַּר קָרֵב בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה,

הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל בג' כהנים: **הָרֹאשׁ בְּאֶחָד. וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם,**

הָעוֹקֵץ וְהָרֶגֶל בד' כהנים: **הָעוֹקֵץ, בִּשְׁנַיִם. וְהָרֶגֶל, בִּשְׁנַיִם.**

הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה בד' כהנים: **הֶחָזֶה, בְּאֶחָד. וְהַגֵּרָה, בִּשְׁלֹשָׁה.**

שְׁתֵּי יָדַיִם, בִּשְׁנַיִם.

וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת בִּשְׁנַיִם.

הַקְּרָבַיִם, וְהַסּוֹלֶת [שהיתה ג' עשרונים] **וְהַיַּיִן** [שהיה מרובה משל איל], **בִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה** - שלשה כהנים לקרביים. שלשה כהנים לסולת, שלשה כהנים ליין.

ראש	רגל		עוקץ		רגל		חזה	גרה			ב' ידים		ב' דפנות		קרביים			סולת			יין		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

מה ששנינו שעושים פייס, וכן את מניין הכהנים העוסקים בקרבנו, היינו בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד כהן אחד יכול לעשות את כל העבודה

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים [שצריך את מספר כהנים אלו לקרבנות, ושעושים פייס על עבודתיו], **בְּקָרְבְּנוֹת צִיבּוּר, אֲבָל בְּקָרְבַּן יָחִיד, אִם רָצָה** [כהן יחיד] **לְהַקְרִיב** [את הכל] **מַקְרִיב.**

הפשטת עור הקרבנות, וניתוח [חיתוך] האיברים, בין בקרבן יחיד ובין בקרבן ציבור, כשרים בזר [ישראל, שהוא 'זר' מהכהונה]

הֶפְשֵׁיטָן וְנִיתּוּחָן [של ציבור ושל יחיד] **שֶׁל אֵלּוּ וְאֵלּוּ שָׁוִין** - להיות כשירין בזר.

◆ ◆ ◆

גמרא. תָּנָא הֶפְשֵׁיטָן וְנִיתּוּחָן שָׁוִין בְּזָר. אָמַר חִזְקִיָּה: מִנַּיִן לְהֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ שֶׁשָּׁוֶה בְּזָר שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ נְתִינַת אֵשׁ בָּעֵיָא כְּהוּנָּה הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ לָא בָּעֵיָא כְּהוּנָּה [יתבאר בדף הבא]

גמ' האי מצעיף ליה לגופיה. דינציבי כהן. מיעוטא מגא לן לספסל ויתקוח: **דהוה מסבר ליה לבריה.** אל המחקים וכסי מסבר ליה ומלא ויהיליה דמעיל בכותרת כהנים ד) ושחט שחיטה זר כשירה: **וכי מאין בא.** ליגמא דמתני' הוא וכי מאין בא לכהנים מקבלת לכהנים: **מכלל שנאמר כו'.** ומתוך אותו כלל שייתי בא לפסול: **שנאמר לומר ושחט וקרייבו וכהנים.** ומדכתיב כהן מקבלה ובשחיטה לא כתיב מכלל דוסחט אבעלים קאי ומתוך יהו ושחט לימד על השחיטה שכשירה מזר מסבר לכהנים סכי: **מדרי.** למדנו כאן למקבלה ואילך מצות כהונה והך מתיבתא אם בתר קבלה מכיתה לעיה לי למכתב בה כהונה: **למעוטי הפשט וניתוח.** דלא כתיב בה כהן ותיקף מהכא דזוקק לכתיב קבלה ואי לא ועתנו הוה אמינא אפי' דלא כתיב כהן בהפשט וניתוח אמינא דלא אלא מקבלה אלא לא כתיב בה כהונה אלא מהכא ד) ועבדו בני אהרן הכהנים: כפ' ב' דזבחים (ד' יח.) דרש הכהנים בכיהונם כהן הדיוט שלבש בגדי כ"ג ועבד עבודה עבודתו פסולה: **וערבו בני אהרן הכהנים.** אם הכהן ואין להקפות מאי מלאיקרע קבלת לעריכת המתים המלוקה מתקמה מקבלה ואילך מצות כהונה מיעוט ליה מיעוט דעל מקבלה שעונה כהונה שזר קרב אלא המזבח ה) דיי"ל דלפסוד בקבלה אלא בחיבה לו למזבח ו) גבי הלמת אלא אפסד דקלי כלאי' לקמן בס"פ טרף בקלפי ז) גבי הלמת אלא אפסד דקלי הוא:

ועבדי הכהנים בכיהונם. כהן הדיוט שלבש בגדי כ"ג ועבד עבודתו פסולה: **וערבו בני אהרן הכהנים.** אם הכהן ואין להקפות מאי מלאיקרע קבלת לעריכת המתים המלוקה מתקמה מקבלה ואילך מצות כהונה מיעוט ליה מיעוט דעל מקבלה שעונה כהונה שזר קרב אלא המזבח ה) דיי"ל דלפסוד בקבלה אלא בחיבה לו למזבח ו) גבי הלמת אלא אפסד דקלי הוא:

מוסף רש"י

וקרייבו בני אהרן הכהנים את הדם. ומאי מר מתפסת מקבלה אלא מצות כהונה (ל"מ). **וקרייבו** זו קבלת הדם, לימד על הקבלה שעונה כהונה (פסחים מד:). **והקריב הכהן** יכול מתם והקריב הכהן אם כל הכל והקטיר המזבחה (תוספות). **ריבה** דקרא **והקריב** הכהנים יכול מתם, אלמא מתבנים קמקמתי קרא, ומנדבנו כהונה שמע מינה עבודה טיל (עורבין קד.). **אלא** אלא הכהנים לכבש. דבעינינו מתיב אלא קרא **והקריב** הכהנים וגו' (פסחים מה:) אלא אלא הקטרה בהדיה מתיב בקלא **והקטיר המזבחה** (תנינא יא.).

רבינו חננאל

מנא לן שנאמר ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך מצות כהונה. לימד על השחיטה שכשרה בכל אפי' בזרים ובנשים ובעבדים ואפי' בקדשי קדשים. הרי בן בקר זה עולה הוא שהיא קדשי קדשים ושחיטתן בשרה בכל, כדאמרינן מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה. תנינו בה אהרן אש על המזבח לה מלי. למעוטי הפשט וניתוח מכהן. ואמרי איצטריך כו'. מסתברא ובחיבה דכוותה ממעט, פי' בבא שכמותו ממעט הפשטו ניתוחו. ולא סידור שני נזירין. דדחינן ועבדו לשון סידור הוא, ואדרבה סידור לכהנים בכל אפי' בזרים ואמינא דלא בעי כהונה. והקריב הכהן אם הכל, למעוטי הולכת עצים דלא בעי כהונה. הא סידור נזירין בעיא כהונה. (ולהלן) (ונתנו) לנסיכותיו. ועבדו שנים. בני אהרן שנים. הכהנים שנים. ליטד על (הנעולה) (חטלה) והוא הבשר והקרבים שטעון ששה הבליטו לבבא. וכן הכבש למזבח. דאע"ג דהאי קרא דדרשינן בבר הבקר קרא אחרינא דכתיב ושחט אתו בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד:

ויקרא א ה

2. ואתה תבדיל אותך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם וזר הקרב יומת:

במדבר יח ז

3. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג ב

4. ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש: ויקרא א ז

5. וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש אשר על המזבח: ויקרא ח ז

6. והקריב הכהנים ריחו לפני ה' והקריב הכהן את כל המזבחה לעלה לאישה ריח ניחוח ליי: ויקרא ב ב

ויקרא א יג

7. וקרבו וברקיו ריחו לפני ה' והקטיר הכהן את המזבחה עלה אשה ריח ניחוח ליי: ויקרא א ט

הגהות הב"ח

(ה) גב' אמאי מה כתוב מכם לכל דבר המזבח שומע אני: (ו) שם ונתנו בני אהרן הכהן אש למזבח לי למעוטי הפשט וניתוח אמאי מה כתוב לכם לכם ומי אמר רב המנונא ס"ל: (ז) רש"י ד"ה אלא מהכא ועבדו בני אהרן הכהנים שאין צריך בהונה שהרי למדנו מקבלה למעוטי הפשט וניתוח מי ס"ל ועל מיתת ס"ל ר"ב פי' אמ"ל לכתוב כמו כהן כהן: (ח) ד"ה למעוטי כו' דבעיא כהונה תו לא אינעיל:

מוסף תוספות

א. אע"ג דלשון הולכה הוא, כדתניא בהולכה אברים דכתיב בה הקרבה ולשון הולכה הוא. רש"י ומזבח ד. ד"ה והקריב. ב. (והא) משמע דהוה מוקמינן לה בזריקה אי לאו דכתיב קרא דאע"ג דלא בתר שחיטה הויא. תוס' מנחות יח. ד"ה והקריב. ג. [ו]אינה עבודה חשובה. שם. ד. בכהונן בראין להן, שנתלית בהונתן מדאעבודה לכמהב כהן בהולכה אברים לכבש, פי' לגופיה לא אצטרך אלא לגלות דהולכה עצים למזבח לא בעי כהן, ומדאצטרך מעוט להולכה עצים א"כ סידור ב' מיני עצים בעי כהונה. תוס' מנחות יח: ד"ה הכל. ז. [כהן דכתב בבי הולכת אברים. שם. ח. הולכת אברים בעיא בהן בעינן בהן, אבל הולכת הדם הוא גלי בהו כהן, לרבי שמעון דאפשר לבטלה לא בעי כהן. רש"י. ט. [ל]א משני תחילת עבודת הדם הוא. תוס' נקמן ד"ה למזבח.

תוס' ישנים

גמ'. והאי מיבעי ליה לגופיה. מתוס דמ"מ נלקי דלא בעיא כהונה ואמאי דמעבדינה לגופיה אלא לגופיה אלא לא בעי כהונה. **מסבר ליה לבריה.** ר"ל דלעיל מהספסל ומיתות גבי עבודת הדם כתב כהן, ומכל לשון הספסל ומיתות קלי אינה, ולא הוה מקבלה. מעוט הקבלה מקלי הוה לעבודת הדם עצה, מיהו מעוט לאיזה הקרבן. **ומאי מר.** מאי מר לאמר מקבלה ואילך מצות כהונה. **מדרי.** מדרי לשון מקבלה ואילך מצות כהונה. **ומסבר ידו.** ומסבר ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר מבדי מקבלה ואילך מצות כהונה. **ונתנו בני אהרן.** ולא כתיב לי למעוטי הפשט וניתוח ואכתי איצטריך סלקא דעתך אמינא כיון דלאו עבודה דמעבבא כפרה היא לא תיבעי כהונה קמ"ל דבעי כהונה אלא מהכא. **וערבו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר מבדי מקבלה ואילך מצות כהונה וערבו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא למעוטי סידור שני נזירי עצים מסתברא דיבא דכותיה ממעט אדרבה סדור דכותיה ממעט לא אם"ד דאמאי מר. והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה. הולכת עצים לא בעיא כהונה. מדרי שני נזירי עצים בעיא כהונה. וערבו למה לי למעוטי הפשט וניתוח. אימא הכי נמי לגופיה אלא והקטיר הכהן את הכל למאי אתא. למעוטי הפשט וניתוח והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה הולכת עצים לא בעיא כהונה הא מדרי שני נזירי עצים בעיא כהונה ונתנו לגופיה וערבו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים. למדנו לטלה שטעון ששה אמר רב המנונא קשיא ליה לר"א האי בבן הבקר כתיב ובן הבקר עשרים וארבעה בעי וניחא ליה על העצים אשר על האש אשר על המזבח איזהו דבר שנאמר בו עצים אש ומזבח הוי**

והקריבו בני אהרן מקבלה ואילך וכו'. כפ"ק דזבחים (ד' ה.) פרש"י בר"ל דאמרינן דבעינן דבר קבלת הדם ולא עבודה אחרת משאר עבודות הם כגון הולכה א) אי זריקה משום דכתיב ושחט והקריבו ואחו היא עבודה שהיא אחר שחיטה בלתי מקבלת הדם אמר מר מאי מקבלה ואילך מצות כהונה אלא מהכא ד"ל דבפסח"ק אומר כו' ומתוך אותו כלל כלל שייתי בא לפסול: **מכלל שנאמר לומר ושחט והקריבו הכהנים.** ומדכתיב כהן מקבלה ובשחיטה לא כתיב מכלל דוסחט אבעלים קאי ומתוך יהו ושחט לימד על השחיטה שכשירה מזר מסבר לכהנים סכי: **מדרי.** למדנו כאן למקבלה ואילך מצות כהונה וכך מתיבתא אם בתר קבלה מכיתה לעיה לי למכתב בה כהונה: **למעוטי הפשט וניתוח.** דלא כתיב בה כהן ותיקף מהכא דזוקק לכתיב קבלה ואי לא ועתנו הוה אמינא דלא אלא מקבלה אלא לא כתיב בה כהונה אלא מהכא ד) ועבדו בני אהרן הכהנים: **ועבדו בני אהרן הכהנים.** אם הכהן ואין להקפות מאי מלאיקרע קבלת לעריכת המתים המלוקה מתקמה מקבלה ואילך מצות כהונה מיעוט ליה מיעוט דעל מקבלה שעונה כהונה שזר קרב אלא המזבח ה) דיי"ל דלפסוד בקבלה אלא בחיבה לו למזבח ו) גבי הלמת אלא אפסד דקלי הוא:

הולכת עצים לא בעי כהונה הא מדרי שני נזירין בעי כהונה. וא"מ מנא לן לאיכתוב למעקר הכי דלימא מהכוון קרא מעמעוין הולכת עצים ומהאי קרא מעמעוין הולכת עצים מינה מינה דמדרי שני נזירין בעי כהונה דאי לא בעי כהונה למה לי קרא למעוטי הולכת עצים אמאי אפילו מדרי שני נזירין אי"ל מדאפשרינן למעוטי הולכת עצים מינה דמדרי שני נזירין בעי כהונה דאי לא בעי כהונה למה לי קרא למעוטי הולכת עצים אמאי אפילו מדרי שני נזירין אי"ל דמסתבר עפי דא"ל אפילו אי אחרן אש על המזבח לה מלי. דמסתבר דמעמעוין הולכת עצים דלא בעי כהונה. ותנינו בה מדרי שני נזירין. הא סדור נזירין דאמרי איצטריך מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה. ותנינו בה בבכל, כדאמרינן מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה. ותנינו בה אהרן אש על המזבח לה מלי. למעוטי הפשט וניתוח מכהן. ואמרי איצטריך כו'. מסתברא ובחיבה דכוותה ממעט, פי' בבא שכמותו ממעט הפשטו ניתוחו. ולא סדור שני נזירין. דדחינן ועבדו לשון סדור הוא, ואדרבה סדור לכהנים בכל אפי' בזרים ובנשים ובעבדים ואפי' בקדשי קדשים. הרי בן בקר זה עולה הוא שהיא קדשי קדשים ושחיטתן בשרה ב

למימרא דעבודת יום בעי פיים וכו' עד והרי תרומת הדשן.
תימה לי מאי קפיץ אמאי לא מסאי מחילא עבודת יום היא כדאיתן לעיל וי"ל דהכא אתי למימר דבעינן תרוייהו עבודת יום ומיתה מזר לכלהורה מעמא ליה דרבא דפריץ אגא מעמה ד"ק אגא מעמה דקמחיימא מזר מיבעי פיים ומעמא נמי אגא מעמה דקיים פיים ומעמא דרבא אגא מעמה דקיים פיים ומעמא דרבא אגא מעמה דקיים פיים ומעמא דרבא

גמרא

תָּנָא - שנינו בברייתא: **הֶפְשֵׁיטָן** - הפשטת עור הקרבנות, **וְנִיתּוּחָן** - חיתוך האיברים, בין של קרבנות יחיד ובין של קרבנות ציבור, **שָׁוִין** - דינם שווה, שהם כשרים **בְּזָר** - בישראל, ואין צריך שדוקא כהן יעשה עבודות אלו.

הצעת מקור [א'] שהפשט וניתוח כשרים בזר: ממה שהפסוק אומר ש'נתינת האש' על המזבח צריכה כהונה, ומשמע שהפשט וניתוח לא צריך

אָמַר חִזְקִיָּה: מִנַּיִן לְהֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ שֶׁשָּׁוֶה [שבין בקרבנות יחיד ובין בקרבנות ציבור הרי הוא כשר] **בְּזָר,**

שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ', נְתִינַת אֵשׁ בָּעֵיָא [צריכה] **כְּהוּנָּה,**

אבל **הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ** [שכתובים בפסוק לפני כן, ולא כתוב שם כהנים] **לָא בָּעֵיָא** [לא צריכים] **כְּהוּנָּה.** (דף כז)

שאלה א' על המקור: הרי פסוק זה נצרך לגופו ללמד שלנתינת האש צריכים דוקא כהנים

הגמרא דוחה לימוד זה: **הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ** - פסוק זה נצרך לגופו ללמד שרק כהנים כשרים לתת אש על המזבח, ומנין לנו למעט מפסוק זה הפשט וניתוח שאינם צריכים כהונה.

תשובה: הפסוק לא נצרך לגופו שבברייתא להלן מבואר לימוד מפסוק אחר [ואתה ובניך תשמרו את כהונתכם] שלנתינת האש צריכים כהונה

אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְאַבָּיֵי דַּהֲוָה מַסְבַּר לֵיהּ לִבְרֵיהּ - מצאתי את אביי שהיה מסביר לבנו את הלימוד שאמר חזקיה, על פי הברייתא (בתורת כהנים) המובאת להלן:

נאמר בפסוק **'וְשָׁחַט** את בן הבקר', ובפשטות הפסוק שם מדבר על בעל הקרבן [אף אם הוא ישראל], ומכך לומדים: **שְׁחִיטָה בְּזָר כְּשֵׁירָה,**

והברייתא מקשה על כך: **וְכִי מֵאַיִן בָּאתָ,** כלומר: מאיזה פסוק היה מקום לומר ששחיטה בזר פסולה, ומדוע צריכים לימוד מיוחד ששחיטה בזר כשרה,

מתרצת הברייתא: **מִכְּלָל** [מתוך] **שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם** לכל דבר המזבח', **שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִילּוּ שְׁחִיטָה** - מכך שהפסוק אומר כדבר כללי שאהרן ובניו שהם כהנים הם ישמרו ויעשו את כהונתם לכל דבר המזבח, משמע שכל עבודות הקרבן כשרות דוקא בכהן, וגם השחיטה כשרה רק בכהן.

תַּלְמוּד לוֹמַר - לכן הוצרכו לומר וללמוד ממה שאמר הפסוק: **'וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה',** **וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם',** מכך שהפסוק מזכיר כהונה רק מההקרבה (שמתחילה בקבלת הדם), לומדים: **מִקַּבָּלָה** [מקבלת הדם] **וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה,**

ולפי זה מה שנאמר בתחילת הפסוק **'וְסָמַךְ יָדוֹ וְשָׁחַט'**, היינו הבעלים, אפילו אם אינו כהן, **לִימֵּד עַל הַשְּׁחִיטָה** שלא כתוב בה 'כהונה', **שֶׁכְּשֵׁירָה בְּזָר.**

עד כאן לשון הברייתא בתורת כהנים, לפי זה אמר אביי לבנו, **מִכְּדֵי** - הנה בברייתא מבואר: **מִקַּבָּלָה וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה,** ואם כן מה שנאמר בפסוק **'וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן** הכהן אש על המזבח', **לְמָה לִי,** הרי כבר למדנו שכל העבודות מקבלה ואילך (כולל נתינת האש, שהיא כתובה בפסוק אחרי קבלת הדם) צריכות דוקא כהן, ולמה צריך הפסוק שוב לומר שדוקא כהן נותן את האש,

אין זה אלא **לְמַעוֹטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ,** שדוקא בנתינה צריך כהן, אבל בהפשט וניתוח לא צריכים כהן.

הפסוק	מרבה עבודות שצריך כהונה	ממעט עבודות שלא צריך כהונה
ושחט וכו' והקריבו	מקבלה מצות כהונה	שחיטה כשרה בזר (שהייתי אומר שצריך כהונה בגלל הפסוק 'ואתה ובניך תשמרו')
ונתנו	נתינת אש (ומיותר לדרשה, שכבר למדנו מקבלה ואילך מצות כהונה)	למעט הפשט וניתוח

שאלה ב' על המקור: הרי פסוק זה 'ונתנו בני אהרן הכהן אש' נצרך לגופו, שבלא פסוק זה הייתי אומר שנתינת אש אינה צריכה כהונה כיון שהיא עבודה שאינה מעכבת כפרה

שואלת הגמרא: **וְאַכַּתִּי אִיצְטְרִיךְ** - ועדיין הפסוק אינו מיותר לדרשה שהרי היה הפסוק צריך לומר שבנתינת אש על המזבח צריך כהונה, ולא הייתי יודע זאת ממה שאמרו 'מקבלה ואילך מצות כהונה',

שהרי **סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא** - היה עולה על דעתך לומר: **כֵּיוָן דְּלָאו עֲבוֹדָה דִּמְעַכְּבָא כַּפָּרָה הִיא לָא תִּיבְעֵי כְּהוּנָּה** - כיון שנתינת האש אינה עבודה שמעכבת את הכפרה, שאין כפרה אלא בדם, לא יהיה צריך דוקא כהן לתת את האש על המזבח.

קָא מַשְׁמַע לַן דְּבָעֵיָא כְּהוּנָּה - לכן השמיענו הפסוק שעבודה זו צריכה כהונה,

נמצא פסוק זה נצרך לגופו, ואי אפשר ללמוד ממנו שהפשט וניתוח אינם צריכים כהונה.

הפסוק	מרבה עבודות שצריך כהונה	ממעט עבודות שלא צריך כהונה
ושחט וכו' והקריבו	מקבלה מצות כהונה	שחיטה כשרה בזר
ונתנו	בנתינת אש צריך כהונה	לא פנוי לדרשה (שנצרך לגופו)

הצעת מקור [ב'] שהפשט וניתוח כשרים בזר: ממה שהפסוק אומר על עריכת הנתחים שהיא צריכה כהונה, ומשמע שהפשט וניתוח לא צריכים כהונה

אֶלָּא, מֵהָכָא - מכאן לומדים שהפשט וניתוח כשרים בזר: נאמר בפסוק: **'וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר',**

מִכְּדֵי [הנה] **מִקַּבָּלָה וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה,** כפי ששנינו לעיל, ואם כן מה שנאמר בפסוק 'וְעָרְכוּ בני אהרן הכהנים', **לְמָה לִי** - הרי עריכת הנתחים, היא עבודה שלאחר קבלה, וכבר למדנו שמקבלה ואילך מצות כהונה (אף בעבודות שאינם מעכבות את הכפרה, שהרי הפסוק אמר שאפילו נתינת האש צריכה כהונה). ולמה צריך הפסוק שוב לומר שדוקא כהן עורך את הנתחים,

אין זה אלא **לְמַעוּטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ** - ללמדנו שדוקא עריכת הנתחים צריכה כהונה, אבל ההפשט והניתוח אינם צריכים כהונה.

הפסוק	מרבה עבודות שצריך כהונה	ממעט עבודות שלא צריך כהונה
ושחט וכו' והקריבו	מקבלה מצות כהונה	שחיטה כשרה בזר
ונתנו	בנתינת אש צריך כהונה	לא פנוי לדרשה (שנצרך לגופו)
וערכו	עריכת הנתחים (ומיותר לדרשה, שכבר למדנו מקבלה ואילך מצות כהונה)	למעט הפשט וניתוח

שאלה: והרי אפשר לומר שהפסוק בא למעט סידור שני גזירי עצים, שאינם צריכים כהונה

שואלת הגמרא: מנין שהפסוק בא למעט הפשט וניתוח שהם כשרים בזר, **וְאֵימָא לְמַעוּטֵי** - ותאמר שהפסוק 'וערכו' בא למעט **סִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים** של בין הערבים, שהם כשרים בזר, אבל הפשט וניתוח צריכים דוקא כהן.

[הגמרא שואלת על סידור שני גזירי עצים בין הערביים, ולא על סידור גזירים בשחרית, כי רק בסידור הגזירים בין הערביים לא מוזכר בפסוק כהונה. אבל בסידור גזירים בבוקר מוזכר בפסוק במפורש שצריך דוקא כהנים].

תשובה: מסתבר שהפסוק העוסק בזבח עצמו [עריכת הנתחים], בא למעט עניין בזבח עצמו [הפשט וניתוח], ולא סידור העצים, שאינו בזבח עצמו

עונה הגמרא: **מִסְתַּבְּרָא, דִּיבְחָא דִּכְוָתֵיהּ מְמַעֵט** - מסתבר שהפסוק העוסק בעריכת הנתחים על המזבח, שהיא עבודה בקרבן עצמו, בא למעט עניין בקרבן עצמו, דהיינו הפשט וניתוח (שהם גם עבודה בקרבן) עצמו, ולא מסתבר לומר שהפסוק בא למעט סידור העצים שאינם עבודה בקרבן עצמו.

שאלה: יותר מסתבר לומר שהפסוק העוסק ב'סידור' העצים על המזבח, בא למעט 'סידור' העצים על המזבח

שואלת הגמרא: **אַדְּרַבָּה, סִדּוּר דִּכְוָתֵיהּ מְמַעֵט** - יותר מסתבר לומר שהפסוק שעוסק ב'סידור' ועריכת הנתחים על האש שעל המזבח, ממעט את 'סידור' ועריכת העצים על המזבח, מאשר לומר שהפסוק ממעט הפשט וניתוח שאינם סדור דברים על המזבח [אלא דבר צדדי, הכנת הקרבנן להקרבה].

תשובה: לא ממעטים סידור העצים, כי משמע בפסוק שהם צריכים כהנים

עונה הגמרא: **לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ** - לא עולה על דעתך לומר שסידור גזירי העצים לא צריך כהונה, שהרי לגבי הולכת העצים יש לימוד מיוחד שאינם צריכים כהונה, ומשמע שרק סידור העצים לא צריכים כהונה, אבל סידור גזירי העצים צריך כהונה,

הלימוד שהולכת העצים, לא צריך כהונה, **דְּאָמַר מָר 'וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה', זוֹ הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ,** שלגבי הקרבת הקרבן, קבלת וזריקת הדם, וכדומה, כבר למדנו שמקבלה ואילך מצות כהונה, ואין לבאר אלא שהפסוק אומר שגם הולכת האיברים צריכה כהונה,

ומכך שיש פסוק מיוחד ללמד שהולכת האיברים צריכה כהונה, מכך אנו מדייקים: **הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ הוּא דְּבָעֵיָא כְּהוּנָּה,** אבל בהולכה אחרת, דהיינו **הוֹלָכַת עֵצִים, לָא בָּעֵיָא כְּהוּנָּה,**

ומכיון שהברייתא לומדת מלימוד מיוחד שהולכת העצים לא צריכה כהונה, יש לדייק מכך: **הָא סִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים** [שאין בהם לימוד שאינם צריכים כהונה] **בָּעֵיָא כְּהוּנָּה** - צריכים הם כהונה.

נמצא שהפסוק 'וערכו' לא בא למעט סידור העצים שאינה צריכה כהנים, אם כך הפסוק **'וְעָרְכוּ** בני אהרן הכהנים', **לְמָה לִי,**

אין זה אלא **לְמַעוּטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ,** שאינם צריכים כהונה.

הפסוק	מרבה עבודות שצריך כהונה	ממעט עבודות שלא צריך כהונה
ושחט וכו' והקריבו	מקבלה מצות כהונה	שחיטה כשרה בזר
ונתנו	בנתינת אש צריך כהונה	לא פנוי לדרשה (שנצרך לגופו)
וערכו	עריכת הנתחים (ומיותר לדרשה, שכבר למדנו מקבלה ואילך מצות כהונה)	למעט הפשט וניתוח
והקריב הכהן	הולכת איברים	הולכת עצים (אבל סידור העצים בעי כהונה)

דחיית המקור: הרי פסוק זה 'וערכו בני אהרן הכהנים' נצרך לגופו (לדרשה המובאת להלן), ואי אפשר ללמוד ממנו לעניין הפשט וניתוח

שואלת הגמרא: **וְאֵימָא הָכִי נָמֵי לְגוּפֵיהּ** - ונאמר שגם זה שנאמר 'וערכו בני אהרן הכהנים' נצרך לעצמו (לדרשה שצריך ו' כהנים בתמיד כפי שיבואר להלן), ואם כן הפסוק לא מיותר לדרשה שהפשט וניתוח אינם צריכים כהונה.

[הערה: רש"י לא גורס שאלה זו, ולשיטתו הגמרא נשארת במסקנא שלומדים מ'וערכו' שהפשט וניתוח אינם צריכים כהונה].

מקור חדש שהפשט וניתוח אינם צריכים כהונה: מהפסוק 'והקטיר הכהן את הכל'

אֶלָּא נאמר בפסוק: **'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל', לְמַאי אֲתָא** - למה הוא בא, הרי כבר למדנו שמקבלה ואילך מצות כהונה,

אין זה אלא **לְמַעוּטֵי הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ,** שאינם צריכים כהונה.

הדרשות שהובאו בפסוקים אלו

ומה שכתוב **'וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה', זוֹ הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ.** ולומדים מכך: **הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ הוּא דְּבָעֵיָא כְּהוּנָּה,** אבל **הוֹלָכַת עֵצִים לָא בָּעֵיָא כְּהוּנָּה. הָא סִדּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים בָּעֵיָא כְּהוּנָּה,** כמובא ומבואר דרשה זו לעיל.

ומה שנאמר **'וְנָתְנוּ** בני אהרן הכהן אש על המזבח' נצרך **לְגוּפֵיהּ,** שלהדלקת האש צריך כהן, כמובא לעיל שצריך לימוד מיוחד לכך.

ומה שכתוב **'וְעָרְכוּ',** משמע **שְׁנַיִם. 'בְּנֵי אַהֲרֹן',** משמע **שְׁנַיִם. 'הַכֹּהֲנִים',** משמע **שְׁנַיִם. לָמַדְנוּ לְטָלֶה שֶׁטָּעוּן שִׁשָּׁה** כהנים להוליכו למזבח, הבשר בחמשה והקרבים באחד, כמובא לעיל.

הפסוק	מרבה עבודות שצריך כהונה	ממעט עבודות שלא צריך כהונה
ושחט וכו' והקריבו	מקבלה מצות כהונה	שחיטה כשרה בזר
ונתנו	בנתינת אש צריך כהונה	עריכת הנתחים (ומיותר לדרשה, שכבר למדנו מקבלה ואילך מצות כהונה)
וערכו	לא פנוי לדרשה (שנצרך לגופו שטלה טעון ששה)	
והקריב הכהן	הולכת איברים	הולכת עצים (אבל סידור העצים בעי כהונה)
והקטיר הכהן את הכל		למעט הפשט וניתוח

✦ ✦ ✦

שאלה על הלימוד מ'וערכו' שבטלה [כבש] צריך ו' כהנים: הרי פסוק זה נאמר על פר [וכפר הרי שנינו שצריך כ"ד כהנים]

אָמַר רַב הַמְנוּנָא: קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר - לרבי אלעזר היה קשה על לימוד זה: **הַאי בְּבֶן הַבָּקָר כְּתִיב** - הרי פסוק זה 'וערכו בני אהרן הכהנים' נאמר על 'בן בקר' - שהו פר ולא כבש, **וּבֶן הַבָּקָר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בָּעֵי** - ובבן הבקר צריכים 24 כהנים להקרבתו כמובא לעיל.

תשובה: ממה שנאמר בפסוק 'על העצים אשר על האש' מוכח שמדובר בקרבן תמיד שסידרו בשבילו מערכת עצים חדשה בכל בוקר, והתמיד הוא כבש [טלה]

וְנִיחָא לֵיהּ - ואחר כך תירץ רבי אלעזר ואמר:

נאמר בפסוק 'וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים **עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ'**, והוא פסוק מיותר שהרי כבר כתוב 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש', אם כן ודאי שעורכים את הנתחים על עצים שעל האש, אלא פסוק זה בא לדרשה: **אֵיזֶהוּ דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ עֵצִים אֵשׁ וּמִזְבֵּחַ** - שצריכים לסדר בשבילו בכל יום מערכה של עצים על האש שבמזבח, [עמוד ב]

הֲוֵי אוֹמֵר זֶה טָלֶה - כבש של תמיד של שחר, שצריך לסדר עבורו מערכת עצים חדשה בכל בקר על האש שעל המזבח (כמבואר להלן לד.), ועל זה נאמרה הדרשה שבתחילת הפסוק 'וערכו בני אהרן הכהנים', ומכאן אנו לומדים שהבהמה שממנה מקריבים קרבן תמיד, שהיא כבש היא, צריכה ו' כהנים.

✦ ✦ ✦

רבי יוחנן: זר שסידר את המערכה חייב מיתה

אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁסִּידֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה - שסידר את עצי המערכה על המזבח, **חַיָּיב** מיתה.

כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, פּוֹרְקָהּ, וְחוֹזֵר וְסוֹדְרָהּ.

שואלת הגמרא: **מַאי אַהֲנִי לֵיהּ** - מה זה מועיל לו, אם הוא [הזר] חוזר וסודרה, הרי היא שוב פסולה.

עונה הגמרא: **אֶלָּא פּוֹרְקָהּ זָר,** אין צריך כהן לסתור את המערכה שסידר, אלא הזר מפרקה, **וְסוֹדְרָהּ כֹּהֵן.**

שאלה רבי זירא על רבי יוחנן: הרי סידור המערכה כשרה בלילה, והיכן מצאנו עבודה שכשירה בלילה ופסולה בזר

מַתְקִיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְכִי יֵשׁ לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁירָה בַּלַּיְלָה, וּפְסוּלָה בְּזָר, וכיון שסידור המערכה בלילה כשרה, יש לומר שהיא גם כשרה בזר.

[הערה: הרי הקטר חלבים ואיברים כשרים בלילה, וזר שעשה עבודה זו חייב מיתה]

הגמרא מקשה על דברי רבי זירא: **וְלָא** - וכי לא מצאנו עבודה שכשירה בלילה ופסולה בזר, **וַהֲרֵי אֵבָרִים וּפְדָרִים** - הקטר חלבים ואיברים שכשרים כל הלילה, ואעפ"כ זר שהקטירם חייב מיתה.

[תשובה: הקטר חלבים הוא סוף עבודת היום]

עונה הגמרא: הקטרת איברים ופדרים אינם נחשבים כ'עבודת לילה', היות והיא **סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא** - סוף עבודת היום היא, שתחילת כל עבודות הקרבן נעשים ביום, ולכן אף שהיא כשרה בלילה, זר שהקטירם חייב מיתה.

[הערה: הרי תרומת הדשן כשרה בלילה, וצריך כהן לעבודה זו]

שואלת הגמרא: **וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן,** שהיא כשרה בלילה, ואעפ"כ צריך כהן לעשייתה.

[תשובה: תרומת הדשן היא תחילת עבודת היום]

עונה הגמרא: תרומת הדשן **תְּחִלַּת עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא** - תחילת עבודת היום היא, **דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קִידֵּשׁ יָדָיו** ורגליו קודם עלות השחר, **לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן,** ולא יצא מן המקדש, **לְמָחָר** [דהיינו בבוקר, בעלות השחר] **אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ** שוב ידיו ורגליו, **שֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ מִתְּחִילַּת עֲבוֹדָה,** ואף לדעת רבי שאם עבר לילה צריך ליטול מחדש ['לינה פוסלת בקידוש ידים ורגלים'], מכל מקום כיון שקידש לתרומת הדשן שהיא תחילת עבודת היום אין לינה פוסלת בזה.

כיון שנדחו שתי ההערות, חוזרת הגמרא לשאלת רבי זירא: **וְאֶלָּא קַשְׁיָא** - מדוע זר שסידר את המערכה חייב מיתה, והרי זו עבודה שכשרה בלילה.

תשובה, נוסח חדש בדברי רבי יוחנן: זר שסידר שני גזירי עצים חייב מיתה

אֶלָּא כִּי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר, אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁסִּידֵּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים, חַיָּיב, הוֹאִיל וַעֲבוֹדַת יוֹם הִיא, שכתוב 'ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר'.

שאלת רבא על הנוסח החדש בדברי רבי יוחנן: כיון שסידור שני גזירי עצים היא עבודה חשובה מדוע אינה צריכה פייס

מַתְקִיף לַהּ רָבָא, אֶלָּא מֵעַתָּה שסידור גזירי העצים היא עבודה חשובה שהיא עבודת יום, וזר חייב עליה, **תִּיבְעֵי פַּיִּיס** - תהיה עבודה זו צריכה פייס.

תשובה: אכן גם הזכייה בעבודה זו היא בפייס

עונה הגמרא: **אִשְׁתְּמִיטְתֵּיהּ הָא דְּתַנְיָא** - נשמט, כלומר: נשכח מרבא מה ששנינו: **מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, זָכָה בְּסִדּוּר מַעֲרָכָה, וּבְסִדּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים,** הרי שאכן סידור שני גזירי עצים יש לה פייס, שהזוכה בתרומת הדשן זוכה גם בזה.

◆◆◆

שאלה א' על רבא: מדברי רבא משמע שעבודת לילה לא צריכה פייס והרי איברים ופדרים הם עבודת לילה והם טעונים פייס

שואלת הגמרא: **לְמֵימְרָא דַּעֲבוֹדַת יוֹם בָּעֵיָא פַּיִּיס** - מדבריך מתבאר לאמר שעבודת יום צריכה פייס, **עֲבוֹדַת לַיְלָה לָא בָּעֵיָא פַּיִּיס,** שכך משמע ממה שרבא אמר שסידור שני גזירי עצים תהא צריכה פייס כיון שהיא עבודת יום, וקשה על כך: **וַהֲרֵי אֵבָרִים וּפְדָרִים,** שהיא עבודת לילה ויש עליה פייס.

תשובה: איברים ופדרים הם סוף עבודת היום, ולכן הם טעונים פייס

עונה הגמרא: **סוֹף עֲבוֹדָה דִּימָמָא הִיא.**

שאלה ב׳ על רבא: והרי תרומת הדשן היא עבודת לילה והיא טעונה פייס

שואלת הגמרא: **וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן** שהיא עבודת לילה ויש עליה פייס.

תשובה: תרומת הדשן טעונה פייס משום מעשה שהיה

עונה הגמרא: מה שתרומת הדשן צריכה פייס הוא **מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה** שבאו לידי סכנה, כמבואר בתחילת פרק זה.

שאלה ג׳ על רבא: מדברי רבא משמע שעבודה שכשרה בזר אינה צריכה פייס, והרי שחיטה כשרה בזר והיא טעונה פייס

שואלת הגמרא: **לְמֵימְרָא** - מדברי רבא מתבאר לומר **דַּעֲבוֹדַת יוֹם וְשֶׁזָּר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה בָּעֲיָא פַּיִּיס,** שלכן שאל רבא שסידור שני גזירי עצים תצטרך פייס, ומשמע שעבודה שאֵין **זָר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה, לָא בָּעֲיָא פַּיִּיס.** וקשה על כך: **וַהֲרֵי שְׁחִיטָה,** שהיא כשרה בזר, ויש לה פייס.

תשובה: הטעם שעושים פייס על שחיטה כיון שהיא תחילת עבודה

עונה הגמרא: **שָׁאנֵי שְׁחִיטָה דִּתְחִלַּת עֲבוֹדָה הִיא** - שונה השחיטה שהיא תחילת העבודה, ועל כן חשובה היא לעשות עליה פייס [אף שהיא כשרה בזר].

◆◆◆

שאלת מר זוטרא על דברי רבי יוחנן: במשנה להלן משמע שסידור שני גזירי עצים אינה עבודת יום, [ולכן הממונה לא היה צריך לומר שיראו אם הגיע הבוקר ואפשר לסדר את העצים, כמו שהיה אומר לעניין השחיטה]

אָמַר מָר זוּטְרָא וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: וְהָא אֲנַן לָא תְּנַן הָכִי - והרי אנחנו לא שנינו שזמן סידור שני גזירי העצים הוא דוקא ביום, שהרי שנינו: **אָמַר לָהֶם הַמְּמוּנֶּה צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה** - אם האיר היום וכבר הגיע הזמן לשחוט את התמיד, **וְאִילּוּ זְמַן שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים לָא קָתָנֵי** - ולא שנינו שהממונה אומר להם לראות אם הגיע זמן סידור שני גזירי העצים, הרי מוכח שעבודה זו כשרה בלילה.

תשובה: אף שסידור גזירי עצים היא עבודת יום, הממונה לא היה צריך לומר שיראו אם הגיע זמנו, כיון שגם אם בטעות יסדרו את העצים לפני הזמן, אפשר לתקן זאת ולחזור ולסדרם

עונה הגמרא: אפשר לומר שזמן סידור גזירי העצים היא דוקא ביום, ואעפ״כ לא צריך היה הממונה לומר ׳צאו וראו אם הגיע זמן סידור גזירי העצים׳, כיון **שהָךְ דְּלֵית לַהּ תַּקַּנְתָּא, קָתָנֵי** - דבר שאין לו תקנה, כגון שחיטה, שאם שחטו את הבהמה לפני הזמן אי אפשר לתקנו ולשחוט שוב, דבר זה שנינו שהממונה צריך לומר ׳צאו וראו׳,

אבל **הָךְ דְּאִית לַהּ תַּקַּנְתָּא לָא קָתָנֵי** - דבר שיש לו תקנה לא שנינו, שאף אם סידרן בלילה יכול לפרק את הסידור ולחזור ולסדרן ביום.

◆◆◆

נוסח אחר בשאלת רבי זירא על דברי רבי יוחנן: הרי סידור המערכה היא עבודה שיש אחריה עבודה, והיכן מצאנו עבודה שיש אחריה עבודה והיא פסולה בזר

לעיל שנינו שרבי יוחנן אמר: זר שסידר את המערכה חייב מיתה. הגמרא הביא קושיא שרבי זירא הקשה על דבריו. להלן מביאה הגמרא נוסח אחר בשאלת רבי זירא: **וְאִיכָּא דְּאָמְרִי מַתְקִיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְכִי יֵשׁ לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה, וּפְסוּלָה בְּזָר,** וכיון שאחר סידור המערכה מוסיפים עוד שני גזירי עצים, אינה 'עבודה תמה', והיכן מצאנו עבודה כזו שזר שעשאה חייב עליה מיתה. (דף כח)

[הערה: הרי הקטר חלבים ואיברים היא עבודה שיש אחריה עבודה, וזר שעשה עבודה זו חייב מיתה]

שואלת הגמרא: **וַהֲרֵי אֵבָרִים וּפְדָרִים** שהם עבודה שיש אחריהם עבודה, שתרומת הדשן היא עבודה שנעשית אחריהם, ואעפ"כ זר שהקטירם חייב מיתה.

[תשובה: הקטר חלבים הוא סוף עבודת היום]

עונה הגמרא: על הקטרת איברים ופדרים זר חייב, כיון ש**סוֹף עֲבוֹדָה דִּימְמָא הִיא.**

[הערה: הרי תרומת הדשן היא עבודה שיש אחריה עבודה, וצריך כהן לעשייתה]

שואלת הגמרא: **וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן,** שהיא עבודה שיש אחריה עבודה, ואעפ"כ צריך כהן לעשייתה.

[תשובה: תרומת הדשן היא תחילת עבודת היום]

עונה הגמרא: תרומת הדשן **תְּחִלַּת עֲבוֹדָה דִּימְמָא הִיא** - תחילת עבודת היום היא, **דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קִידֵּשׁ יָדָיו** ורגליו קודם עלות השחר, **לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן,** ולא יצא מן המקדש, **לְמָחָר** [דהיינו בבוקר, בעלות השחר] **אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ** שוב ידיו ורגליו, **שֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ מִתְּחִילַּת עֲבוֹדָה,** ואף לדעת רבי שאם עבר לילה צריך ליטול מחדש ['לינה פוסלת בקידוש ידים ורגלים'], מכל מקום כיון שקידש לתרומת הדשן שהיא תחילת עבודת היום אין לינה פוסלת בזה.

כיון שנדחו שתי ההערות, חוזרת הגמרא לשאלת רבי זירא: **אֶלָּא קַשְׁיָא** - מדוע זר שסידר את המערכה חייב מיתה, והרי זו עבודה שיש אחריה עבודה.

תשובה, נוסח חדש בדברי רבי יוחנן: זר שסידר שני גזירי עצים חייב

אֶלָּא אִי אִתְּמַר הָכִי אִתְּמַר, אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זָר שֶׁסִּידֵּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים חַיָּיב, הוֹאִיל וַעֲבוֹדָה תַּמָּה הִיא, שבזה משלים את סידור העצים ואין אחרי עבודה זו עוד עבודה בעצים.

שאלת רבא על דברי רבי יוחנן: כיון שסידור שני גזירי עצים היא עבודה חשובה מדוע אינה צריכה פייס

מַתְקִיף לַהּ רָבָא, אֶלָּא מֵעַתָּה שסידור גזירי העצים היא עבודה חשובה שהיא עבודה תמה, וזר חייב עליה, **תִּיבְּעֵי פַּיִּיס** - תהיה עבודה זו צריכה פייס.

הגמרא מקשה את השאלה: **וְלָא בָּעֵיָא פַּיִּיס** - וכי סידור העצים אינו צריך פייס, **וְהָתַנְיָא מִי שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, יִזְכֶּה בְּסִידּוּר שְׁנֵי גְּזִירֵי עֵצִים.**

מבארת הגמרא את השאלה: **הָכִי קָאָמַר** - כך אמר רבא, כיון שסידור שני גזירי העצים היא עבודה חשובה, **יְפַיְּיסוּ לָהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ.**

תשובה: הטעם שאין עושים פיס נפרד לסידור גזירי העצים, כיון שהיו צריכים לצרפה לפיס תרומת הדשן כדי שיבואו לפיס

עונה הגמרא: **כִּדְאָמְרִינַן** - כמו שאמרנו לעיל, שבתחילה תיקנו פיס נפרד לתרומת הדשן, אלא שלא היו באים לפיס רק בשביל עבודה זו, ולכן הוסיפו שמי שזוכה בפיס זה, זוכה גם בסידור שני גזירי עצים.

✦✦✦

שאלה א' על רבא: מדברי רבא משמע שמפיסים רק על עבודה תמה ושזר חייב עליה, והרי שחיטה כשרה בזר והיא טעונה פיס

שואלת הגמרא: **לְמֵימְרָא** - מדברי רבא מתבאר לומר **דַּעֲבוֹדָה תַּמָּה וְזָר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה, בָּעֵיָא פַּיִּיס** - עבודה כזו צריכה פיס. אבל עבודה **שאֵין זָר חַיָּיב עָלֶיהָ מִיתָה, לָא בָּעֵיָא פַּיִּיס** [לא צריכה פיס], וקשה על כך: **וַהֲרֵי שְׁחִיטָה** שהיא כשרה בזר, והיא טעונה פיס.

תשובה: הטעם שעושים פיס על שחיטה כיון שהיא תחילת עבודה

עונה הגמרא: **שָׁאנֵי שְׁחִיטָה דִּתְחִלַּת עֲבוֹדָה דִּימְמָא הִיא** - שונה השחיטה שהיא תחילת העבודה, ועל כן חשובה היא לעשות עליה פיס [אף שהיא כשרה בזר].

שאלה ב' על רבא: מדברי רבא משמע שעבודה שיש אחריה עבודה אינה טעונה פיס, והרי איברים ופדרים יש אחריהם עבודה והם טעונים פיס

שואלת הגמרא: **לְמֵימְרָא** - הינך בא לומר **דַּעֲבוֹדָה תַּמָּה, בָּעֵיָא פַּיִּיס. עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבוֹדָה, לָא בָּעֵיָא פַּיִּיס. וַהֲרֵי אֵבָרִים וּפְדָרִים** שיש אחריהם עבודה, שתרומת הדשן נעשית אחריהם, והם טעונים פיס.

תשובה: הטעם שעושים פיס על איברים ופדרים כיון שהם סוף עבודת היום

עונה הגמרא: **סוֹף עֲבוֹדָה דִּימְמָא הִיא** - איברים ופדרים היא סוף עבודת היום ולכן יש בה פיס.

שאלה ג' על רבא: הרי תרומת הדשן יש אחריה עבודה, והיא טעונה פיס

שואלת הגמרא: **הֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן** - היא עבודה שיש אחריה עבודה, שכאשר יש הרבה דשן על המזבח מוציאים אחר כך את שאר הדשן שעל המזבח, ויש בה פיס.

תשובה: בתרומת הדשן יש פיס משום מעשה שהיה

עונה הגמרא: בתרומת הדשן יש טעם מיוחד שיש בו פיס, **מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה,** כמבואר לעיל שבאו לידי סכנה.

✦✦✦

הצעת ראיה לדברי רבי יוחנן (מר זוטרא): במשנה להלן משמע שסידור שני גזירי עצים היא

עבודה תמה [ולכן הממונה לא היה צריך לומר שיראו אם הגיע הבוקר ואפשר לסדר את העצים, כמו שהיה אומר לעניין השחיטה]

אָמַר מָר זוּטְרָא וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא - גם אנו שנינו כמבואר מדברי רבי יוחנן שסידור שני גזירי עצים היא עבודה תמה, וזר חייב עליה מיתה, [ודלא כדעת רב ולוי (לעיל כד:) שזר אינו חייב עליהם מיתה] שהמשנה אומרת להלן: **אָמַר לָהֶם הַמְּמוּנֶּה: צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה,**

וְאִילּוּ זְמַן סִידּוּר גְּזִירֵי עֵצִים לָא קָתָנֵי - והמשנה לא אומרת שהממונה אמר להם שיראו אם הגיע הבוקר ואפשר כבר לסדר את גזירי העצים, הרי מוכח שעבודה זו היא עבודת לילה, והיא גמר סידור המערכה, וסידור האיברים שהוא עבודת יום תחילת עבודה אחרת היא, ולא גמר סידור המערכה היא, נמצא שסידור גזירי העצים היא עבודה תמה, וזר חייב עליה מיתה.

דחיית הראיה: אפשר לומר שסידור העצים היא עבודת יום, אלא שהממונה לא אמר לראות אם הגיע הבוקר לעבודה זו, כיון שאם יתברר שעשו זאת לפני הזמן יש תקנה לדבר

הגמרא דוחה את הראיה: **הָךְ דְּלֵית לַהּ תַּקַּנְתָּא, קָתָנֵי** - דבר שאין לו תקנה, כגון שחיטה, שאם שחטו לפני הזמן, אי אפשר לחזור ולשחוט את הבהמה, בזה הוצרך הממונה לומר: צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה,

אבל **הָךְ דְּאִית לַהּ תַּקַּנְתָּא, לָא קָתָנֵי** - דבר שיש לו תקנה, דהיינו סידור גזירי העצים, שאף אם עשו זאת לפני הזמן אפשר לחזור ולסדר מחדש את הגזירי עצים, לא שנינו שצריך הממונה לומר לעבודה זו, 'צאו וראו אם הגיע זמן עבודה זו',

נמצא שאין להוכיח מהמשנה שם, ויתכן שזמן סידור גיזירי העצים הוא רק ביום, ואם כן אין זה עבודה תמה, ואין זר חייב עליה.

הדרן עלך בראשונה

מהדורה זו מתייחדת בהגשת דברי הגמרא באופן שהלומד מקבל באופן ברור את ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא, השיטות והראיות.

בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד, מסוכמת במוחו ובליבו.

הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.

הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר חז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".

מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה והאותיות המאירות הם האבן השואבת ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
a0533129507@gmail.com

0777551090 מקור ע"ג

בס"ד

ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]

במס' 036171111 - קול הלשון

ולהקיש 7-0700*

9771565598004

גמרא ופירושה